6882
I
Bibl. Jag

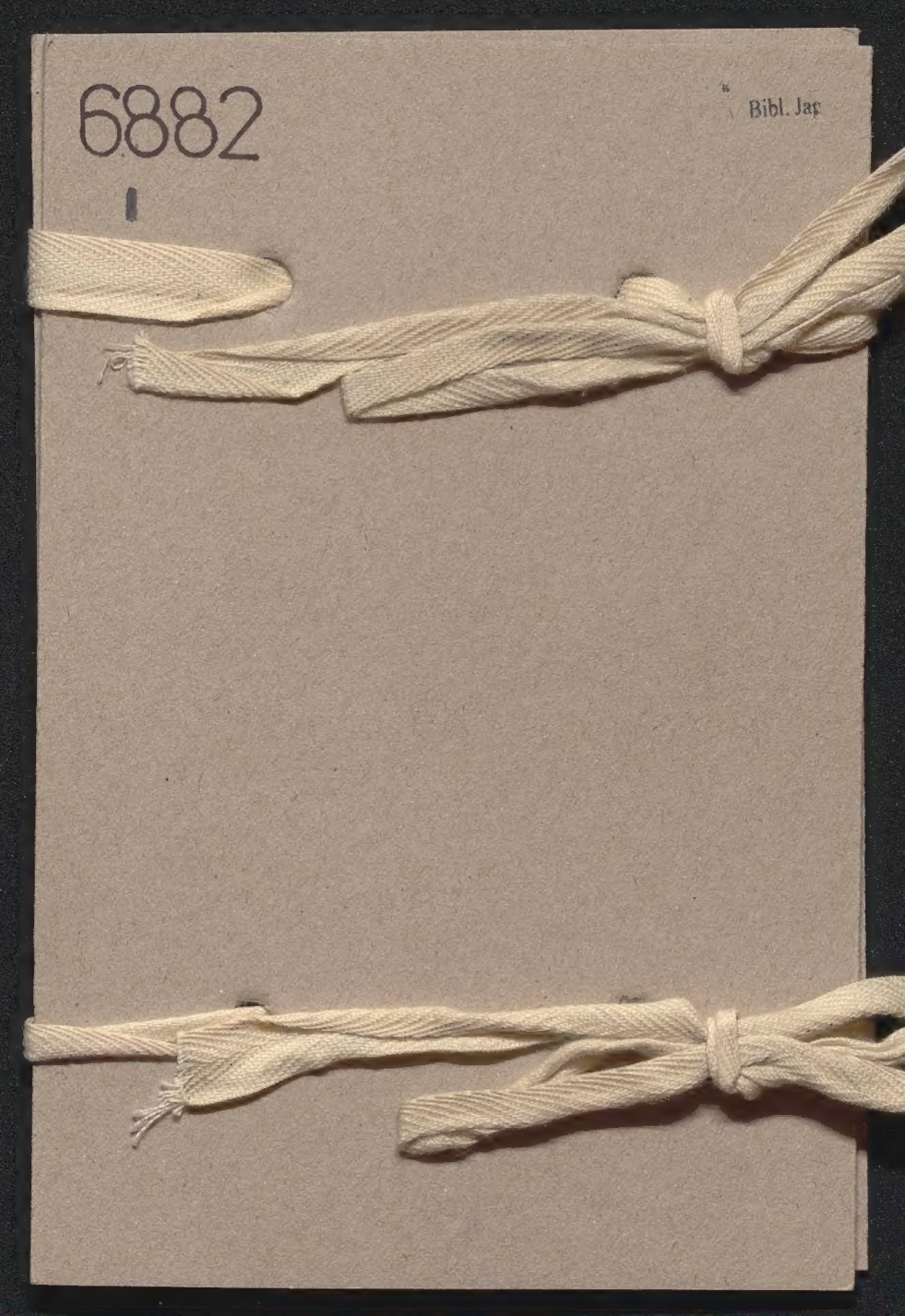

1 1

lub rodzaj stolicznika z szklanymi wieczkami

Gablotka – i. ż. tki – tek um. szafa oszklona, serwantka „Zaprosili do herbaty – serwis był ten sam, który na każdą widzisz gablotkę" K. Całęd. Sylw. 178.

2²

Gabrjel – a. m. zdrb. Gabryniò – a, Gabryś – ia m. imię męzkie „Gabryś, miarkuj Gabriel X., był rycerz zamożnych bardzo rodziców. Nazywano go powszechnie Gabrysiem, z powodu, że pełnoletności był mu nie do twarzy." T. T. Jeż wrzec. 3. z przyst. „Dobryś, Gabryś.!" = otóż masz. masz tobie. dobryś!

Gabrjela – i. ż. zdrb. Gabrjelka, Gabcia, Gabrynia imię kobiece z „gabrjela" ruskiego damska, z której stan i spódnica są z jednych kreyjonych wzdłuż ruski, bez krzywania w poprzek t. j. w pasie

Gabrysie prow. Sandom. gołębie, przeszroklíwe. Stawiów: niby truśie, durne. O. Kolb. 2. 261.

3

Gach - a. m. -owie, -ów. ż. dziwna forma: „W kościele nie będę ciekawym po urodobanych gachowiach strzelać okiem, ale po świętych na książce zbawiennych literach, abym sobie na pożytek duszy, smaczną zdobycz zwierzynkę." Wojc. serd. cf. 218.

Gacić st. cz. nderk. ś — Ogacić dkn. pxow. Krakows. Galic. zamiszyć, zastawić up. ścianę liściem, chrustem i t.p. „Dla ciepłej gacą w zimie półtrocną strony chaty pyj; to jest: wbiwszy tyki w ziemię wedle ścian, wojnie poza tę palisadę układają perz, liście suche, drobne gałęzki i t.p. W lecie ogacenie to zdjęte, służy na opał" O. kol. 5. 156.

5

Gadatywus - a. m. żartobl. człowiek gadatliwy

„A był to bywalec, gadatywus przytem, znał na palcach wszystkie okoliczne stosunki" Z. Dziezk. 8.9.

Gadaninka - i. ż. paplanie, pogawędka „Zbiorą się, wnet się gadaninka zawiązuje i idzie" T. T. Jeż Now. (cenz.) 1878. 9. 2.

Gadanie - a. n. nia mn. ż gadanina, plotki „Uprosiłem braci zlaehtę, aby żadnych gadań więcej nie było" Ad. Urech. T. 6. 88. 137. 1.

Gadaj, Gadanie ż adverbialiter: „Gadaj! nie gadaj! gadanie!" = nie-może być, prawda to? czy podobna!

Gadu gadu, wyrażenie zastępujące słowa: gadać gawędzić rozmawiać i t.p. (we wszystkich ich znaczeniach trzpiotach i osobach) „Ciągle to gadu! gadu! a przy tym krupach!" PJ. Kraus. 2. 184. „E! c! gadu, gadu, a wacpan tabaczki nie masz" ib. 31 57 „A my o dawnych czasach gadu, gadu." A. Wilk. Fot. spol. 1. 50. „To jest moja znajoma jeszcze z pensji, więc gadu, gadu.." ib. 72.

Gadula ob. kgadula

Gadzina y. ż. drób, ptactwo domowe z prow. krakows., Od drobiu dziewką tytułu ją od-gadzina lub do gádzina." C. kol. 5. 180.

Gadzinowy-a-e „Gadzinowe pisma niemieckie bynajmniej się nie zemszą przyszłości, że stawna krakowska tekawka o chorobie cesarza Fryderyka skrzywowaną była głównie przeciw cesarzowéj wdowie" N. Ref. 88. 161. 2.

Gajda - y. m. prow. Porwań. niezgrabny ogr
orzjały
s. xy. C. Wol. Mater. do prow. I. 18.

Gajdaki - ów narzuca kastoph na sobtaia
i u nim szyjskiij (kyki)

(!) rkp. oczyn. Gajdowaty - a - e v. w-
siuki Mater. do prowine I. 41

Gajov-a. n. Ug uu Gelov-a pouu. Crucuii,

Buk. gasinv. D. Kol. Mulev. do pouu,

1. 18.

Gajówka – i. ż. prow. leś. prawo gajenia się, to jest zbierania w pewne dni oznaczone w dworskim lesie suchych gałęzi i drobnej zbieraniny na opał. § zool. rodzaj ptaków małych owadożernych śpiewających, do których liczy się i słowik, inaczej pokrzywka łac. Sylvia „Z każdym dniem ciepłejszym i najpóźniejsze ptaszki wracają, najprzód kukułki a następnie gajówki, które podobnie jak i całą drugą połowę gnieżdżącego się u nas ptactwa stanowią." W. Pol 7. 258.

Gaj-u. m. je mm. § prow. w Wałkow. koło Radowic. drzewo „Ptak siedzi na gaju. kilka gajów przy drodze wycięli" W. Kosiń. Makr. do prowinc. 1. 41. „Z tamtej strony dwa gaja zielenią się dwa gaja" Rzewuskie, Pamiętniki O. Pol. 1. 156.

Gajczak – a. m. ki mm. prow. koło Andrychowa, drzewo, zdrb. poprzed. gaj. W. Kosiń. Makr. 1. 41.

to przysł.

Galanty-a c prow. pru. dobry, doskonały, ładny „ wszystkiego dostatnie. Inklanych paciorków. wstążek, kwiatów, galantych koszików" Kl. Jun. Rola 4. 542 „ Kupił se galante buty nowomodne" it. 544. (-)

Galantes niewdm. w temże znacz. „ Galantes były kiszka, kaszanka na świeża, przyjście wprost od serca" Am. Wi: 5. 117.

Galante przysł. galancko, z galanterją „ Skarbnik odwrócił się, za nim stał galante usmiechnięty, ze swą wierną dowcipną towarzyszką młody Drichl." JJ. Kraw. Sta war. 1. 66.

„ Co Franka zajmowali miejsca i dwie żyd w śpiewie, a wszystko tego tańcowne, co galanto śpiewu umieją żeby im nie było wstydno przed tylomu ludźmi." z JK. Greg Ó. Kol. ₤ 2: 189.

„ Co to jest świat jest to galanto coś, nie-

tin 'ái a co. Tadua mič do vrzvay." Wojsko verd.
afer. 41.

Galantina-y ż. ny. tin um. frau. galantine,
pasztet z drobiu w kształcie wiązky do związa-
wania nut tuttle Galantina z drobiu to jest
taki rau pasztet [illegible] z zwierzyny /pań de
gibier, robiony z drobiu' S Cw. Pluzyn 1883.
Dod. 196

Galaveta – y. ż. ś przysłówkowo: jak: „jak galaveta" = trzęsący się „Stał patrząc na wesołego bibliopolę, którego od śmiechu brzuch się trząsł jak galaveta" JJ. kwasz. 34. 42.

Galerja - ji. ż. § w teatrze, w sali koncertowej i t.p. także i najwyższej umieszczone miejsca dla publiczności § meton. publiczność mniej dująca się na galerji § kart. przy grze w karty w wsiu i t.d. widzowie kibicujący, przypatrujący się grze bez brania w niej udziału (!) § obiór typów jednego rodzaju w utworach rysownika, rodzaju autora i t.p. „Artystka w głównej roli pana Parentego dowiódł, że galerja jego wiejskich malowideł jest niewyczerpana." Słowo 1883. 13. 3.

Galernik - a. m. cz. um. Galernicka - i. ż. § kartobl. widz znajdujący się na galerji „Życzeniem Resursy kupieckiej jest: ażeby na balach bywało mniej galernicek a w zamian za to więcej dam tańczących" Kur. Świąt. 1875. 1. 2.

(!) „Kibicować wyrażenie krowskie, znaczące to samo, co warszawskie dymać, przypatrywać się grającym, tworzyć galerję." Wiek 1885. 240. 2.

Galicjak-a. m. lm. mm. galicjanie mieszkaniec Galicji „Dla was — tedyk galicjaków, Warszawa to ziemia obiecana" Nul Przeg. Tyg. 1883. 75

Galilea. i ż. xart. Galicja „Lepiéjże jest w Galilei czy Judei, jak się ją (Galicję) i jéj język nazwać tam u was urzędownie podobało?" Pr. Krak. Struch. 1873. 401 „U nas o Galilei w ogóle papierowego prawa bo inne do nic ruszy, chyba u żydów szukać" Tyd. wiek. 1878. 73. „Mało znam nazwa kochaną Galilejs. jak ją złośliwi ludzie zowią" D. Pol. Pam. Pam. 7

Galilejczyk-a, Galilejka-a m. xart. galicjanin, galicjak „Ogromnie ciekaw jak wy stąpią (na wystawie) galilejczyk." Prz. Tyg. 1874. 237

Galimatias. n. m. sy mn. z mieszanie, powiedzenie gdzieniu bez z'o zrozumienia „Sprowadzasz mamę w taki galimatias" Kuy. Swiąt. 1871. 2. 2. „Narobił galimatiasu Uciekłem, żeć całym tym galimatiasem."

Galonowanie [illegible] „galonik", [illegible] galon) w mundurowaniu [illegible] galon na ramieniu [illegible] „Galonowanie [illegible] [illegible] [illegible] galonowanie [illegible]" A. wileń. Sot. I. 74.

Galonować-uje nd. z Wygalonować dkn. „Zajechała [illegible] karetą z wygalonowanymi [illegible] na boku" M. Dal. pam. Diady 35.

galopek m. -pku m. zdrb. mały, drobny galop „wielki Uciąż, stojąc na szele, musiałaś mi małemu galopkiem na spotkanie [illegible] za" A. hr. Fr. Dicta II. 31.

Galop- u. m. z niem. powst. wskutek mylnego przypuszczenia, galop = galopem galopuje „pułkownik nie od dziś w całym kraju jeździ tak i zjeżdżał mi do wsi galop." Ł. Mycz. 1888. 39

Ga·lo·wać ndk. IIa 2 sg. ob. [illegible]egalopować i – się, Zagalopować się.

Zaloby obč. um. pozůstav. rodině, vdově a lidu na Slezsku. Bib. wav. 1847. 3. 347.

Gałā - y. ż. ły mm. zgrub. gałka ⸗prow. lud. tryw. in plur. „gały" o oczy O. kol. 4. 270 „Czego wytrzeszczasz gały na mnie gały?" (1)

Gałowaty - a. e prow. lud. wytrzeszczowaty, z dużemi, na wierzchu, gałami t. j. oczami. O. kol. 4. 270

Gałka i. ż. ⸗ki j. i meton. los jaki wypada w skutek głosowania, ciągnienia gałek „A kiedy wszystkim padła ta wyższa gałka, miano w kocie obwołać tatkie i marszałka" W. Pol 3. 169. Sam. winn. ⸗ponąwywyjąc: „jak gałka" = taki sam ze wszystkich stron „Wiersz, dostałem charta... tyle, czarny jak gałka." A. kn. Fr. 2. 21.

(1) „Zobaczysz, że się we wsi, wytrzeszczysz gały" M. Bał. pam. duszy 57.

Galda - y. ż. § prow. wódka, gorzałka „Byłem ve-
wiskorem rogatkowym, ale nie do łapania
galdy, bo ją sam pijać lubię." Wot. Śliba na
parap. tomku 27.

Gałgan - a. m. ś. pop. zły, niesprawny, nic nie
warty do roboty mówi się zazwyczaj o
koniu, bydlęciu, „Z dwóch
koni, które mi zostały, jeden był podbity
drugi gałgan. I kiedy nazajutrz powróciła
rzuciła się misjonarz, wsiadłem na gałgana.
Była to mała klacz kasztanowata" A. Kr.
Fr. Dusła II. 27.

Gałganek - nka. m. ś. rzecz. ni. pl. „Gałganki"
= w ogóle krowiaki materyi, wszystko co służy do roboty strojów które nadto zajmują się
kobiety „ ~~Na stoliczku pełno roboty rozgałganionej~~ „ Około wyprawy panny się krzątano. Na stoliczku pełno było gałganków,
około których dziewczęta siedziały z wielkim
zajęciem" Pol. Ukr. Stroka J. 101.

Galicyan. - cyn. cyn. m. prow. Lw. Lwow. gracz. zakonu u. ludzi, na galwanski "Dziewucha," gruzdki na wyż lub pod wodą." O. kol. 8. 307

Ciamajda -y. m. i ż. dy um. posp. człowiek wz-
tarty, powolny, dziamdzia, ciepiełucha
ciamajda, ciemięga. germoń

Gambrinus – a m. w podaniach flamandzkich król tego kraju uchodzący za wynalazcę sposobu robienia piwa; stąd „płyn albo napój Gambrinusa i Gambrinusowy" = piwo. „Nabrzmiałe jej policzki, mówiły jakoś, że ich usteczka spotykają się często z płodem Gambrinusa" Kur. Świąt. 1872. 56. „Z takim rozgłosem obwieszana pond parowa laty piwiarnia, zakończyła swój żywot. Z czego jej dwa były powody: pierwszy, niepomierna drogość trunku, drugi skąpiowe podawanie go gambrynusowego nektaru" Świt 1887. 224. 3.

Gamma - y, ż. my mn. z grec. mus. skala tonów kolejnych, do jakiejkolwiek tonacji należących, od najniższego t.j. toniki do jego oktawy. Nazwa od grec. głoski γ (gamma) którą jest oznaczony najniższy ton w szeregu tonów całym ("gamy" ćwiczenie muzyczne polegające na przebieganiu gam poczynając takim w jakim porządku następują, z dołu do góry i odwrotnie. „Magdzia powtarza obowiązkowe gamy i egzercycje" W. Komil. Kur. Codz. 1878. 142.

Gapi-ia. m-ść bezmyślne, głupowatą zapatrzenie się „ciągi gapią" = zapatrzenie się bezmyślne, gapić się „A ty Jaśku nie tnij gapia, podnieś łeb do góry" A. Wien. Nad Wilią 33.

Gapa-y m. i ż. oxtowiek gap' „W pierwszym impecie chciał już Szymka zwrócić gapy i cymbałem nazwać" j. ruch. Dziel. 2. 156 (1)§ prow. Kuj. wrona „Zapatrzył się jak gapa w gwiazdy" „Siedzi na koniu jak gapa na płocie" przysł. kuj. (2) § prow. Kuj. rodzaj wódki fornalskiego (bez określenia); (1) Nie w Chełmnie. Krasnow 382. (2) gdzie indziej ulubionej lub rzadziej używanej.

Gaperzyca. m. zartobl. gap' „Nie uciekaj do pewnego na publiczne tydki baletnicek, bo nie są wcale wcale" Kolce 1872. № 40 (3)

Gapić się zaim. wdkn. ciągi gapia, patrzeć bezmyślnie, gawronić się „Mamy to w Menitowie swoje „Sir electrique!" gdzie wiecznie gapią się ciągi dnia. G. nar. 1882. 289. 2. Zagapić się dkn. tamże.

Gapiak a. m. prow. Kuj. ulubione wrony „Sięgnął w gniazdo: trzy gapiaki! rzekł, mając ulubione ptaki" Kuj. Świąt. 1869. 58

„ Jeż i ono go popełnisz popełnisz i on takie... ale co krok to staje... gapi się " T. Zwon. 55. 20. / 2

(1). Stoi sieczi w galerjach lub stoi po drodze i gapi się na paniska zabawy. Kiedy wyjeżdżają tych gapiszonów przyjechał Dzyniellej" Czas. Dyg. 1874. 198. 1)

Gapiątko a. n gap; mówiąc o dzieciach lub młodzieży „ przyszedł do niej jeden z innych gapiątko takie zwyczajne " M. Sawal. Rom. i pow. 8. 386.

(1) „ Dziewczyska, za które chętnie Warszawa płaci, byle gapić się na co miała " Kur. Chwil. 1886. 217.

(1) „ Zbłądził chłop gapa i do domu trafić nie może " Pod. Tyg. II. 2. 15. 310 prawo. niem. gaffen. Holenderm. gapper, gapen : gapić się. Czes. Zwon. Jeż

„ O i świeci niezgoda, świeci, o i wyciąga łapę, - o niema-c to nie dowiedzą, o jak dostać chłopa za łapę. " J. Lipiń. Zwyc. i pieśni ludu wołyńskiego Zbiór wiadom. do antrop. 8. 93

3) „ Kiedym ja miał moje przeszłości, dzieci, ja gotę miawa: A ja tera galatki słomy, oddaj się na zapy mamy " M. Kol. 4. Lw. powiatu: Kamień. Na pa... miawa grosze i mięso ja tak ja.

(1) „ Dziewczęta gapiły się w niemem podziwieniu na dwie i pół metry talii " M. Bal. pam. dziady IV

Gapiówka - i. ż - I. wiel. rum. posp. gapienie się, przypatrywanie się gapiąc, że ktoś coś nieprzyzwoitego robi... zdarzyć się tyle że przechodzący ciekawie gapowiczów, bo każdy biegnie na gapiówkę jako kiedy ktoś we wsi "Ż. Ilustr. wiej. karczy 2. 64, por. gapienie S. 12. 749

Zapić się Przechodzień koło takich okien, musiałeś widzieć niejaką gapiącą się" - Mick. Dziady 124.

Gar-ca. m. posp. wielki garnek „Zeglądałam do plebanji: tam już dwa garnce mięsa gotują" Prom. 1883. 90. „Gruszeczka krowa i cała Darba rze mleka po garze" Kur. Świąt. 1874. 73. 4.

Garneczek-czka. m. zdrb. garnek garnuszek, garnuszeczek Sprom. w Kuj. Mil muszczuła: Garnysio, Garnyszek, Garnyszeczek-u „Wstawcie mi też, matko moja, w garnysiu kaszy, oj w garnysiu, garnyszeczku co siedem garcy ma" O. Kolb. 4. 16.

Garbus-a. m. Syn. Garbusek stm. męski m. zdrb. z lekceważ. zdrobnień garbaty „Garbus stary z długiemi rękami i ogromną głową Kras. Hist. Gal. Ilust. 1. 1. 1. 1. wobec Dzieciątka.." B. Bol. Tul. 1. 49. „Czyż się obawiał mogła być się nie pokochała w tym pociesznym garbusie..?" Fl. Krasz. 2. 16. 90.

trombon

Gardziel-a, Garlasz-a m. rzec. um. gsztuwnak, strzelba z lufą u wylotu rozszerzoną „Strzywotawszy zamkowąz miliję w sukuns, sytuwszy ruz i dwuje z gardlaczkow i samopałow, i kiłku poranił." Z. Kazan. 1. 197., „Nazywany Konewka, od szczęścia który nazwał, z gardzieli tak szerokiem, że żeli jak z konwi [illegible] (Ad. Mick. 3. 174) „Już szeregi jędrzej w mieszczan na pokrzywę wkrzaka: gdy konew ru[illegible] i z [illegible] gardzieli tuzin kul [illegible] ib. 235.

Gardło - a. n. z przysł. „nóż na gardle" = ostateczność położenie w najwyższym stopniu krytyczne „Nigdy się o warunki nie targował gdy mu pieniędzy potrzeba było. Co zrobić, nóż na gardle" Pf. Kwart. Wiek 1878. 25. „Wy rzucił byli żyda podług zwyczaju za drzwi; ale kiedy człowiek ma nóż na gardle, to musi rzucić pychę z serca i parlamentować" A. Witk. Tot. 1. 99.

Gardy - a - e ~~Gardzyna~~ prow. kuj. przebrzydły, wybredny w jedzeniu „Ten koń gardy był czego jeść nie chce" O. Zwk. 4. 270 cf. gruby cf. skarstny

Garncówka – ż. ż. ku m. flacha, gąsior albo naczynie zawierające w sobie garniec t. j. cztery kwarty, „Z pełnej garncówki nalewał każdemu po sporym kieliszku" J. Dziersk. 8. 21. (1)

Garncuszek – a. m. zdrob. od garniec, „jest indebka na górze, która zamień garncuszek trzyma" Pt. Kras. 64. 35.

(1) Ś. „garncówka" v garncowka, w niektórych okolicach m. w. inj. owies czy inne ziarno nie idzie wówczas co trzecie – na garniec kwiatu do trzech na obrok.

Garnice . garna n. ze cy um. prow. kuj. garnic
inu' jestto wiązka lnu wiezesanego
składająca się z 14 garści lub więcej tj.
ile się nagarnie. O. kol. 3. 87.

Garnitury [illegible] z popielaty, popielaty i [illegible] na [illegible] czasy garnitury [illegible] Wilk. Dot. 1. 127.

Garnitur [illegible] z [illegible] rozmaite części [illegible] garnitury [illegible] Garnitury, [illegible] Garbuje [illegible] Wilk. 305 obr. 76 „Głos" [illegible] garnitury [illegible] „Rodzaj" [illegible] z [illegible] vol-au-vent", do potrawy [illegible] Dlusz 23. [illegible] 24.

Garota - y. ż. hiszp. narzędzie żelazny służący do zadawania śmierci przez uduszenie „Garota jest to żelazo obręcz z ruchomą śrubą, zakładana na szyję." [illegible] nauk. i liter. 14. 659.

Garotować ś. ok. franc. wieszać, krzyżować „Nie stawiał oporu i krzyżowanie [illegible] dom cały dopiero wtedy gdy to garotowano" ib. (pomieszane tu niewłaś. hiszpańska garotta z francuskim garrot.)

Gastrolatr-a. m. trzy mn. grec. niewolnik żołądka, czciciel dobrego jadła, smakosz w najwyższym stopniu „Tworzą się grupy amatorów muzyki, gastrolatrów, przyjaciół kiełbasy" JJ. Krasz. 19. 86. „Widzisz pan te gastrolatrów, co byle się dobrze najeść, idą nie wiedzieć dokąd" ib. 34. 69

Gastronom-a. m. mowię mn. znawca kuchni, sztuki kucharskiej „Ach! wolę być gastronomem niż kucharzem... ugotowawszy, pewnieśbym jéj jeść nie potrafił" JJ Krasz. 33. 91. ś. kuboszek dobrego jadła, łakotnik, smakosz.

Gastronomja-ji. ż. sztuka kucharska

Gastronomiczny-a-e od gastronomji, trudniący się gastronomją, kuchnią „Zakład gastronomiczny" = traktjernia, restauracja ś. od gastronoma, znający się na kuchni, lubiący dobrze jeść, smakoszowski „Przekłbyś dopiero mówiony na te liczne ustawienia restauracyj

i traktjerów, że prowincja Warszawa, jest najgastronomiczniejszem miastem w świecie!" Tł. krak. 33. 13.

z grec.

Gastryczny - a. e med. żołądkowy „Przywołany doktór znalazł coś gastrycznego" Pr. Krasn. wiek 1878. 64.

Gastryta - y. ż. med. zapalenie żołądka, ki. rzek. „To co się zwało żwawo gastryta lub katarem, było tyfoidalną gorączką dość silną." ib.

Gaudować sł. cz. ndk. z łac. cieszyć się z niem. ucieszyć się (dogadzać sobie) z przyjemnością „Mieliśmy w wozach wszystko, od trunków dobrych, mięs, zwierzyn i t. d. Tak śmy sobie gaudowali po staremu" Sam. Zorka 207.

Gawęda - y. ż. dym. Gawędka - ź ż. ki um.
gawędzenie, rozmowa przyjacielska,
poufna, pogawędka „Zaszła do dworku
wody się napić i wdała w gawędę ze stary."
PP. Wars. Sstа war. 3. 12. „Gwarzy wszyscy obaj
bieżąc zapadła ciekawie, jakby się przysłu-
chiwał gawędzie" Kw. war. 1875. 212 Fejf.
„A do gawędy skory jak zawsze, tędy, owę-
dy, niby coś prawić w kółko zaczyna, ale
gawędy wątek przecina stroskany stolnik"
S. Orzesz. Zaczy. więź. 102 „Do skromnym po-
siłku, przy ciepłym kominie, jak co dnia,
swobodnie gawęda znów płynie" ☞ S. Orzesz.
Dow. poet. 3. 60 „Wtym wajdze świeżego powie-
trza gawędką się zabawiali" PP. Wars. Sstа
war. 1. 6. „Cały wieczór zeszedł na gawędce"
Pd. 73. 125 „Gawędka przerywała się co
chwila" A. Wilcz. Fot. 1. 152. „Jak z nią
wszystko mówić można, iż z prawdziwą
przyjemnością prowadzi się gawędkę" P.
Pol. Sam. Dan. 49 ☞ „Gawęda" w litera-

turze, narodowa i w ogóle słowiańska forma eposu, opowiadanie mające za przedmiot czyny mityczne, epizodyczność tylko sztywniejące interesowo ogólnych i obyczajowych w ciasnieyszem kole. tradycyj szlacheckich „Przygody Benedykta Winnickiego. Gawęda Wincentego Pola."

Gawędzić n. ndk. -dził, prowadzić gawędę, opowiadać gawędki „przepraszam że tak bez uprzedzenia gawędzę, ale ścisłe polskie dano wyprowadzić na to" T. Kraw. 32. 32.

Gawędziarz - a. m. rzec. Gawędziarka - i. ż. lubiący gawędzić, rozmowny & opowiadający gawędy „Kłapki" Wabiły mnie tam i powiązały mi myśl przeróżnemi wrotkiemi powieści, które całemi wieczorami starzy sobie o dawnych czasach opowiadali. i Matka mnie wprowadzała w świat ciekawych i cichych wieczorów, w których, bez żywego słowa mi się dusza jeszcze otwierała na oścież. Byli tam ciekawi z powołania gawędziarze, jeździący od dworu do dworu." Wacław Sieroszewski.

Gawędziarstwo a. n. nałóg gawędzenia, przywra, szkoda, nie dowodząca niczego złego. „Niema w tej sztuce ani dowcipu, ani wesołych opisowych figur; jest dobra robota w zakończeniu aktów i parę ładnych scen lirycznych w akcie trzecim. Poza tem szablon i gawędziarstwo." Wisła 1887. I 2.

Gawędzić' v. a. rzdk. ś. tow. Kwiatuś — w czem - przeważnie stał na przeszkodzie zawodzeń. Zabierz to natrętnie bo tu gawędzi" O. Kolb. 8. 307

(gawęda) „Dziadu's na wieczerzę nie chadzał, bo jej tu nie jadał, Bywały jednak dnie, że się przypołknął dla gawędy" W. Pol. Tat. I. 84.

Jan Jedrzej z m. prow. w Iwanowo, dolo Anny
chrzc. by: to Wł. koriń. matk. do prowiu I.
Hl. of Hawrona.

Gaworyć st. cz. ndkn. ś mówi się o niemowlęciu, że „gawory," gdy zaczynają rozpoznawać otaczające go przedmioty, wydając głosy zdające się zapowiadać mowę. ś fig. „I do snu się cała układa przyroda, i tylko po cichu gawory, coś woda" S. Brus. Bow. poet. 3. 5.

Gaworzeć st. cz. ndkn. gaworyć, gadać „Wstań miły szwagrze, coś Bartek gaworzy, pójdźmy wrazem do niego" Kantyk. 3. 33.

Gawra - ż. ż. wyj. m. ... ści, mowa o zgrzeszeniu niedźwiedzia „Niedźwiedź w materiale lub w wełnie zawadzących [illegible] niedź w swojej gawrze." W. Pol ż. 271.

Gazda -y. m. -dy ms. -a r. -ami Podgórze Kar. packiem i w górach tak u Warmiaków jak Rusinów, gospodarz, [illegible], a czasem mąż i pan domu „Więc rodzi żaden utrzymać tu do roma a starszyć gazdowie prosić na wieczerzę" 1) Ł. 1. pach. ost. 14 „I stare gazdy brali mnie na rzec" ib. „Tak gwarzyła gazdyni do swojego gazdy." Z. nar. 1885. 39. 1. Gazdyni -i Gazdynia -i ż. ob. m. Gazdzina -y. ż. ms. gospodyni żona gazdy „niccia, kupi. gmuntu dalej wiejej niż na Wojciech będzien sobie gazdzinę" M. Kal. Wiek 1878 284. Na Podhalu: „Gazda, gospodarz, Gazdzina, gospodyni." L. Rzewn. Z podróży do Tatr W. i Ww. 187.

Gazela – i. ż. Le rm. zwierzę z rodzaju antylopy, żyjące w Afryce północnej, bardzo kształtne, ulubione przez ludy i poetów wschodu; rząd fig. kobieta piękna, delikatna, pierzchliwa „Piękna, bojaźliwa i nadatna dziewica. Za wyr. gazal piękne zwierzę z rodzaju sarn, rodzaj antylopy." Kut. Mucha. Źródłosł. 32. „Gdy... wdzięczny nm Magan dziewięć Odalisek z wtórnego przysłał orszaku: wszystkiemi wzgardził, teraz go zabija powtórnej gazeli." Ad. Mick. I. 85.

Gazetnik - a. m. ki i cy mn. z tekcew. gazeciarz, ten co gazety wydaje lub do nich pisuje „Niech mi pan pozwoli powiedzieć gazetnikom prawdę." Kur. Świąt. 1877. II. 3. „No, widzicie czytelnicy że panowie gazetnicy mieli prawo w hołd wzięcia uczcić ten rok panowania" Djabeł 1882. 6. 2.

Gąbka -i. ż. „Na Rusi mówiący po polsku, gdzie się używają dubki, spotkawszy ucieczkę ścisłe wyrazu znaki." A. Uwem. Rocz. Tow. nauk. Kwak. 41. 196 „W obwl. Drohobycka (Galicja) wymawiają Gumbka." „Zapytak mazow. do powieśc. I. 67 „Pig. o chłop. „gąbka pijak" „Ślęg. słowy pić jak gąbka trzymał zakład" Pr. Uwarz. Tyg. Pl. 3. 5. 7.

Gąsieczka – i. ż. ki ma. zdrb. gąska rzeczyt. w
pies. ludu. „A moja kochaneczka ta biała
te gąsieczki ma" O. Zdb. 1. 425. § – Gąsz-
ka – i ksg. kobieta, dziewczyna głupia,
swojego chowu, niewyrozumiała „To czyste
sobie wiejskie gąsieczki." A. Wilm. Fot. 1. 161.
„Ty tego nie rozumiesz – ciągnął z góry, odparł
ojciec – jesteś sobie prostaczka gąska i między
sprawy nie rozumiesz." P. Kwacz. Wiek 1873. 78
„Te gąski bardzo mało zakotwiczą mów.
Dziewka tego wierzy." Au. Wi. 1. 109 „Co do co'
rzekła gąska pani Dobrodziejka" ib 133 „Gąs
kom rośnie i świat rozumie" przysłowie"
ib. 148 „Nosi w sercu dóg wiejską ideał
a że przytem czuje [illegible]
[illegible] z tego gąską swoją so-
bie: to ta!" H. Sienk. G. pol. 1876. 5. „Są to gąs-
ki że ja cyganerii [illegible]
-czuwości [illegible] które życie [illegible]
gorzko zarobią lub też stracą niekoniecznie"
Au. Wi. 1. 153. § a ludu mus. w Cmentarzow. „gąska

nazwa pewnych kubiełek, jako wcale przyzwa
Że się niemówiło ogsek czyli kubiełek z uszki
dnych, do noszenia dziecinnego wiązkiem
przy wyjeździe z domu do ślubu." H. Kołaj. Wyr
do gub. Mag. 207.

Gburowski_a_ie właściwy gburowi, gburowaty, gminjański, przypuszczalny. Gburowskie wejście gościa, aż pobladła" Ż. Warsz. 22. 22.

Gburczanka_i, ż. ki. ek mm. prow. chełmiń. chłopówna, chłopianka, wieśniaczka. A. Kras. słow. 302 „gbur" z staroniem gjpûro śrdn. bûwere, bûre A. Krasnow. ib.)

Gdański-a-ie ξ „gdańska-iej" substantive =
wódka gdańska, goldwasser, złotówka „Stoi
na stoliku taca z gdańską i przekąskami." W. Gorzat. 1.19.

Gdowa - y. Gdowula - i. ż. wdowa Gdowiec - wca m. wdowiec. prow. lud. w Małopolsce. O. kol. 8. 307 u. Krakowskiem „Strzelali, jak do gdowuli jechali." Nadowskie ib. I. 223. „Zaprzęgaj kuniu, jedziés do gdowy" Sandomier. Lewie 2. 130.

gdzieś!

Gdzie przysł. „absolutne gdzie!" – zaprzeczenie, tam nie jest, jak to być może! „daleko do tego!" „Sam Astolf powiada, że lord Fic... Fec... nie umiejąc jak się nazwać, to gdzie! stawny odbiwnie, a jednak potwierdzał" A. M. Fr. I. 76 „Wiesz ty do pieniędzy przyrzekł?, ja się temu mądrkowaniu nie mogę; ojciec twój niebożczyk życie całe pracował i... gdzie! nigdy mu na myśl nie przychodziło kupowanie chaty nie dopiero dóbr całych" T. S. Pet. 2. 360.[1] „z gdzieś z gm. miejsce nieprzyzwoite, tylek, zadek „cały gdzieś" – w zadek „mam go gdzieś" = w tyłku, mam go za nic ~~z gdzieś~~ z gdzie gdzieś" też w kra kmotrzku używają dzie. gdzieś (ruskie), ale ogólny używają de dzie! „zdaje się, że jakowaś pod tym ziarnem, w którym nie wiem gdzieś po zasiał" Wiś zauważa pan Ignac Szydłowski Zarzut Matyi P. Lw. 85. 145 2 „Ja mogła gdzie by ja ci się zdawała ty nie musisz wiedzieć o tem" ib

(1) „A wiesz co, że się przestraszyłem. Gdzieś w dziecinne czasy mogłem powrócić z wędrówce-

Ihaui ?° Esp. Mto. ' Sta. 2. 87.

Gemerka - i. ż. krynica żydowska, jarmułka „Żydzinki zbladł - zdjął czapkę i upuścił - zdjął gemerkę i upuścił." T. ... Dz. II. 200.
cf. hebr. gemara

Genjalny - a - e. nie przyb. mający geniusz, który go wyraża w genjalnem dziele „Ta wszystko z sobą w drzewie kamienia, kredzie, mury i drzewa zdaje się, że osoby i tło na których występują, najgenjalniejszy twór artysta" Fl. Kraw. Zł. 101. z pospolitym, bliskim w tem, pomysłowy „W tem robieniu wszystkiego z pomysłu jednego środka, był prawdziwie genjalnym." B. Bol. Nad mm. Dun. 29 żart. „Mamy tu nawet genjalnego krawca na wsi" A. Wilk. Fot. 1. 148.

cenie prozy.

Geometryczny-a-e ... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...

Germanizacja ji. ż. niemczenie, wszczepianie ducha niemieckiego i przerabianie ludności na niemcow „Czy moskwicenie uważacie państwo za lepsze od germanizacji?" B. Bol. Nybr. 130

Germanizować n. cz. ndkn. Zgermanizować dkn. niemczyć, przerabiać ludność innej narodowości na niemcow „Arcybiskup niemiec byłby używany za narzędzie do germanizowania to jest niemczenia polakow." Niedz. z. 206. „Kanclerz... pored niczem ię nie cofa aby zgermanizować jaknajprędzej i najsystematyczniej prowincyą Polskę" Wiek 1887. 234. 3

Gerwazy-ego. m. imię męskie; zdrb. Gerwazek-a. m. „Wezeli w zamek; Gerwazy stanął w progu sieni." Ad. Mick. 3. 41 „Wkrak sam wiesz, Gerwazek, jak Stolnik zapowiadał często mnie na biesiady." ib. 259.

Gerytawa - a. m. gra w karty francuskie, wist bez atutów. „Najmędrszemi w świecie partji gerytawa, którą grałem do późna z cioci i z jej dwiema przyjaciółkami staremi, opisywać nie będę." Echo 1878. 140.

Gezheft n. m. fty mn. wyraz niemiecki przyjęty w naszym języku na określenie interesu żydowskiego, żydowskiego „Aziokerstwo u nas raptownie otyło i poczyna prowadzić „gezhefty" na wielką skalę" Ekho 1877. 200 „Żydki już zupełnie wyssali tamecznej ludności, tak że już tam żadnych gezheftów robić nie mogą" G nar. 1882. 122. 1: „Niemcy to przykład zwycięstwa przemysłu krajowego nad zagranicznym „gezheftem" " 1882. 166. 3. V. „Herzki, Josle i Meindle szukali w pocie czoła takiego dla krabiego gezheftu, któryby im przyniósł kamienicę, posag... i pannę" Jerzy Myrica Wiek 1883. 20 (1) Gezhefcik - n. m. ki. mp. żebr. gezheft, „Zręczny gezhefcik zowie o szukanie słowem, za które groszy żydem dorabiamy" Rola 1883. 4. 3. Tyg. (1) „Na rynku żydki za gezheftami gonią" Kl. Jun. wiek 1886. 142. (1)

Gezhefciarz - a. m. rze. mn. trudniący się gezheftami „Pośród tego tłumu mnóstwo osobnia-

Tych postaci mnożą się bilkie „gerezeciarzy" cicho, skrycie, z kreciej przebiegłością do pięciepi pod ziemią" G. nar. 1882. 269. 2. 2. „Niektórzy gerezeciarze tutejsi, w zapale do spekulacji, już nawet wyzyskują nieznajomość własnych współwyznawców" Wiek 1884. 196. 3.

Gerezeftować cz. nłkm. prowadzić gerezefty „Lepiej gerezeftować pod bankiem, niż dbać o dobrobyt społeczny." Kur. Świąt 18?? . 13. 2.

Gerezeciarski-a-ie, tyczący się gerezeftu „Sposób przeprowadzenia całej tej sprawy dowodzi, że zarząd zważa więcej na żądania za zwykły gerezeft pieniężni... Że podobne traktowanie tak poważnej instytucji społecznej zasługuje na najsurowsze potępienie ze strony publicznej, przyznają wszyscy, w imię poczucia obowiązków obywatelskich nie przyjęliby w zupełności niektóre gerezeciarskie zarządzenia" Wiek 1888. 7. 2.

(1) „Środki ku sprzedaży wódki, lichwy i wszelkimi zakazanemi i niezakazanemi gerezeftami" Wiek 86. 31. 3.

Gębulenka - i. ż. zdrobn. gęba, gębusia „Gębulinka szczupluteńka jako u niedźwiedzia" O. Kolb. Kuj. 2. 11

Geba - y. ż. § „wart gęby, warto mu dać gęby v. buzi" smarowny, apodyczny, szczególniej skojarz do wina: „Dwoje z Węgier wina do nas sprowadził warte gęby" J. Kraszew. Tyg. powsz. 1882. 131. § pot. gębę kim wymywać" (w słow. wilkie „wyczesywać")

Egzulić st. ch. dokt. posp. lud. tryw. klapnąć, kitnąć, zadrzeć nogi, umrzeć „Chora?" — Nie dobrze — odparł doktor. Pomyślał i dodał, nie znalazłszy innego wyrażenia nad ludowe. — Egzulić... jej się nie wiele należy.." Tyg. Kraka. Tyg. powsz. 1882. 35.

Gęsina -y z. gęsie mięso. U Ł. jest tylko przytoczone przysłowie „gęsięcina" „Ołe sobie kabel wyprawię na obiadek flaki, gęsina, wieprzowina i kiełbasa" W Ł. Kuch. Wyd. 1. str. 120. „Chodziła koło mięsiwa, a była gęsina i tydzień mięso" S. mar. 1882. 287. 2. (1)

Gęsi-io-ie – ś adverbialiter „gęsiego" = jeden za drugim „Potem tedy procesyonaliter; gęsiego, dla uniknienia szerokich rzuw, jedni za drugimi." Kr. Kras. Ista war. 1. 14 „Zagrała muzyka, parobcy po jednemu wysunęli się na środek, i obchodzą gęsiego wkoło wijąc się na dziewczęta, z któremi tańczyć mieli ochotę" M. Dal. Wiek 1878. 283 (1)

(1) „zadysponował żeby była na obiad gęsina i kiełbasa" M. Dal. Tydz. 2. 51.

§ „gęsia skórka" znaczy to samo co „gęsia skórka" na ciele wywołane przez zimno.

(1) „W tem słyszę stukał w górze, a wkrótce potem moje gorące zadychane wypadają gęsiego na łąkę wrzeszcząc: Niedźwiedź! Niedźwiedź!" Ad. Ar. Dz. 11. 190

Gid – a. m. dy-ów ww. franc. guide, daw. w wojsku pols. za ks. wars. i w 1830 należący do przybocznej straży naczelnego wodza „Znalazłem się między kilkunastoma oficerami w zielonych frakach mundurowych z pąsowemi kołnierzami, złotemi szlifami i akselbandami, w bermicach na głowie. Byli to Guidy. Oddział ten powstał r. 1809 v.), niby przyboczna straż naczelnego dowódzcy. Każdy miał rangę podporucznika i w tej to skromnej kampanii wszyscy zostali umieszczeni w nowych pułkach." A. hr. Fr. Dz. II. 121.

Gielatka i. k. ki mu prow. Tatry, skrzepek wielki
do dojenia, czerpak, kubek drewniany
kwartowy, którym piją zentycy. L. Orawan.
Z podróży do Tatr kl. i kw. 187.

Giełdowicz - a. m. cze mn. Giełdownik - a. m. ki mn. Giełdziarz - a. m. rze mn. Giełdzista - y. m. ści mn. pozard. spekulujący na giełdzie „Stowarzyszenie wsparcia zubożałych giełdowiczów i bezrzetnych ogłoszono zawieszono wypłaty." G. nar. 1882. 124. 3. „Giełdowicze się cieszą, wkrótce bowiem ma być zaprowadzone międzynarodowe prawo wekslowe" Kur. Świąt. 1879. 56. „Warszawska giełda musi mieć bardzo nierówną posadzkę, gdyż prawie codzień kilku giełdowiczów na niej upada" ib. 57. „Bywał pobożnym w towarzystwie starych pań, libertynem z młodzieżą, ze spekulantami giełdziarzem" D. Pol. Nad modr. Dun. 29. „Dymisja ministra Stachu napędziła żydom i giełdziarzom" G. nar. 1882. 121. 3. „Oberpolicmajster takich pokątnych giełdzistów karać będzie" Słowo 1882. 170. 3. 2.

Giełdziarstwo - a. n. spekulacje na giełdzie spekulowanie na giełdzie „Niepryjemne rzeczy

wynikły dla giełdziarstwa z powodu pomieszania teki ministerstwa finansów drowi..." G. nar. 1880. 242. 1. „Połączne giełdziarstwo zaczyna się znowu szerzyć w niektórych punktach naszego miasta" Słowo 1882. 170. 3. 2.

Giełdziarski-a-ie, od giełdy i giełdziarzy „Nie jest mojem zadaniem dociekać, czy te pogłoski są manewrami giełdziarskiemi puszczanemi celem wywołania sensacji." G. tw. 1888. 24. 3.

Giéra [illegible]

302

Giza. p. ż. zy-rów. zam prow. ku. Vny.
Rozum. prozaść mozga rozkysko rozgrzatka
O. Kol. 4. 270. Ps. Mater. do prow. 1. 18-30.
„Ty gazi[illegible], t. dropiarky, mazu ty giry
jak topaty." T. Lipiń. Lis. 10 [illegible]. Zbiór wi.
do autorz. 8. 101.

Gierka - i. ż. zdrob. od gra, mała gra w karty, albo z przekąsem o grze grubej.
„W klubach codzień gierka na kwa dość gruby" Wiek 1882. 287. 2. (1)

Gierka - i. ż. z prow. też imię kobiece zdrob. Gier trudna „Śmiło mi się o Franuli... śniłaś mi się i ty Gierka" pod Warsz. O. kolb. I. 315.

(!). Szuler potrafiwszy urządzić gierkę, zabrał kilka tysięcy złotych w nieczystem kilkoma godzinami około 10000 złp. Kur. War. 88. 197 dod. pow. 3.

Filnik - a. m. daw. jakaś miara na sól, prawie
podobnie soli twardej t. j. naminnej kwat
jemnej w ep. „Grasolowie ją mierzają sol
tro zadą, pomiarni sami na żardy targ, albo
jamu ich po 4 gimini sol albo po miarze"
M. Rabowski. vs sit in Dobska 184 . 1 abt 1664 r.

Gilotyna - y. ż. ny mn. franc. narzędzie do zadawania śmierci przestępcom, przez mechaniczne uderzenie głowy, nazwane od jakoby wynalazcy Dra Guillotin, ale znane oddawna we Włoszech pod nazwą Mannaja „Encyc. Org. mm. 7. 392. „Wynalazca gilotyny był gilotynowany" J. Kamex. Dict. lit. 2. 659. § —, Gilotynka - i. ż. przyrząd do uciskania tętnic u ryjan.

Gilotynować ń. cz. jdnk. ścinać gilotyną

Gimnastykować się - ot-kuje sł. zaim. ndkn. ćwiczyć ciało za pomocą gimnastyki „Nawołuje rodziców do wysyłania tych przymusowych młodzieży podczas miesięcy wakacyjnych: radzi gimnastykować się, wypocierać mięśnie" Gaz. Bydg. 23. 210.

Gips. m. ż. żart. biel do twarzy, blanc

„ Wersta Zofja ... ścinięta, upstrzona, gipsem przerzeza ... portrach mego frabka " A. Gw. Tr. 2. 23 ż. w l. m. gipsy - owo meton. figury gipsowe „ kilka sztuk gipsów walały się po kątach " Tr. Wars. 33. 17 „ W środku stały trzy czarno malowane trójnogi, w kącie potłamane gipsy " ib. 33. 69. (1)

Gipsatura - y. ż. - ry. tur m. ozdoba architektoniczna z gipsu „ Czy uważasz pan, jak te karolicky bryłyją na portyku i gipsatury na gzymsach ? " J. Korzen. 1. 44

(1) żart. Talija „ Jaś ty taki gips ! " = taki przerzeh. Także myba ' taki marker ' ; t. j.

Girlanda - y. ż. dy. um. z franc. wieniec, a częściej feston uwity z liści i kwiatów, albo też wizerunek tegoż w malowidle „Stary zad otoczony jakby girlandą, regularnie potwarzającemi ciągami kwiatowemi" J. Dzierzk. 5. 6.

Girlandować - wał - ować sd. cz. ndm. girlandami wieńczyć, w girlandy stroić, ubierać. „Wszędzie był girlandowany po drodze - odbierał cenne pamiątki od pierwszych" J. Pood. Kauk. 146.

Głabrowaty - a e przym. chemiń. - niem. klebe-
rig lepki kleiowaty śliski wypo głabro-
wata" A. Krasnow. Jęz. lud. chemiń. Ob. niżej.

302

Glejša - y. ž. pow. Vuj. flondra, flejtuch, wobieta wrzecia niewiechowa, drzewka Glejšewaty ... tawia, rozlatany niewiechowy, flejtuchowaty.

Głapa - y ż. zwo. 'zmaz'. wrona, żapa 'kuj.'
„We! głapa głąbi ruwą". t.n. wrona ma
z'ądą dziwą. Bydgoszcz O. Kuk. materiały do prowin.
1. 34. W Chełmiń. 1. pewien gatunek wyby
2 fig. kobieta rozlazła, ociężała. A. Krasnow.
Jęz. lud. Chełmiń. Atl. mowy, 302

Glasa – y. ż. z brane. rodzaj perkalu glansowane
go wiązanie [illegible] wiązobu, spodnie, z. p
„Glasy przepisałaby na formie półotwarta
Tokcia (?) z wiązan. Sot. 1. 170. 1. z Szuwda glasy,
chyba żeby z tej formy pokrewieństwa
ką pod stanik."

Gladaj sk. ch. pin. gladaj dan. ženina rumena
naprotiv ki ni lidi u Bosnaj. i Hrv.
u We. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Glina - y. ż. Z w Galicji (Sanockie) glinę nazywają wszelką ziemię bez względu na jej gatunek; tej ostatniej nazwy nie używają; nie mówią np. wyjmuję ziemię z dołu, tylko glinę

Gliniarka - i. ż. zdr. -nek m. dół po wydobyciu z niej gliny np. na wyrób cegły, napełniony wodą. „Gdy już oziębia się powietrze, wynieśli ją do gliniarek napełnionych wodą, pozostałych po cegielni i tam ją utopili." Wiek 1887. 263. 3.

Gliwieć st. nj. vdkn. zgliwieć dkn. prow. Galic. gnić, psuć się, ulegać np. owoc, ser zgliwiały"

Gliwy -a -e kolom. zgniły, bardzo kawałami owacty? „Skradziono klacz kawałanowatą i koniu gliwego z pastwiska" T. nar. 1885. 122.3

Glizony-ów mn. pewien gatunek kartoffli „Kartoffle gdzie z nowa rucha ... i wyrzuc gatunki pasują się trybko. W ogóle plon mały. Glizony nie dopisały." P. Lwow. 1887. 231. 4.

Glubiś -a m. Sy. ów mn. prow. Chełmiń. chłopcami podrosły a niepow. A. Wrzesnow. Rzk. Lud Chełmiń. Ab. mtodz. 302.

Głubka - i. ż. bż - bek m. pow. lud. Kuj. Wpolsce
Chełmiń. Lubawska, rodzaj śliwki pow.
mus śnotka, zł. śmierciuch. ż. z. lu. ter.
min. alb. mtodz. 302. 49 Samochiem Chwa
Stawka

Głupiec ż głc i ms. prow. lud. Chełmiń. żto
bieta bałwan, głupia, słomianowa
głowa. A. Kraszew. Jęz. lud. Chełmiń. Alb
milowa. 302.

Dławiać st. cz. dkn. prow "ujść zlapać, złapić
zcapić schwycić podniecać „nie ujść
wstrzymać żeby jej nie dławiąc".

cf. Dławić, dławiąc

Gładki-a-ie przysłowiowo: na gładkiéj dno
dre = niepodziewanie, bez powodu, „Cóż to
worków na gładkiéj drodze, co to jest!"
Pol. Lwow. 22.51.

Gtasnąć ń. cz. dk. ż żart. fig. uderzyć, zwalić
„Ej wielką mam ochotę choć raz go gtasnąć!" A. Wiernian. Nad wisłą 57, „O, patrz jaka to gawiź, jak raz gtasnę nię ziemia" ib. 37, „Stój-no-tu-bo jak nię gtasnę." ib. 50.

Gręzi [illegible] z. [illegible] ... §dal, oddzielić, ustatni
plan widzimy dla oka, Półki i etaże
li zajmują głab izbom" J. Kraszk. II. 30

Głębszy a ie Głębiej-szy-e ku-
pow. lub. bardziej, głębi [illegible] ej, ja
sie od bocki wznie w tem innej ale
bocki. z Pismin P. Wł. I. 158 w tem sta
wek głębszy Kaz. II. 15

Głąbić śl. cz. m. im. Rogląbić, Wygląbić, Zgląbić ekn. prow. Łuj, gnieść mnąc, ubijać wnogi, mówią o bieliźnie i u kowali „spuścić pozłocenie, zgnieść na miejscu cf. C. Vol. 4. 27 po miętą.

Głębocki - ie przym. st. prod. „ głęb ”
[illegible] „ głębi ”
[illegible] „ głębo ”
[illegible] „ głębo ”
[illegible] „ głębo

Głosik m. m. ki'm. zdrb. głos, głosek „Głosik
pani nie był bardzo mi'y ale za to
rozkazujący." Tyg. Ilustr. 72. 28, „ó mi'
mniej nie podoba — szczerze głosikiem
dziecięcym" Tyd. Mod. 1878. 18 „ [illegible]
słowo-słodkawym a [illegible]
[illegible] „A, to głosik [illegible]
K. Kozzen. II. 44.

Główeńka - i. ż. Głowiczka - i. ż. zdrb. głowa, napotykane w pieś. lud. „Moja mamulońku główeńka mnie boli" pod Warsz. O. kolb. 1. 33. „Główeńka moja bolała, matéńka mi ją zawiła" Bukowin. ib. 151. „Cóż ci to, że ci tak tę głowiczkę obwito? O boć mnie ta głowiczka bolała" Sanok. ib. 159 Głowina - r. ż. z polit. zdrobn. główka, mówiąc o dziecku „Głowina mu pała, dajcież mu pokój, puszczajcież mi dziecię!" W. Pol 3. powódź. 132 (1), Główka - i. ż. ku lulki, cybucha, mundsztuk do kładzenia w usta, bursztyn „Sterkały główki wschodnich lulek, bursztynowe, natkane w stolik sandałowy." A. Mick. 1. 256. z prow. italic. piasta u koła od wozu, nieotoczyna.

(1). „Śmiej się, śmiej, boś młoda. Głowinę ci zamąci ta twoja radość, że już teraz nie umiesz jasno na świat patrzeć" Sewer Wick 1885. 256. „Coby to była za rozkochana dziecina, gdyby to umiała mówić! Dziadectwo, więcej ma w tej głowinie mądrości niż na mojej wysokiej potrafi." Haj. Z. Lwow. 1887. 128.

Głowić się nim · głowę łamać, o głowę zawadzić, bić się z myślami „I głowił się, jak Telefor, myślał i przemyśliwał nad tem, co dotąd było mu obcem: jak wejść w świat." Dwory Mgr. Wilk 1883. 21. „Co do celu jakiś mamy rozpowieść: niemiec tylko wiedzi, niemia co głowić się nad nim" Wilk 876. 29. 2.

Głuchnąć st. nij. ndkw. g zmiękcz., przestawać brzmieć „Miłosz przestał głuchnąć bezdenki." Ad. Mick. 1. 67

Głuchawy-a-e brzmiący głucho, głuchowaty „Szł. z twarzy zwrotny, głuchawy." B. Bol. Przed burzą 2.

Głupi-ia-ie ś. „jak głupi" posp. mówi się, gdy kto znajdzie się w kłopotliwem albo niepożądanem położeniu „Wszyscy paradują kokardami, a ja co całe życie ciężko pracowałam, będę jak głupia jeździła bryczką." Am. Wi. 3. 19 ś. dziwny, szczególny, niepożądane wrażenie robiący „W uszach jakiegoś głupiego dzwonią dziś szumy" Edw. Was. 306. ś. bagatelny, (dziwny) niewiele wart, nie wielkiej ceny „Typ niedołęga ... od ojca żeby nie wydobyć głupich 20,000." Z. Warsz. Tyg. 71. 2. 7. 131. ↓ Głupio przysł.

Głupak-a. m. głupek, głuptas „Brór tego że jest głupak, jest takie wielkim burdą." Ł. Ukr. Szkic. 3. 647.

Głupkowaty-a. e. (głupawy) „Twarz rumiana, nieco głupkowata" A. m. Fr. 3. 277. „Hrabia z swoją (2) twarzą głupkowato-rumianą." Z. Kawk. 9. 94.

Głupstewko-a. n. ka. um. rzecz błaha, licha

coś, o czem nie warto mówić.

! i Żupic piękny gotowizny nad podusz-kę mamie dacie." Mucha 1871. 9. Dod. „Głupiej kapitki zapiąć nie potrafisz" Kolko 1872 269 „Wielce też pamięta takie miny ten żyd płaci? - Głupich pięćnaście tysięcy, wyobraź sobie." J. Korzen. 1. 47 (3)

(2) „Obliczono następujące cyfry dzieci, które z powodu ciężkich ułomności fizycznych lub umysłowych nie mogły korzystać z nauki szkolnej... Cyfry te obejmują 4 kategorye głośno ułomnych, t.j. ciemnych, głuchoniemych, głupkowatych (idyotów, kretynów, matołków) i obłąkanych." D. Lwow. 1887. 38. 2.

Głupkowato wzd., Oczy nieruchomo, głupkowato utkwił we drzwi" Sp. Wt. i Wiary 1. 308.

(3). Truba będzie i dziadowi na podwodnie dać bodaj to głupie pany wiedzieli. Wł. Kal-pam. dzia. 108

Głupia jagoda w Sanoc. Kraju

Głupić st. cz. ndk. Zgłupić dk. kogo. Oroc. lud. kuj. dusyć mamić. głupim robić „Tak mię zgłupił, że nie wiem sam co robię."
[illegible] Lwowskie [illegible] Retmiń. Alb. mitol. 302

Głusza - g. ż. miejsce, okolica głucha nie uczy
mówiąc mieszkań gdzie nie nie słychać „Drogą
bezludna ciągły dalekie przestrz wokoło,
wokoło głusza" S. Goszcz. 1. 164.

Gmach u. m. ś. człowiek wielki, tęgi, okazały „Cóż to za baby! co za gmachy! co za graty!" A. kr. Sz. I. 145 ś. fig. budowa, w zła czemu uwal. „Do i gmach stanej z gruby w naszej ziemi runął" W. Pol. 3. 71 Pam. winn. ś. przysłowiowo: bardzo wiele, mnie, rita „Czy to tak jak z płatka wywinąć, wszystko zrobić? to tu gmach panie, tu i mieszczą się. Dzieci mało zeb. A, D, C się nauczyć" J. Ukrav. 75. 72.

Gniévać się, st. słowiń. ndkn. posp. gniewać się, powoli ex. robić Wygniévać się: np. „Niedyć ma się z tem wygniévać?"

Gmérek - rka. m. rkú. ów ǯ. osp. ten co się gmerze, gmerówki, co wolno w kuźni z robocie, gmerowski, „gmyrek“ w kuj. Sostyń. cinva, [illegible] l. m. ś. 2Ro

Gniazdowisko - a. n. ma mn. miejsce gniazdowania się „Stale opuszczają okolice swego gniazdowiska i zbijają się jak w grono." W. Pol 7. 274. „Niespokojnie krzyczą tu i owdzie stadka i wracają do miejsca gniazdowiska swego" ib. 283.

Gniteć ku w gnilizna, gnicie „Gniłe zawsze
nat sorny przestarzałe napastować" P. Kras.
Dhuan. 1883. 10.

Świętowniki [illegible] gospod. młynek do
[illegible] zboża, każdy [illegible] „Świeto-
wniki i [illegible] do [illegible] i do
Świętej [illegible] obroki z [illegible]
[illegible] do [illegible] i do [illegible]
wik, Świętowniki do Karkoli, do Łodzi" ib.

Gruwerować st. ez. rzadka, prawo. Chełmiń. zrzędzić
i jak zdzierać „woję z niem. Krawren". A.
Warszawo. gw. wd. Chełmiń. Atl. wiłodz. 302

Gobelin m. Goblin m. MY um. franc. dywan wyrobu artystyc. naśladujący w zbudowaniu malowidło olejne. Nazwa od pierwszego tych wyrobów fabrykanta Gobelin'a w XVII w. „Ścienne krzesełka pokryte gobelinami" B. Dol. Sam. Sam. 76.

Goca - y. ż. kij? patka? prow. (lub.) Kuj. w przysłowiu:
„Nie kijem to goca, aż nim śtpie na wierzch wyskoczą." Dl.

Godnie przysł. z prow. lud. bardzo, należycie, dużo, porządnie „Oj, godnie mu skóry wy bił" O. kolb. 4. 270. kuj. „W zapiecku stoiły jarzyce jest godnie" ib. „Godnie tego dzieci" L. Rzeszu. z Radzyń do Sabn kl. i ko. 187.

Godny. a - e z prow. lud. tęgi, duży, wysoki. wielki „A to godny szmat drogi" kuj. O. kolb. 4. 270 „Godny, duży, wysoki co do wzrostu ludzkiego" Sabny L. Rzeszu. j. w. 187.

Гоїу-доб. без 1. род. Дуже цікаве зіставлення з ст. кир. під назвою „доїти" ні буде зайве згадати. Це стає зрозумілим з доїти коня доїти ж можуть тільки ті, що вміють їздити верхи. Звідси і вислів „до верхів доїти" і „рід доїти", значить особливий рід людей, що вміють їздити верхи. Створ. з суф. -ь- і суф. іменників „рід" [illegible] ріду з ст. [illegible] „доїти" — „доїти".

godzina z. r. ż. „godzinami" przez długi czas, przez całe godziny „Godzinami całemi wyłączeni z pod sądu" M. Dowod. Lwów. 1886. 323. „godziny" w l. mn. prow. godzina, zegar L. Lwów. Z godziny do roku kl. i kw 187 § przysłowiowo: „godzina wybiła" = przyszedł czas na co „wszystko to miało taki pozór nieprawdy, żeśmy się spodziewali wyroku co chwila ostatniego potwierdzenia. Ale godzina nie była wybita." A. kw. Fr. Dz. II. 171.

krótsza

Godzinnik – a. m. ż skazówka na zegarze pokazująca godziny. Jemu życie nie poświęcamy jak indeks sekundowy, wzdłużący po cyferblacie zegara, ale jak żółwio wolno idący godzinnik." Gł. inwen. 32 7. cf. minutnik.

Fogo - a. m. i nn. z franc. prow. Lwów wytwornty elegant, modnis żyjący w wyższem towarzystwie, przytem próżniak, stojący nisko pod względem umysłowym i bez żadnej wartości moralnej „Garnitureek Fogo musi mieć [illegible], nieznośności; niechgnie zarazi po nim powie, co w umyśle jego gości" Szaniawski 16. 36. 3.

Fogatko - a. n. tka. nn. fogo milous, niedorostek „Rozmowa fogatek" ib. 1.

„Alcybiades był swojego czasu pierwszym „fogiem" w całej Helladzie" J. Lam E. Lwow. 1884. 251. 2

Gola - i. ż. „na goli" = otwarcie, na widoku, nie w izbach, nie pod zamknięciem. „Co ot oddawna wszystkie, znamodzi ij jawna, u ludzi, a co K. Kol. 6. w zajźrz. ma t. l. źle stanąć, przez k'woli ich, (moj ty Jasinku nieznam nii na goli zamknąć mi trzeba do nowej komory" K. Kolb. I. 38. - „O moja Kasiulu weźże złota dosyć, aby twoje konie miały też co wozić. (Daly j. w.) „Myślisze Jasiniku że złoto na gwoli (? sic) zamkła je matula do nowej komory" ib. 39 Brzeg. wsch. i Ostrołęckie

Golarń - i. ż. rzuc. mn. prow. gola, golizna, miejsce gołe w lesie niezarośnięte drzewami albo zbożem na polu. Np. Golarni nie wyrzekam między

Golec' cz. ndk. ś zgolec' śm. gołym się stać' stawać się' nieścić. „Gdy pacierz zostać a zgolać zgolać" Pf. kwart. 49. 32.

Golejat-a. m. ci mm. żart. człowiek goły. golec, łobota, hołyk „Chcesz tu rozmnażować dziewczynę ni pszowai... golejacie!" B. Bous To i owo. 5 „Golejatwo wszyscy, gdy wszystkie do mnie wszystkich prospiekaa" Mucha 1878. 33.

Golizna - y. ż. ś mięzątkowo „Spojrzał po pogrzebyszu i nie bardzo rad znalazł ich smutnemi, nawet z tego wrzódz sobie o golizniu której się obawiał gorzej mam" Pf. kwart. 38. 82. - Śmieton łobota. Hm, hm, to jakaś golizna... niebotki od zydów." A. Wilek. Sob. I. 36.

Golutenieczki-a. ie z niem. goluteńki „Zadrwiłem się z tego, ale w golutenieczkiej i antyczne" Pf. kwart. Wiek 1878. 72

Golgota - r. ż. imię włas. właściwie po hebr. Golgolitha t.j. miejsce kaźni. Góra pod Jerozolimą na której ukrzyżowany został Jezus Chrystus ✠ fig. "cierpienia duchowe i nadzwyczajne, zadawane im przez niepojmującą ich ludzkość". Kto chce być więcej niż człowiekiem dla tego zawsze się wydaje Golgota a ludzkie szczęście jest zgotowane tylko i dla ludzi" Z. Kam. 4. 82.

✠) cierpienia zadawane niezastrzeżenie, nawet nie na drodze ku za cnotę uważane wyzwolenie przeciwdziałania wrogom „widziałeś w tem wiecznem obliczu naszej matki Polski, od pierwotnego żłobku, w którym się ona zrodziła, do mogilnego krzyża i Golgoty, na którym do dziś dnia tkwi, przebijana rozdwojonemi przyjaciół i wrogów" D. Dol. Tu też 3. 2-0 gdzie: uczucie „bronić rozwodowej ciężarem się nadprzedziewanie krwiłko .. Filip" automatycznie przystawał na wszystkie warunki jakie mu dyktowano. Jak na Gol-

gotę wrzód wrzelabo za każdym razem do kowalystwa." M. Zawal. Chirur 1886. 404.

Golić ń. cz. ndkn. ś zioł pić tęgo, wiele, swolić.

Golnąć śt. cz. dkn. ś napić się, wypić na jeden łyk, wychylić gracko „Golnij kielich szampańskiego" Swarliński 1882. 6. 1.

Golidupa-ż. m. przy mn. pozgard. golibroda, cyrulik

Gołąbek lka. m. lki-ów zm. z łac. prow. Gelicja
tegumina, ~~nakrycie~~ w kapuście „gołąbki z ryżem"
Dyrektyja obiecz. w kur. wow. 1885 z 25. ~~Hapreia~~ 6.
ryżu lub jęczmienia lecz. ze słoniną, zawi-
jane w liść kapuściany i do ucierania wrzyt-
wo pieczone

Gołąbeczka -i.

Gołąbka -i. ż. ki. zdrb. gołębica używ. tylko poet. lub fig., Jak jab. z ciepłego gniazda gołąbka trwożliwa pogląda w tamtą stronę skąd huby powyleci" i. Gaszyń. Dram. warsz. 1828. 346. „Kmiota niby spłoszona gołąbka i w czarnych niemowlęcia powiewała" J. Tachan. Dzie. kit. 5. 5. „I czułem jeszcze drżenie biednej i trwożnej, zbolszałej, co jak zwykle na gołąbki ciała, przy pożegnaniu na mnie rzucała" S. Druz. Zapr. cięj. 138. „Otak ciągnę oderwij ze stromy, i jak gołąbkę chciał powrócić w swe szpony" F. Zach. Towarz. 15. „Jak miłoda gołąbka, niewinna, trwożliwa" S. Trem. Dom. poet. 3. 98. „Czułem niecierpliwością łzoś dla tej niewinnej ofiary jego zaufania. Myślałem o niej jak o gołąbce, którą porwał jastrząb" H. Sienk. P. pot. 1876 27. „Ta tajemna bezbronna istota, bojąca się żywych ludzi, tem, czem gołąbka w gniazdzie drapieżnych ptaków" ib. 28. „Dniu światło Boże! gołąbko Sjonu!" Ad. Mick. 2. 72.

„Bogarodzico, Dziewico, gołąbko Ty moja." i. Ujej: Skarg Jeremi. 46. „Całował żonę, nazywał ją swoją gołąbką" Jj. Kwiat. 17. 98 „Jutrzenko, gołąbko moja, uspokój się." A. Wołk. Fot. I. 14. „On jej kochankiem! kiedy przy mnie tak skromną i niewinną udawała gołąbkę!" Ł. Mell. Troch. wian 149. „Tomie wojak młody, na kochankę woła: gołąbeczko biała, ratuj że mnie z [illegible]!" J. Lenar. Kochanka, siostra i matka.

Gołąbić ob. Gołubić

Gołopięta -y, Hołopięta -y. m. ty um. pięta-
ni świeczey, w dziurawych butach, ho-
łota, hołyn. „ koło niéj ćma gałchów się
wgzita, ale ich rozpędzić łatwo, bo to
były niewprawniaki; tylko się jeden pora-
stał wąsaty z szabelką, zaraźnie gołopię-
ta" JJ. Kwar. 94. 129 „ spotkałem się z tym
hołopiętą, i tak mnie poczęstował" ib. 31. 136.

Gon-u. m. ny mn. ∫ pęd, lato-wość na drzewie i krze-
wach „ W lipcu pojawiają się gony i pędy na
krzewach i krzewach odradzają się życie od
nowa tla" W. Bol Z. 274.

Gonigrosz-a. m gonitwy na groszem, gonipie-
niądz „ Nie mówię o przybyłkach, które wraz
dzie z jednymi - przybyłkami, gonigroszami"
J. T. Kraw. 33. IV.

Gonny - a - e ∫ wybiegły, mówiąc o drzewach
„ I tylko świerk gonny stoi nawet tam wy-
soko" W. Bol Boc. 4. 178

Pomiarz-a m. rz-y, dm. lm. Prob. zgr. Di.
wiatr, wietrznik „Wiem rez ia ziw. ma
gowiat, bobyme ci ami dzieiom y mi[illegible]a
nie dad" O. Kolb. 6. 91.

Gonitwa - y. k. ż. -y - k. posp. 'nd 'Lij. jrlowka
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Gonitwa 'gonitwa 'wobieka 'stanowa
'walczka - gonitwa za chłopcami'

Góra -y. ż. 5° „z góry" patrzeć, traktować kogo = za nic wiele mieć, wynosić się nad kogo, traktować w sposób ubliżający „Dał viamiego po panisku traktowała z góry." JJ. krasz. 73. 75. (1/3 „na górę" tam, dokąd dążymy: „Ktoś wie, co na górę?" przysłowiowo. „Już mi nieraz na myśl wpada dermo z tej rzeczy. - Dermij! - Lekwa rada, dermij!.. ja dendai umiem... ale ktoż wie, co na górę spotka?" Ak. kr. Dzieła 10. 233. „Na górami" = gdzieś, daleko, w nieznanych stronach. (z)

Górniak -a - m. zy nm. przest. Sulic. Sadz. - Karp. górał, górnik (a kr.), wśród gór wysokich mieszkający

Górski -a -ie wśród gór, w górach będący, leżący, zamieszkujący. „Kiedy te górskie przybierały wody" W. Bot. pr. 1 pam. hetm. 56. „Szerzki Sam jeszcze wciąż wzbiera górskiemi wodami" Z. kwark 5. 117. „Jeszcze chwilę i nowiny wiatr górski przeleci wieś naszą od końca do końca" ib. „A jak księżna chodziło w Sanoc.

Kiem i o to górskiej szlachty uchwalstwo przecież nas zmocowane" w. Ost Sejm. jen.

„Do to u gorskiej szlachty serce prędkie jak iskra, nie bawna kiedy wino ma w głowie" Z. Kwiek. 1. 75

(1) „Powstałam i spojrzawszy z góry na strąbionego widowisko Weigelta rzekłam z godnością – Wstydź się pan, mój panie" Wiek 1887. 120. 3. Feljt.

(2) „Pamiętni zawsze przysłowia: Quis scit co za górą wyje, – ~~kto wie~~, między mówami kuchna a bliska widowa. – lepiej postępować powoli a bezpiecznie" Arch. Ks. Dz. II. 73. „Zresztą quis scit – co za góry? Pan minister skarbu w takiej tajemnicy zamknął uniósł wszczęty przed tym się majowy ustawy o podatku widowiskowym, że wcale bym się nie zdziwił, gdyby nowa ustawa okazała się dla nas bardzo korzystną" Dz. pol. 1888. 27. 2.

Govazy-a-e ż „w gorącej wodzie kąpany" =
gorączka
raptus, niecierpliwy „Widzisz pan tedy,
że się zamiast przyśpieszyć ze swoją gra-
tulacyą, ale z pana zawsze jest entuzja-
sta w gorącej wodzie kąpany" M. Gawal.
Rhaw. 23. 331.

[illegible] prow. [illegible]

"zło, upał, silna gorączka [illegible]

dworze" cf ~~Lk~~ O. Kol. 7. 250

Gorąc-a m. miejsc. dwor. "zis wiel-

ki gorąc"

Gorączkować się ś. ś. zaim. zdkon. gorąco rzecz brać, niecierpliwić się, rozpalać się w czem lub czego „Gorączkujesz się i głowa ci się zawraca z trochu cierpliwości" J. Kwap. 13. 25. „Czego się tak gorączkujesz mój kubeczku ... zawsze wszystko będzie." A. Wilk. wiek 1878. 280. „Niech się pan nie gorączkuje, niech pan powoli rozważnie spokojnie postępuje" W. Sob. wiek 1884. 163. 2.

wo pozyt.

Gorączkowy -a -e ż gorączkujący się, niecierpliwy, nie mogący się zdobyć na zimną krew „Spełniał swe obowiązki rozbiera- ze zwykłą gorliwością gorączkową" J. Kwap. wiek 1877. 288. „Z gorączkową niecierpliwością wyglądałem końca polemiki" J. Dzien. lit. s. 6. „Wsłuchiwała się sama przed sobą że przykłada taką wagę do wizyty doktora. Chciała przezwyciężyć to gorączkowe oczekiwanie, usiłowała być obojętną" M. Dal. Działy rozm. 228. „Stawiał ten, który później

Remusel miał na wygnaniu, gorzkowo
pracować dla biednej Polski" B. Bol. Pod bu-
rzą 64. „Gorzkowo siedziba wszystkich wielkich
zwiastujące jakąś zmianę." ib. 106. „Od wyj-
ścia zamąk gorzkowo chmytała się wszyst-
kiego, co ratunku cel przyniesienie serce jej
dać mogło." JJ. Kraus. Z Piet. woj. 2. 131.

Gorzeck - a. m. ki dio. mss. prow. Chelmin. z niem.
Gorzsack, flisow. siatka wiązana przez
flisów do wyrzucania manatków. A. Brasnow.
Sz. wd. chełmiń. 2 wyd. t. 302

Goryczka – i. k. z smak. gorzkawy, stanowiący zalety jakiejś potrawy lub napoju, „Znakomicie w piwie kwas piwny-mowy dla dodania miłej goryczki, rzecz należąca do niezawodniejszych trucizn" Kwiaty I. 45

Gorzalina y. Gorzalczyna y. ż. posp. zdrob. gorzałka gorzałczanka „Gorzaliny mi się chce, gorzaliny mi dajcie" O. kolb. 1. 355. „Jam już dość spory kubek wyciął gorzaliny" Turski Arcyst ślubu 182. „Całowiekowi z tem niczem kieliszek gorzaliny wymawiają" Pr. Kraw. 73. 93. (.)

Gorzelany-ego. m. ni mm. gorzelnik. ten co pali gorzałkę, ubiwarę.

Gorzelniany. a. ż. ty. żony ni gorzelni „Weryfikuje rejestra gorzelniane." Pr. Kraw. 16. 62.

(. „Wiwat wiwat gospodyni co nam daje gorzaliny O. kol. 2. 227. „Umie warzyć, gar ki szmywać, gorzaliną kiszki zlewać" ib. 18. 79. „Juna toby moc gorzaliny kieliszek przyniosła, choć kleba kawałek podała ... a ty." Kl. Jun. wiel 1887. 234.

Gorzałczanka i ż. daw sprzedająca gorzałkę, szynkarka? czy kto, pędząca gorzałkę.

„ Piwowarowie powinni brać przemiąz z u-
wodzaju pańskiego po ćwierci 4.. Brali o ro-
zumu kazdy wiertel drożej grosz 6. jako bę-
dzie tam. Piekarski zaida z nich powinna wrócić
żyta ćwierci 4. Także i gorzalczanki jako
i piwowarowie grosz 6 powinni drożej pła-
cić kazdy wiertel" a 1674 r. Ks. Pabcyn. Ry
hist. m. Dobka 184.

Gorzec rz. nij. ndkn. § 3 os. l. mn. wzam. teraź. gorzą
i gorzeją; wyraźnie od staroż. formy goreć,
może być: gorzą. „Kipiąc bagna, lasy gorzą"
Ad. Mick. I. 48. „Ty spuszczasz oczy, które
Bóstwem gorzą." t. 142.

Gościnna - ej. ż. ne nm. karczmarka, oberżystka, żona gościnnego „Ty gościnna z krzywą wieżą nie pożyczaj mi rózg z wieżą" pod Warsz. O. Kolb. 1. 372.

Gościa. nr. 3 posp. „goście" - regularnoś i kobiety, miejscowe wyrażenie „na gości" = na regularność, na na sobie „przyjechali do niej goście" = dostała regularności. Z „gości" kundman, przybywający do sklepu dla kupna czego, lub do restauracji, cukierni, kawiarni i t.p. dla przyjemności „U niego był dziś jeden gość. Dzisiaj u niego na kredyt. Jest mi winien 20 złr., potrzebował pany ciastek i obiecał na Nowy Rok zapłacić na raz cztery 5 złr. Przestałem - bo nie chcą tracić gości" N. Rof. 88. 287. 2.

Gospocha - y. ż. chy ma. pow. z pochwały, dobra. cecyna gospodyni „ Panna co lubi myć wor i prawić świata, ale żony dla takiego, jak wcale nie szata. Weź gospochę (dz), co się z nią wspólnie będzie trudzić, liczyć jaja, kartofle " J. Ujejski. Z. 126

Gospoda - y. ż. ś w starov. formie napotyka się w 5 przyp. gospodzie, w znacz. pani, gospodyni "O gospodzie niebieściona. nad niebiosa wyniesiona" Kantyk. I. 27 o tem jest u Ł. pod wyr. Gospodyni.

Gospodyni N. sg. dkm. mieć przeto znaczenie "Dzielny tam kawaler w towarzyszach bywał, więc pan Sulerza, co im gospodynił, kazał im siadać na godniejsze miejsce" W. Pol I. pam. hetm. 65.

Gospodarka i. ż. gospodarowanie, głównie w znacz. rzeczowem „W gospodarkę Towarzystwa, właściwie nikt bliżej nie wglądał.“ Rola 3. 227.

Gospodarz-a m. ż w Lubels. miastow. w ziemi chełmskiej (Kawka) lud: chleb nazywa „gospodarzem“ a „chlebem“ zboże.

Gospodarz-ego-m. d[o]-ych mm. prawo szynk. cieszy-
gość uczęszczający do gospody „Niżny pępi-
sany potrzeba P. T. publiczności i gospodarza
swój skład wyborowego piwa" Rot. Szląs. 3. 104
oboz.

Gotować -at- tuje, st. w kontyn. *Gotowić -ć- i, *gotowić, ndkm. ☞ Ta ostatnia forma przestała jest dotychczas w użyciu u ludu w Tatrach i na Podhalu „Gotowić, gotować, słowa u gorali w trybie bezokolicznym mają prawie większej części zakończenie ić) " L. Kraus Z po dróży do Tatr Kr. i Kw. 186)

Gotować się st. z zaim. ndkm. ☞ w znaczeniu na wzmiankowanie się, ‘wzbierać’ mówi się o rzece, która się rozlewa, i o ludziach, którzy się zbierają, gotowało się jak na wesele na wiadomość wiadomością Uwagi potrzebne A. Wil. S. Lwów 1887. 27

Gotowizna - ż. i, D prow. Kraków. rzecz gotowa np. „gotowizną stoi stolik," stół już gotowy. O. Kolb. 8, 307.

Gotycki-a-ie, od Goto i gotyckiu, gocki, dzw. gotzki „wzory to po najwięcznej części z wczesnego francuskiego odrodzenia, z czasów Franciszka I, kiedy architektura i polączone z nią domowe sprzęty powzięły cały gotyckie kształty, ale pod tchnieniem włoskiej myśli, nowe, czysto francuskie stworzyły formy" K. Układ. P. Lwow. 1884. 1.

Gotyk, u. m. styl gotycki, pismo takiem dzieło wzięte w stylu gotyckim „wspaniała świątynia, przeźliczne dzieło nowszego gotyku z czasów odrodzenia" ib. 27.

Gówno - a. n. § wyraz ten w posp. mowie znaczy tyle co: nic, rzecz mała, bagatela np. „Co? Dostał za to? - gówno" t. j. nic; takie wyrazenie jak wyżej lub przez „gówno." znaczy to samo co: figa! całuj mnie gdzie ś, idź do djabła! § przykł. „Widzisz gówna nie rzeczie" = nie rzeczie kto byle rzecz §, Moc go za byle co gówno pod podeszwą" = za nic, za bagatelkę §, „Złotem pisał a gównem zapisywał" = dobre zeszyt a złe zeszyt.

Gra - y. ż. ż fij. mienienie się, ciągłe zmiany, ruch wprowadzający rozmaite efekty „Ołtarz to wielkie [illegible] obrazów z samej gry oblokowio!" Ad. Mick. 3. 82. ż fij. w znacz. moral. ścieranie się, pasowanie się walka „Do tego wmieszała się gra politycznych stronnictw" L. Siemień. pieś. mist. mit. 60.

Grać zł. cz. ndkon. ż fij. „Zostać sam, a w burzatym grat ciągle, powracając dym" Ad. Mick. 1. 254. ż fij. mienić się w ocach „Wiel z szumem trzysnęły trzy strugi, jeden biały jak srebro, krwawo-różowy drugi, trzeci żółty; troista grają w górze tęcza" ib. 3. 188. (·) ż odgrywać, udawać „Idy zbadają nitodzieka i wiedzą jak do niego przystąpić, grają umyślnie złą humor" L. Kraz. 19. 92. „Nie przywykła udawać, grać umiała wesołość" i obojętność" L. Kraz. 19. 116 (1.)

(·) „W marcu zwierciadło jezior i stawów

podnosi się w górę, a [illegible] nawet, gdzie przez rok cały nie wystąpi powódź, grają fale w promieniach wiosennego słońca" W. Pol 7. 250.

Grać - a. m. ↄ myśliw. zwierzę mądrze wodzący psy, szczególnie uchwycący przed gonitwą „Szarak grał wielka, uchał niby prosto w pole, za nim psiny gromada" Ad. Mick. 3. 24. „Kot, grał myśliwski, co to nie z jednym widział się chartem - nie jednego chartá i łowca zapędził" Spósc. 68. „Gdy pole na charty, to można choć trochę zaprosić na wertę, bo sobót od lotu po jeden brat grackie w trzech susach bez zwrotu!" W. Pol 7. 190.

(1) „Ci co grają wielkich mistrzów i ludzi, nigdy dzieły swojemi wyobrażeniu jakie z osobistości ich powzięliby można o nich... nie odpowiadają." Ż. Kwiat. Na cm. na wul. 55. ↄ absol. „grać" występować na scenie „Wie to aktorka? - Zobaczysz ją, bo ona dziś nie gra, to nie długo z tym panem wyjdą z teatru" M. Bal. Powiś. Dziady 90

Grabać ca. 1484 m. – bam-bać – imp. baj pozn. Falk. z ros. grabati, grabić, grabiami zania. tać, gdy „grabić" znaczy wytępnić za bieżeni konia, chwytać, zajmować. „A w niedzielę rano grabać z idek riano" Żeg. Falk. 79. Soz. w Łamiowicach. C. Kol. 2. 261

Grabice - ic pl. w jęz. ziołowej: rzeka „Niska rzuj/schy-
laj się) bo ci grabice widać" D. Kol. 1. 284 od Gro-
dziska, Nadarzyna (pod Warsz.)

Grabowiec [illegible] l. mn. f. Grabowiec-u. prow.
[illegible]

Gracyarnia – i. ż. nie mn. izdebka na stare gra-
ty, schowanko, skład rupieci „Gdzie wy-
jdzie i pan jego, mieli w tej gracyarni
dwa portrecia równie ważnie i brudna."
JJ. Uwarn. 75. 75.

Gracik – a. m. ku. zdrb. od grat, sprzęcik nie tyle do użytku jak do ozdoby służący „Stolik zaklęsiony różnemi gracikami w porządku ustawionemi" Pr. Kraw. 15. 16. „Tegoż roku biurko obrzęsione gracikami" Kuj. K. Lwow. 1857. 131. „Mnóstwo drobnych gracików, ustawionych ze smakiem w różnych częściach pokoju wypełniało go" M. Dal. pam. wdy L.

Gracja - ji. ż. Utrzymanie dożywotnie dane za usługę „Stugę" jedne poddałai, drugie po przyjmowaw, trzecie gdzieś na gracyi osadził." Ż. kawak. 1. 127. „Dożywotnicy lub trzymający wioskę za grację radzi byli okazyi mogą wielką takę małem zawdzięczyć" P. J. Dyk. Ost. Sejm. 1. 65

Gracjalista - y. Gracjonalista - y. m. ści. mn. wyświadczony oficjalista zajęty na gracyi. „Wyrugowali z tej chaty gracyalisty nie było sposobu ani prośbą, ani groźbą, prawo miał na sobą." J. Kraw. Wiek 1878. 3 „Owa chata, biedne schronienie zubożałego gracjalisty." ib. „Niewielki futorek, w którym siedzi jakiś ekonom gracyonalista" Ż. kawak 1. 98. „Gracjalista, wyświadczony rządca" D. Pol. Jul. 1. 50. „Gracjalistwo jest więzą niewolno - inaczej tu będzie rzecz się ią wielkim ciężarem, nie w nie venta ją." A. kw. tr. 8. 150.

Gracka – i. ż. czyj – rzek. mn. ~~grow~~ to Kuj.
nowe. nazwa mieszk. z powiatu
inne miejsc. po nazwie grow i grodz.
wpamia Karłoth i Lp. Wtaść. gracka ii
u grace of O. Kolb. 3. 86.

Gradowina - y. ż. u Ld. gradowizna „Gradowina
leid w pórnh świętokrzyskich nazywa sklu
czone gradem zboże" Now. 1882. 206. 2. 3.

Grad. u. m. ż. = pospolicie „grad" = grzęd,
jeden za drugim, jak grad „wrzący wciąż" do
chaty, a pytania gradem się posypały" P. Wars.
73. 126.

Grafiątko - a. n. tka m. Grafik - a. m. ki m.
z łemkowsk. młody graf, hrabia, hrabiątko.
„Grafiątko, ja tu nauczę ciebie mowes!"
Ad. Mick. 3. 143. „A był to pan wielki,
grafiątko jakieś niemieckie." Z. Kaszk. 5.
135 „Puszczę tego tam grafika z torbami, nauczę go rozumu." Fl. Kraka. 75. 80.
§ „Graff" w jęz. niem. ma źródłosłów od „greifen" chwytać, grabić, łupić - stąd i spolszczenie tego tytułu łotrzyka na: grabia, hrabia

Grafowstwo - a. n. hrabiowstwo, graf i grafina. ś
hrabiowstwo, godność grafowska, urzędowy w Da
licji w grafowstwo się jawiący przy „dziale" p. Dziewk.
5. 11.

Grajber - d. m. głównie w l. mn. grajbery - ów międz.
wasz pieniądze, monety, gotówka „(Mógł
o tym interesie wytrzymać) jakoś to (!)
Drugi, iż mało posiadał „grajberaio" (!) (Sz.) za-
rząd [illegible] o losy dywidendy, pokrad ro
kowania z..." Kur. Codz. 88. 321. 2. Sejł.

Grajcarek. m. zdr. m. r. m. prow. Talija, 1052,
karczma, głównie w innych miastach, jako
pieniądz. „Bisz mi dziad, każ mu nie
raz xle rzeką przeklinuj, a grotów za
kieliszek wódki, za szklanicę piwa, za
grajcarka." Dz. Zamor. G. wiej. 1885. 3. 2.

Grajdać się zaim. ndkn. prow. Kuj. gramolić się, gwardzać się, chcieć gdzieś podzierć a nie móc cf. O. Kol. 4. 270. w Chełmiń. babrać się, płaszkać się - niem. zappeln, sich. więc. drygać? dryndać? A. Krasnow. Zap. Lud. Chełmiń. AB. nr 302. Grędzać się krzyczeć się. w Bomian. Środa. O. kol. Mater. do prowinc. I. 18.

Gramatyka – i. ż. z fig. wzór powszechnie
„Do romansu, który nas zajmuje tą damą, której my swoich mało, wiele obcych mamy, gramatyka nie stały potoczny rozmowy." A. kw. Fr. 1. 76.

Granatny. 2. z granatów, granatu.

„Na niebiosach, jako nić granatnych
paciórek, już zczerwi się żórawi długi
wązki szmerek." Ad Mick. 3. 357.

Grand garda ż. Grandgarde ? z fran. wojsk. W wojsku polskiem 1807–1831 główny oddział potowy postawiony w sile 80 do 100 ludzi, umieszczany na punktach strategicznych. Ze wszystkiego zaś dni należało że piechota o której mowimy musi to być jakaś albo grand garda, albo przynajmniej posterunek kto wie czy nie jakiegoś znaczniejszego oboru." W. Zawad. 2.13.

Granda – y. ż. w pow. mlicz. i kłodz. grube wiórki
„ Granda nie idzie, więc na drobne wiory
„ to nie bezpieczny" kodeks 1877. 379 „ na gran-
dę" pow. kuj. = na duży skalę albo, na dobre
„ idzie jeśli na grandę" t. j. : idzi na dobre, nie
po trochu jakby na próbę &c. &c. w wielkim i to
ści ↺ D. Nol. 4. 270.

Granicaty czyli Granicaty-a-e, mówiąc
o bydle, kwiaty, mający wielkie łaty
na biały kwiat (dziew. krowaty, bestyy (ptaszy))
o koń granicaty krowa granicata cz.
krasula

Granica - g. ż. Gdzieś „za dziesiąta granicą" = bardzo daleko „Kobieta taka co jak gdzieś wyjdzie, to trzeba za dziesiąta granicę szukać" Kl. Jem. Wiek 1887. 215. „ani parobka ani dziewki utrzymać nie mogli, bo kwity od nich. Dla wielkiego głodu, za dziesiąta granicę uciekać" Tż ib. 216.

Grapić -ić f. m. [illegible] kotlarsk. pogardl. rzecz.
, ☆ niem. greifen dotknięcie. grapsen = Anwy-
tać coś z chciwością' A. Krasnow. Rzz. lud. Chrz
min. Alb. mitodz. 302.

Gratyfikacya-ji ż. nadzwyczajne wynagrodzenie przy
chlebodawcę należne pracownikowi za pewne
zadanowienia z wolny „Król Kłóny z pewnej Damy
czasu dany być zadanowiony kiedyś tam dal na-
tą gratyfikacyą" J. Krasz. Z pleł wsy 2 117.

Gratyska i. ż. Mn. um. obrzywka, gratka,
coś co przyszło dawno bez wyhtadania
z kieszeni „Na niepewne nie warę
i gratysus zawsze wolę." A. hv. Fv. 5. 219
„Spadła się gratyska (siepna weselu ka-
pitanowy. Dawno się wyborniła" (Marek
Kalw. pliw. Kawlik.) Echo 1878. 23.

Grawitować - at - tuję ndk. ciążyć do pewnego (środkowego) punktu. „Wiek i każdy człowiek w późniejszym wieku spojrzy w życie za siebie, — wiele dobrze śledzi powody, przyczyny ważniejszych swoich zdarzeń, a ujrzy pewnie jakąś osobistość, która zawsze w jego atmosferze, jakby drabant obok niego grawitowała i która zawsze pośrednio albo bezpośrednio, z wiedzą lub bez wiedzy wywierała swój wpływ na jego życie.." A. Św. Dz. 11. 11. (") „Kiedy mury kawalerzysta wzbudza wiele starego żołnierza.. brzeg mu się przypatrzeć. Najprzód jego punkt dobkuzycia z kulbaką jest w ciężkiej ku niej linii.. widzę to, że jakaś odpychająca siła zmusza je do oddzielnej grawitacji" ib. 65. (") Grawitacja - i. ż.

Trawka – ż. ż. ki – wek. rus. z rosn. lud. Chełmiń
rala [illegible] w której się gra
[illegible] ż. ż. rosn. lud. Chełmiń.
Ale [illegible]

Ździwić – a. n. zart. *zdrowk, zdrowić* „Jakiż ja goły!
niéch mu do gardła przystoi, nie wydobędzie
że mnie ani *zdzywia*" Zd. Lub. Krasopy a. 4 n. 11.

Grenadjer a. m. rz. m. ś. fig. ekstowicki wyraz
kiego wzrostu „Nazywają go grenadjerem ogromny chłop" Pf. Kraka. 71. 48. ś.
przysłowiowy: ekstowicki na tę godzinę koń
niewielki, o bohaterze „wziąłby ją na
świętoń, a piję wódkę, jak grenadjer" ib.
72. 162.

Grendziuty ów Grzyżkę ww. rum. prow. sa-
mic prost. „Ze [illegible] ioty, dwie samie, nie
które [illegible] pańskas wszelkich dziesięcio
powek włosiu [illegible] wainikach" Spis. z. „ich
ku [illegible] z samie grendziutami"
ib. krzyżu by kotki z grendziotów brali
i po [illegible] pańskiego walili" ib. „Wszystko
wszystko [illegible] włościanka z chałupy,
wszystkie swoi plony i grzędzie" Kraw
Słown 1882. 137 „Wiatr wątpliwem czyni
la czy na grzędach się dostać będzie
można, więc nie wypadek i kota ich nie
siały." ib. 114.

Gyeba - f. à by um prom. Gandom. vermistow
zíemi przy Ï rożce. valerúti wzgl. od
vnfiniáwim przy vprawie bydła ziemi.
O. Roll. 2. 261.

Gyeboloh-ka u ki um. prom. Krakow.
przytwerdza ziemi przy wkopywaniu wo
z mah Ï zbi'a-ki à Ï qbelka i z. ziemi
tamże wzdy, wzdźi ziemi przy uprawie
na lina) zagonki wprawie przy ziemia.
Zach. O. Mol. 8. 307.

Gregidia a ñ dz mn ɲ ɫ ʎ ŋ i ɨ u
ɣ ʁ ɦ ɧ ɕ ʑ ɔ ɒ. Vol. 3. 89 i 4.
271.

Grobeschek [illegible] drob w prosin. kn.
[illegible] w [illegible]
w [illegible] C. Kol. 1. 182.

Gromozwód – r. m. dy m. piorunochron, ur
ządzenie z rurociągu „Biorący udział w gro-
mozwodzie wieży telefonicznej" na gmachu
Centralnym." Dziew. pol. 1884. 157. 2.

Gromić-a. m zdrt. živt. grom „Rus. dva. gr.“ 1) „Sto, gromi kolesa“ Mucha 1871. 12, „Kamyma da to se grmmy mezi gromić“ kur. slovn. 1871 22. cf. Grdymić.

Grosz-a.m. ż jako pieniądze „własne trzy grosze" własny majątek, fundusz i t.d. „kto asan, to asan, a ja sobie pan jestem za swoje trzy grosze" A. Wilk. Anam. 1886. 36 (1)

Grosik-a.m. Groszak a.m. groszyk „Zapłacę co do grosika" A. Wien. Nad Wilk 14. „Tu o każdy grosik trudno" JJ. Kwasz. JI. 11. „Jegomość nie miał grosika pod duszą" B. Grus To i owo 19. „Ubogi Janek wypracował groszaki" JJ. Kwasz. Tydz. 5. 713.

Groszorobiec-bca.m. bcy mn. człowiek robiący grosze, majątek „Ktoż takiemu poświęceniu czemu my dzisiaj groszorobcy i papierki?" JJ. Kwasz. 2. 226. ob. Gonigrosz, Zbierający-grosz.

Groszowica-y.m. wcy mn. „Na samą myśl, że im tam jakiś powłóczka, groszowica może wydrzeć majątek, pierś podnosił" JJ. Kwasz. Tyg. II. 2.11.179.

Groszowity-a-e. pieniężny, mający grosze

„Lada grosowity przybłęda" J. Kuk. Stuit. 22
„Mówią że wasz pan bardzo grosowity,
czy to prawda?" ib. 49. 27.

*) pochodne na -owity: ludzi bierzmowanych na grosze, ob. Gonigrosz, Groszołowca, Groszowobiec, Kónigrosz, Szczerygrosz. Rusini w Słuc. Hrowi- pieniężne
Grosiwo - a. n. bez l.mn. zbiór. grosze, pieniądze, gotówizna „Niechno mu się sposobi" wydarzy pozumieć nieco, choćby za ostatnie grosiwo niezawodnie jej niezamiędba" J. Jord. Kanc. 201. Groszowizna - y. ż. pospolicie znacz. „Że się zbogacił i groszowizny nabierał, to już jego własny przemysł i zasługa" Kl. Dm. Wil. 1887. 214.
„Kiedy u żydowskiego talarami cisza, a u we swym domu groszowizny ścisza" O. Kol. Mar. 3. 208.

Gruba - y. ż. ↄ prow. czeluść w piecu. Lubel. Kuk. O. Kolb. 17. 211. (·)

Grubiarz - a. m. rze uni. prow. pogard. piecuch. Tamże. ib.

(·) w Sandomierz. otwór z sienî do palenia w piecu. O. Kolb. 2. 262

Grubas-a m. żart. człowiek gruby, niezgrabny.
„Cóż to, boisz się, żebym ci tego grubasa nie odbiła?" B. Grus. To i owo. 29

Grubawy-a-e. nieco gruby „Księżyc grubawe mgły rozwiązał" A. Mick. I. 46

de Grubis adv. żarł. grubo, niedelikatnie „Jego mości przestał się z pejnowiną de grubis" Mu. Ilu. I. 128 „Podczas gdy ludzie wymyślają sobie de grubis, do naszego ucha dolatują same tylko kompleumenty" Now. 1882. 71. Łęg. (1.)

Grubcy-a-e – ♀ kobieta gruba = brzemienna, z brzuchem, ciężarna, nie panna „Z zajdami zabił krawcową, która miała być „grubą" od sępa Mosiaka" Sprawozdanie sąd. w Poznaniu T. nar. 1882. 287. 2. – Tak znaczenie ma w Wielkopolsce. (2)

(1) „No, no... wziąłeś brzeg de grubis, kiedy ja żartowałem" T. T. Pcz. Tyg. VI. 2. 2. 240.

(2) ♀ prow. Tatry „gruby statek, bydło rogate" L. Ulrich. Z podróży do Tatr VI. 1 kw. 186

Grubulo-a.m. grubas „Êtes Vous bien mon Officier?" zapytał grubulo "A. hr. tr. dz. II. 80. „Wiśta zgwiezły. Wąż nas pozwiedł. Słyszą Tem oddech grubula." ib. 93.

Grubokościsty – a – e. grubej kości, o dł. grubokości
„Stwory, chudy, ale grubokościsty, z podniesionemi ramionami" J.J. Kras. 46. 35.

Grubo-płatki a ie. mówi się o koniu krzyżowej budowy tęgim na krótkich nogach, zadzikiy, tarnisty „konie grubo-płatkie na mocnych nogach" A. Wilcz. Woły nob. 202.

Grudowaty - a - e patrz grudy, grudzisty „Kock wbo
czył się w dziedziniec po grudowatej ziemi.“
J. Kraszk. 32. 50.

Gruda i. ż. le um. prow. Tatry, kartofel. nie
umiał. L. Orzech. Z powrotem do Tatr kł. i kw.
185.

Ugrupować dok.

Grupować ndk. tworzyć grupy, ustawiać malowniczo; mówiąc o pojęciach, wiadomościach; t.p. porządkować, ujmować w ład pewien „jakby samyślnie grupować: tu na głowie, tam w trawie, grupa malownicza" „Ad. Mick 3.78 „Wybierane wiadomości umiał tak grupować względnie i zwięzłowość widać wymagała chwili." „Kraz. Wiek 1878. 35. **się** ndk. „Miasta Włoskie obsiada. Ta stoły, grupuje się wedle ziem, powiatów, koligacjów, pokrewieństwa i rozmaitego powinowactwa z ducha i ciała" „Kraz Sto lat wsz. 1.56 „W salonie towarzystwo się ugrupowało, tak, że w głębokiem oknie oprócz dwóch pań pozostał tylko hrabia" „Wiek 1878.42 „Towarzystwo całe ugrupowało się koło stolików" M. Dal. Biały murz. 220 „Te zebrania niedzielne były ważnem widowiskiem dla ciekawych. Z różnych ugrupowań, z dialogów i tryumfów mówiło

było wiele rzeczy wnosić" J. Zachar. Dziś. lit. z. 660. „Patrząc na niego w myśli naprowadzał mi się obraz tego płodnego w wypadki życia." Dodz. Opow. hist. 125.

Grupa - z. z. pewna ilość lub mniejsza liczba osób połączonych w oddzielne towarzystwo, w jakimkolwiek celu „W miarę przedstawionych wyżej zmian zaczęły się zrania konstytuujących Towarzystwo, poprzednio w walce tej coraz jaskrawiej zarysowywać się ujawnienie antagonizmu dwóch znanych z grup finansowych, stojących na czele pomienionych przedsiębiorstw" Wisła 1886. 278. 3.

Gruszczyna

Gruszczyna - y. ż. ~~wy~~ czyn. zdrob. posp. ticha. niżowna gruszka gruszeczka, jako drzewo, jako owoc, wiąże tandal wierzchołkiem tichej i rzadkiej gruszczyny." Kur. Lęt. Nowo 18x. 36.

Gruszka - i. ż. z posp. przyst. „gruszki trzęsą" wyraz. studenckie, tandal na czuprynie w pewien sposób „Nie raz uczyłem się gruszki trzęsą na jego czuprynie, częstowałem studenckiemi bobkami." A. Wilk. Tydzpowsz. 1882. 194.

Gruzowisko -a. n. rka. um. gruz, stos gruzów, rozsypisko, rumowisko, zwalisko „Z pod gruzowisk biedna nie potrwony zwycięzców słowo wpadły." D. Dod. Tut. 1. 6.

Gryfosiej a. m. nn. hreczkosiej rzadko
oddany jedynie rolnictwu „Młodego chłop-
ca zrobisz gryfosiejem?" Ad. Mick. 3. 74

Gryzyšk. u. m. Krow. Trij ja, drobnůtka kaszka pyszna.

Gryzipiórek rka. m. rki mn. Gryzipióro-a. m. ry mn. z lekceważ. posp. pisarek, piszczyk, piśmak, niejszy do czynienia z piórem pióro-gryz.
„Pan Bóg go stworzył raczej na żołnierza niż na gryzipiórka, bo postawę miał wyćwiczoną, ruchy śmiałe" B. Bol. Emd burza 12.
„Starosta jest zdrowiony tym mezaljansem... niczem się tak nie brzydzi jak temi gryzipiórkami" Ż. Pam. Pan. IV., „wielki poeta na sto lat wystarczy, a tych gryzipiórów, bazgrałów, tandeciarzy kopami..." Au. Wi. I. 117.

Gryzoń ma. m. ie. ma. zool. nazwa rzędu zwierząt mających przednie zęby, jak bobry, wiewiórki, myszy, szczury i t. p. ♂ okazicielka nazwa ♀ mająca żołądź przednie zęby, np. „Dość że ty gryzoń gryzoniu a ty za nim gryzoniu" Malewicz, Kubasiem zagrajcie" Kantyk. 3. 23.

Grzdykać

Grzdykać ndk. cz. nd. l. przez grzdyk, tj. gar
dło głośno przepuszczać, tykać (natarłszy
się).

Grzdykanie n. l. czynność wyrażona
słowem „grzdykać". „Słychać było krótko
grzdykanie pijących." H. Sienk. Op. i wie.
3. 349.

Przebalny a e, od przebania, niegodny umrzeć
być stracony do cmentarza, Za wiekiem
uznano cmentarz przebalny H.
obyj. Wyd. po dub. Aug. 272.

Grzegotka – i. ż. u D grzechotka, jaskółka gnieżdżąca się w okuach „Przed każdą chatą, jako grzegotki bawią się w piżmu drobne ptaszki" S. Pisz. Zagr. wiej: 86.

z. igdy nie słyszałem o ruszy Łukuttka v. Terebi

Ѣжерицы-а с. рж. ѣжерицкій, ѣжерицкій сѣрбо. пр. мо
мицк. о ѣжерицѣ: „ѣжерица ѣжерицкая по
латыни" Lucina Skrjabin, Rybi

Grzela – i. m. Grzelo – a. m. zgrub. ovan posp. lud. imię męskie Grzegorz „Nierzle to wino, do ciebie mój Grzelu.“ Kurdesz W. Kol. 3 „Wiaś przyniesii wina mój Grzegorzu miły, 177 Dodaj nie trochi niżby nam nie żyły. dabyj.“ „I ty Anulko, połowico Grzela, bądź uprzejmiejszy na wesela.“ ib. „A gdzież to ten stary Grzela, co nam gryzł co „ziela“ pod Warsz. O. Kol. I. 406.

Grzelina – y. ż. lud. żona Grzeli, Grzegorzowa. Kuj. O. Kol. 4. 271.

Grześ – ia – m. Grzesio – a. m. zdrob. imię męskie Grzegorz „To ja, Grześ, do usług“ Pam. Warsz. 33. 16. „Grzesio zdjął czapeczkę i zrobił na znak powitania pokłon“ ib. „Grześ wypełnił mój rozkaz“ Au. Wi. I. 81. „Tyleśmy razy mój Grzesiu, już cię o to prosił, abyś kładł wszystko na swojem miejscu“ A. Kr. N. I. 143

Grze-

Grzesiowy-a-é do Grzesia należący „Ks
zyk i rozjí Grzesiowe zamieniony, za to
czyt uż." An. Wi. 1.86.

Grzeszyć N. w. ndk. § – czem ≠ odznaczać się czem, mieć w sobie czego zamiłowanie „~~Nie grzeszy czem~~ = nie posiadał czego zamiłowania, nie odznaczał się czem „Rozumiem nie grzeszyć, ale tak sobie wiedź dalej a dalej z upływem, że prawy Pan Bóg dopomoże" JJ. Wram. 72.55. „Program koncertu nie grzeszył nowością dzieł wykonywanych" Wiek 1883. 19. 3. „Komedja grzeszy głównie tem, że akcja właściwie odbywa się gdzieś za sceną" G. Ow. Wiek 88. 143 3.

trzęsawisko

Grzęzawisko -a. n. grzęzawka łąka, bagno „Płynie strumień, płynie mały, z grzęzawiska lub z pod skały" W. Syrok. Śpiew. pol. 3. 52.

Grzęzawica -y. ż „Grzęzawice, na których woda ociąda i gnije, bo jej nikt spuszczać nie myśli" J. Ukraz. Dum. 1883. 3. „W onym parowie na ruczaju, dla grzęzawicy i topieliska most wystawiono" J. Ukraz. Dw. Żmartw. 1. 18 „Rób jak chcesz... ale pamiętaj... są kałuże, z których grzęzawicy się nie wyczerpie..." D. Dol. Hyb. 123.

Grzęz -i. ż. zie ni. mm. „Owe pagórki otaczały pnie wiekami dębowe święte gaje, gdzie dziś orne pola i torfiaste grzęzie" Wrzesk. 1885. 33. 3.

Grzmocisz-a. m. niiano dawane ogarom, psom gończym „To na sforze Zagraj' z Piskla jak kota rozietrzyły, hajże po kocie! a Grzmocisz i Poprawa... — Ti! co za nazwiska!" A. hw. Fr. 1. 147.

Grzmić-ił-i z ziś dokąd porzucone, pędzić, lecieć, biedz „Grzmią na górę. To dwoje słyszą już gwar u nas" H. Sienk. Ta trzecia Kur. Codz. 88. 285. 1.

Grzmot - r. m. ś fig. przen. „W urzędzie od grzmotu tych nadzorców, co piekły, jakiegoś głupiego dorzucają dziś rzucano" Edm. Wasil 306.

Grzmotnąć się v. zaim. dk. posp. paść na ziemię, obalić się, przewrócić się „Grzmotnął się, jak długi."

Grzybowski-cała. Grzybek-bka m. zdrb. grzyb.

kapelusz niedużej średnicy w modrzie, płatki
formy grzyba „Kamieńska tych okolicach
wyszukuje i cieniach, rozmaitych,
na głowie w grzybowskich nakrętkach" J. M.
Niemc. 2. 195.

Grzybobranie - a. n. zbieranie grzybów „Z tuck. nego śniadania wyszli na wrocławy obwód grzybobrania" A. Mick. 3. 70. „A owe zabawy wiejskie póki obojej na orzechach i grzybobraniu" J. Ochor Wiwa 7. 2. „Niedługo nastaje pora grzybobrania" Niedz. 2. 205.

Grzybów - r. oprócz ubiegłego w Warszawie inne znaczenie, powszechnie w jedney z pieśni lud. śpiewanych w Krakowskiem, wymienniony jest „Grzybów" w Krakowie lubo w tem wieśniak niemiec ubiegły t. r. „A w Krakowie na grzybowie póki piwko rzewszykowie" C. Verb. 1. 246. porow. Dybów.

Grzywka – i ż zdb mała grzywa „Idy Mieszkowi
zaplatać grzywkę co to uciechy." S. Orzesz. Zagr.
wsi i d. 5 u kobiet panna młoda ~~warania~~ cze-
sania włosów „Grzywka, to jest krótko nad
czołem obcięte i kręcone zakręcone włosy."
Ćwierc. Dziennik 1885. 4. Dod. „Spojrzała w lustro
i zmartwiała [illegible] grzywki przy-
rządzą nad czołem" A. Wilk. Z. tawn. 1886. 290

Gubernja - ji. ż. zob. nie um. ż mieszk. województwa, ziemi, powiatu, ale „ i w gubernji plecy ma" Pam. Kraw. 75. 79.

Gubernski - a - ie Gubernski - a - ie. rosyjski, urzędowy w prowincjach pod władzą rosyj. zam. gubernjalny „ Mój ojciec służy w urzędzie gubernskim i cesarzu Bogu sowiedliwiemu!" Pam. Kraw. 75. 78 „ Zaczęli proces... w ziemstwie i gubernskim urzędzie." Ad. Mick. 3. 12.

Gubernatorować ni. cz. ndkm. być gubernatorem „ Podówczas w Nieświeżu mieście wojewody gubernatorował pan Mikołajowicz" M. Czaj. Wir ya. 1. 226.

~~ísubić~~ nikn.
Gubić się st. zaim. błąkać się, nie módz znaleźć wyjścia, zatapiać się „Gubiłem się w myślach, coby temu mogła być za przyczyna, ale mi nie mogłem wymyślić" Ż. kurk. I. 138
§ — ígubić się dk. w grze hitardowej przez fałszywe uderzenie wypuścić swoją kulę do tuzy „wyrzekłem żal mu zewsząd na bilardzie dobro gratka robiła niemk. a jeszcze grać lubi, co uderzy to kiksa, albo sam się zgubi." pl. Niemc. 2. 228.
„Chciał pisznąć skrajać matkę do środka, tymczasem sam się zgubił" Now. 1882. 66. Feij.

Gudzia-i. Gudula-i. Gudusia-i. ż. e ma-
prow. krakows. pierwotn. nazwy dawa-
ne przez lud świniom „Świnie otwy-
mują przydomek: gudzie gudule gudu-
sie" O. ub. s. 179. „Nazwiąz prowę-
ta: tuty tuty tuty gudzi." ib., m. ;.
chrząkała.

Gukiev-a m.vy um. monokl, vskicho na jé-
dno oko „Trzyma w oku zukier i łzy
rozpoklakiem" Mucha 1871. 8

Gul, gul prow. Kuj wołanie na indyki, o pers. gul gul gulgulè ówczy przeraźliwy, hałas wrzawa "A. Mick. Żrzdłow. 34. (-)

Gulawy-a m. prow. Kuj. indyk samiec, pseudow. Gulnik-a. m. prow. Kuj. kurwik na indyki Gula-y. ż. prow. Kuj, indyczka 1) Gulucha-y ż. zdrb. od l. mn. "guły" w ogóle indyki tak samce, jak samice.

(1) § odgłos bykania „Siaki taki do flaszeczki, gul, gul, gul, gul. gorzałeczki" Śpiew. polski 3. 14.

1. § kobieta głupia. Ona w obyczaju swoim wiele w Chełmie. 1. indyk 2. kobieta głupia, głucha A. Kwasnow. Jęz. lud. chełmiń. Kb. mat. 222, Gula indyczka Gulawy indyk Guły indyki Gulawek v. Gulawka chłopiec v. dziewczynka nazwa [illegible] Guły, kurwik na [illegible] Spr. [illegible] Gulety, [illegible] indyki [illegible] 4. 71

Gumowy, gumowy, gumowy-a-e, z gu-
mowy, „Przyrząd z siebie gumowy
gumowy przyrządy, kapturki, pele-
ryny" J. Kras. 1. 18.

Guma, gumowy, gumowy-a-e, z pop.
guma elastyczna, kauczuk.

Gumienki – rzek. rus. prow. pochodzi od gumia, w gwarze kaukaskiego spodnie „Bortki“ portki, nakawice, gumienki. spodnie obcisłe z białego sukna, wyszyte na bokach i zawsze rzemykami zawiązywane i zgrabiowane“ L Orzesz. Z podróży do Kaz. Kl. i Kw. 185.

Gusi gusi, gusiner y. prow. kuj. głos pary
wodnej gdy ~~[illegible]~~ gusi C. Inw. 4. 271
cf. pilu, i lelca i lksyku.

Gust-u. m. sta zart. § „z gustem" = z przyjemnością, z ochotą, chętnie, ochrzem. „Brosz ze sobą, jeżeli łaska. - Z gustem komisarzem!" J. Ałłmiszk. Syg. II. 1. 71.

Gustaw-a. m. imię męzkie, August, zdrob. Gucio-a. m. Gucinnio-a. m. Gustek-ka m. Gustawek-wka

„Hrabia August, popularny tu pod tobuzowsko-paciorkowskiem mianem Gucia Gutka" G. z r. 1882. 249. 2. „Mój Gustawie, Ale Boga rozwuc myśli płoche" A. br. Fr. 4. 11. „Gucio, Gucinnio, nie czyń mi zakały." ib. 43. „Ach mój Gustawku, rozsądek ty szukasz żony." ib. 44. „Coś tu znać Gustawa - gotowbym powziąść, że to jego sprawa. Oj Gucio Gucio!" ib. 93.

Gustować st. cz. ndkn. Zagustować dkn. w czem, upodobać sobie co, smakować w czem. Niekiedy z 46, mpryp., Pan ią siad słyszą... tutejszą wioskę zagustował srodze. Żydna dziedzica i nas zadrzewia wi" W. Syrok. Sam. 4, 20.

Guwernerka – i. ż. zawód guwernera „Powziął zamiar poświęcenia się na guwernerkę" J. Lam St. do powt. 1.19 „Dla braku innego utrzymania, zajmowała się czas długi guwernerką." J. Dzierzk. 2. 15

Guriet. xla. [illegible] Dano kuj. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Guriet. [illegible] cf O. Kolb. [illegible]
271.

Gwałtować śt. ck. nkuz. prawo- gwałt, hałas podnosić o co, awanturę robić, gwałtu krzyczeć „kazał gwałtować o takie złe rzeczy."

Wygwałtować st. ck. dk. wygwałtowywać ~~czyt~~ contin. przez gwałt co osiągać „Jeżeli mnie chciał dowiedzieć się od kobiety, tak nie wygwałtowywał od niej wyznania, tylko przez łagodność i obudzenie ufności..." Z. kazań. I. 143.

Gwałt - r. m. z „gwałtem" przysłowiowo rozpowszechnione „potrzeba nie gwałtem pieniędzy." „Zda się że wiara gwałtu z piekieł do wyobrażenia, i zmowy rzeczy gwałtem powracać do piekła" Ad. Mick. I. 244. „złe uczucie charakteru, pełen otwartości, gwałtem się zmagał do serca i zaraz się kochał" Jo. Kras. Jo. 83.

Gwałtownik - r. m. z człowiek „gwałtowny" przykry, impetyk, łatwo dopuszczający się gwałtu i nowych zapatrzeń, awanturnik. burda złośnik „Poślubiła go wbrew woli rodziny, ale wtedy

mówiono jej że gwałtownik i sztuk niezgodnej natury". N. Zwich. G. tw. 88. 137. 1.

Gwara - y. ż. ♀ nrow. kuj. gęba, pysk u zwierząt, mowa pod względem dowcipności
„tędy mu gwara" t. j. ględa mu wzięła
za i tędy. O. tom 4. 271.

Gwarancja ji z św. pobożnej pewności, bez
pieczeństwo „Uzewnętrzny się z córką
nie ma gwarancji że matka się nie
uwstrzyma i nie skapnie z robotą na
piątek" D. Dob. Ryby. 63.

Gwardjanować St. w. ndk. być gwardjanem
„Wybierzcie się waszmość zaraz, dziś jeszcze, a ja tu tymczasem będę wam gwardjanować w konwencie, i o spóźnieniu ma być spowiedzi, że jej nie wypróżnię.“
B. J. Dyk. P. St. [illegible] I. 113 „Prawda, że rada głowa nie była w stanie gwardjanować takiemu klasztorowi“ Echo 1880. 286. 1.

Gwarny-a-e ż prow. Podhale, rozmowny, wyrazowny, któremu nie brakuje gwary. L. Rzewn. Z podróży do Tatr Kł. i Kw. 187.

Gwarzdać ndk. ndk. zwk. gwarzdzić, marzać, gwarzać

Gwarzdarz-a m. rz. m. ten co gwarzdzi, marze, gwarzy, „Rzemieślnicy tak zwani „gwarzdarzy." Podział tych metalowych znajduje miejsce między dowcipami ostatecznymi, których przybywa Tyg. Ill. 3. 2. 307.

Gwer - r. m. vy mn. niem. Gewehr, prow. wojsk.
Galic. karabin „Już grzmią trąbki try
ratjerum tra ra ra, tra ra ra, piechota za-
czyna z gwerów brr brr, brr." Śpiew. pol
ski 3. 59.

Gwiazda -y. ż. - ś "drzewa drzemna gwiazda." słowiec. „Drzewa gwiazda, chamurum, bloda, za Krzywiec. las zapada" JB. Zakr. I 128 - ś „z pod ciemnej z pod czarnej gwiazdy" = nej bieżącego gatunku, podług „Jó lato z pod ciemnej gwiazdy, obewnamiec z pod czarnej" JB. Krasn. 76. 120. „Dzisie krasi, bo to lato z pod ciemnej gwiazdy" JB. Dlugosz 19. 26 „Jó wiosnę z pod ciemnej gwiazdy" D Bob. Grudbursz 75. „Co to jest tuman? tuman, dzdybym był filozofem z pod ciemnej gwiazdy powiedziałbym, że znaczy, tu mam a tu nie mam" G. Dziewk. I. 42 „Nay. gorszej z tymi zabobonami drzebnimi z pod ciemnej jakiej gwiazdy powiadamej" Sarnit. 1878. 38 „Urwisz nie wart złamanego rubla, bodajże z pod czarnej gwiazdy" A. Wilk. Kot. spis. I. 66 ij

Gwiazdka i. ż. - ś przysłowiowo: „złe nie z gwiazdki z nieba, zabłoć z okna, kapelusz z pieca" - rzeczy niespodziewanych „zamiast" Urwisz

da. / jedem. nieścierpliwa - i zepsuta - pierwszego, mąż kapelmistrz z pieca - gwiazdki z nieba" D. Pol. Hybr. 151. ob. f. 2

Gwiazdkowy - a - e, od gwiazdki „Z [illegible] nazwę gwiazdkową wywodzą się w pomysłach nad urządzeniem bieżiady gwiazdkowej" Tyg. Il. 1. 99

Gwiazdziarski - a - ie. astronomiczny, u Ld gwiazdarski „Żona Heweliusza przez lat kilkanaście pomagała mu w spostrzeżeniach gwiazdziarskich" Tyg. Il. 2.5. 312

Gwiazdziarstwo - a. n. badanie gwiazd, astronomija u Ld. gwiazdarstwo

Gwiazdziarz - a. m. astronom u Ld. gwiazdarz

Gwiazdziarka - i. ż

1.) „Wyrażenie to i po dziś dzień słyszeć się daje: słupy znaczą od ciemnej gwiazdy" O. Wol. Maz. 1. 38.

[illegible] prow. [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]

Gwintówka -i ż. „Do żydów strzelał z gwintówki." Zł. Kaszb. 1. 60.

Gwinty -ów. mn. ż art. bicie, walty, plagi „z krowi gwinty" = dać w skórę. „Czekaj! z krowi ja ci gwinty!"

Gwiazda z dymu Gwiazdy z w. wy-ko-Gwiazduch

z w. by-ow prow. kolenii ludzie prze-
bywali za czasów lub z nieznaczn. obcho-
dzący w gwiazdy, to jest wilią Bożego
Narz. po kolana dla nastraszenia lub ude-
rzenia dzieci. Nazwa pewnie od gwiażdże-
nia, czyli gwiazduch, z której p. Szulc
utworzył bożka Gwiazd-ucha o rzadkiem
nieznanem. Jeżeli gdzie istnieje, to zapew-
nie wzięte z ruskiej od gwiazdy betlejem-
skiej. A. Kryński, Pr. ludowe, Kraków
1911 302.

Gwiżnąć st. cz. i in. z wyjść gwarko natury
„dobry chłop na parszywym koniu
wódki gwiżnie" O. Kolb. I. 362.

Gmina ... prow. kuj. względem, co się tycze,
dla ... pr... ...ia, ...a nie gmin...
... ... „... gmin... ...
... ...
... ... Kor. 4, 271.

Gzara - f. ż. mow. chełmiń. liche ubranie z cienkiego sukna. stawnicza. sukno zbroja gizarowi z-szarawe : zbroja szarówka. z : mor. ż. Warszawa pow. lud. Chełmiń. Alb. włóż. 36? Gzary - m. mn. bez poj. K. i Sprzęty gratis rupieże i rzeźi szara w mn. hodowa O. kolb. 4. 271. Gzowy - owo (chełmiń. mazow.) Gzowa ta kamizela rupieże. Gzowi sprzęty rzeźne. Wozowe klocki. Żd. Mazow prow. 1. 18 : 34.

Grill - r. m. bez l. mn. przen. Kuj. twarożek ze śmietaną (niekiedy) i cukrem, gorczycą i tartym z mlekiem „Na podwieczorek jadą chleb z grillem (twarożkiem ze śmietaną i mlekiem)" O. kol. 3. 73 i 4. 271.

Grzib a. m. by dio. un. prove Chelmin. 1. brzuch ?
i. chrapi grzyby i flaki. 7. Uvarovo. pr
Ch. chemin. Alb. mlod. 303.

Ha ! wykrz. „ah ha ! że ha ! " wyrażenie podziwu, zdumienia, podziwu „ Z którymi nowe bić godzę o zwolnienie zbierania i dać im wzrost lasu takiego, że ha ! " A. Wilk. Tyg. powsz. 1882. 339.

„ ha ? " zapytanie. Hę ? co ? „ Panna. A dela prawda, że cudo ! ha ? " Pam. Wars. 84. 99.

„ wydobyć z gardła nieokreślone, zapytujące wykrzyknienie : — Ha ! " El. Ork. W zim. wiecz. 11.

Kabenda - y. ż. dy. mn. z kal. ziark. to co się posiada, posiadłość, głównie w znaczeniu posiadłości wiejskiej, dóbr ziemskich.

Hadży „pielgrzym muzułmański, z arab. hadżdż
i hadżdży pielgrzymujący do Mekki i Je-
rozolimy, tytuł który zostaje na zawsze
dla tych, którzy odbyli taką pielgrzymkę
i poprzedza imię np. Hadży-Ibrahim, Ha-
dży Jusuf." Aut. Muzyk. Źródłosł. 36.

Maj, Maw prow. Godhale: tu, maju, majwo

L. Oracow. Z podróży do Tatr Kl. 1 kw. 187.

Haftciarka – i. ż. Ki. um. trudniąca się haft. Słownictwo „Na warsztacie piętrzą się haftowane pracami haftciarki i krawcowe" J. Zachar. Ludz. lit. s. 4. „Siedzą haftciarki najdłużej co noc pracują" ib. s. 5.

Haftka - i. ż. § „haftka pętelka" = człowiek do niczego, byle kto, byle co „Ma za haftkę pętelkę wszelkiej zdolności", mówiły najwyższą, gdy człowiek za żywy i za ruchliwy." J. A. Minisz. Syg. II. 1. 71. cf. hetka.

Hajć - id i st. prow. czas trajć naprzód, mi-
dzii Hajka - i. z. mitrężenie. Chełmskie. Łowicz.

Maj. Mej wydawn. z prow. lud. u Podhalan, Słowa-
kow i niektórych ruskich górali; zwłaszcza
tak. z Orawy. Z podróży do Tatr XI. i Kw. 187

Hajdaj - a. m. jẹ - ów mm. prow. ~~xx~~ z turec pastuch, poganiacz wołów. Na Podolu rod. „Hajdaj, pastuch wołów" A. Urem. Rocz. Tow. nauk. VI. 198. W Galicji wschod. na paszportach wydawano myto dla bydła idącego ię na targ, wydawano w niektórych w trzech językach. oprócz nazwiska właściciela bydła „nazwisko hajdaja. Viehtriber, pogonicza, pogonicza"

Hajdamaczy - a - e od hajdamaków, hajdamacki „Cała Ruś podniósł wiher hajdamaczy." S. Goszcz. 2. 125.

Hajdamacki - a - ie z fig. burzowski, mularczy „Gdy kapela odezwała się, otrzepkiem się oczy uśmiechnęły, - kiwie nawet podniósł głowę i minę zrobił hajdamacką" P. Kwam. Tyg. powsz. 1882. 2.

Hajdawery - ów. rm. bez l. poj. posp. szerokie spodnie. Szarawary „Swierzma portaś w szarawerkach hajdawerach, w spencerze granatowym, wsunęła się do pokoju" Zd. Trav. 1. 119. „W kozuli i w hajdawerach zwanatynowych zatarka się po izbie" Z. Kaszb. 1. 240 „Cowka z samodziału ocieka się o lisią kurtę i w szare hajdawery" Pam. z Żyw. 1870. 1. 324. „Bomyka ta szarfa bez szarfki w kozuli tylko i hajdawerach" H. Sienk. Ogn. i mie. 3. 134 „i ani ubaj zwierzchniego ubrania tak że powiadali ty to w hajdawerach i w kozulach" ib. 251 „Jej nie w rodzinne albo szarfki chodzić, lecz w hajdawerach ubarzkich rej wodzić" Kuy. Wiąz. 1867. 10. Hajdawerki - ów żmb „Ledwieś i hajdawerkow nie zgubił... na wiarne oczy widziałem jak oblaty walą" H. Sienk. Ogn. i mie. 3. 227. „Bozrzu-

cali ze sobie zwierzchności wraty, że j...
wrtali w kozulach i hajdawerach "Z. Kwark
1. 23j „ ...ns-...ula ...s. ...zuj'zuj ko...ulę
i ...ję ...o ...y z ...'...ij ...a ...u ...ane;
P ...wo 1887. 42. 3.

Hajducznо - adv. do hajdukow, z hajdukami, miesz. z liczną Stwibą „Przyjedzieny tu porzvitno, hajduczno, zeby się panskie. Vali ze zbroią wszystcy" J. K. Kwiata · 88. 91.

Hajż go! Hajż go! myśl. obrzęk na chor-
ty, wrzuja „Ruszaj kota i pomkniesz
z wozyta, i krzyczy: Hajż go! Ha!"
Spuśc. 68

Hakówka – i. ż. hakowanie, wracanie, od-
wracanie roli pługiem lub radłem żelaznym

Mała - i. k. lę um. prow. w Karpatach, pastwisko przestrzeń w górach wiecznie zarośnięta lasem, goleńiu, halizna, golobów, berdesie „Dolina opasana z trzech stron górami, a z czwartej położona ciasnym przesmykiem z żyzną i rozległą halą" Wkł Łoz. Czar. Matw. 57. „I przyszedłszy do wysokiej hali, rozbierają się Kasia z tych ciężkich kwiatów" prz., Wawr. C. Kol. I. 28 cf. Podhale „Mała, pastwisko wysoko położone w górach. Małe w l. mn. w ogóle Tatry." L. Oborow. Z podróży do Tatr Kl. i Kw. 185 „Małe Tatry takie pastwiska mają. Najwłaściwiej jednak wyraz ten oznacza grzbiety. I dawniej Sarmatów grzbiety zwały się takie Małe - Narod Atmanow czy kwiecie z gór Karpackich. Pastwiska pasieki powinowactwo mieszczy wyrazem Mł. Cwin a wyrazem Tatr Mazur Mała zwano góry z pod Tatrów" S. Tomza. Listy z podr. do Tatrów. 129.

Halabardzista y m. ści mm. halabardnik
„Na rogatk. trzymali straż nie halabardzisci, lecz zwyczajni żołdnierze" Kl. Jun. Wiek 1886. 142.

Halabarda - y. ż. - u Ld. halabarta, „Zamiast halabardy trzymał w ręku ostro zakończony drąg" Kl. Jun. Wiek 1886. 142

Halawa - y. ż. wy mn. prow. na jeziorach i stawach, przestrzeń czysty wody pomiędzy trzcinami „W lutym na oparzeliskach i [illegible] po odkrytych halawach bije się dzikie kaczki" W. Pol 7. 247 „W sierpniu ptactwo wodne porzuca pielesz swoją i przenosza się na wielkie stawy i jeziora, spadają na otwarte halawy, nie obrosłe trzciną i szuwarem, opodal brzegów i grobel" ib. 282 „Na łodzi o świcie przebijają się myśliwy przez oczerety ku odkrytym halawom" ib. 283 „Z pobliskiej gdzieś halawy dochodził tęskny głos sopiałki" G. nar. 1885. 39. 1. cf. przehalina

Halba y. ż. by um. Halbina y. ż. ny um. zdrob.
z niem. prow. Galic. kufel albo dzika
szklanka zawierająca pół kwarty „Się
dzą sobie u Naftuły przy halbinie pi-
wa, a tu wtarzi kum z guberni" Djabeł.
1878. 18.

Halbecwelbe, Elbecwelbe z niem pół do dwunastej; pewna gra, w której dobierają się karty zaliczając oka do 11: pół, Wiecie co? grajmy w karty? w welba-welba? w wistа?" A. Mick. 3. 226.

Halczyn-a-e do Halki należący „Fukała się w gniewie na matkę Halczyną." Z. Kaut. 5. 121.

Hałasować -at- uję ś — kogo albo co, st. cz. daw. grabić, najeżdżać, przemocą zwyciężać, niszczyć „Chrósty są do tej wsi należące nad rzeką Obrą które do Krobskiey X. Starostwie Krobskey bardzo chałasują (tak), y po chwili ani krobia, ani Dołska nie będzie miało" Rewizja Ekon. Dołskiego r 1664 ks. Jabłonow. Rps list. Dołska 187 „O jeziorach, które są własne JMX. Biskupa, do Gory, tamt. Sam ich zażywa a z Gory na ich zabrania. Tamteczniego dworzicka (tak), który jest w Gorze bije, hałasuje gdy nie gruntów własnych JMX. Biskupa zażywać" t. v. ib. 189.

p. hamac, mamp.

Hamak - u. m. ki mn. tóżko wiszące wiązane na obwodzie, siatka zawieszona dwoma kwiatami u powały, u galęzi drzewa i t.p. służąca do spoczynku „Pokazała mu głową na rozłożone wiszące w pokoiu między drzewami, jak w hamaku" M. Dal. wiek. 1878. 284. „Podróżni zmuszeni do najmowania hamaków na spoczynek na powozach. Dzieje" D. Pol. Lit. 1. 233.

Nami wyraz. prasł. w Słowińskim znaczyło:
jeśli np.: „będziemy nami" = będziemy jeśli.
(Łowosa)

Hanczyn-a-e ind. należący do Hanki „On by nie gonił, żeby to o inną owcę chodziło — ale że to Hanczyna.." M. Dal. Wilk 1878 270.

Handzia-i, Hannusia-i, Hanuś-i. z. pozn. zdrobn. imię Anna, a Andrzej „Żona jego piękna Handzia" P. Kras. Wilk 1877. 286, „Była to Dziewczyna, lat równo z panią mająca; takie jej Anna było na imię i Handzią ją nazywano" Z. Kaszk. I. 140. „Hej! kto to na ziemi dybia, Hanusi niema" Z. Leop. Dyw. 6. „Czy śpisz Hanuś, czy czujesz?" O. Kolb. I. 93.

Handeles a. m. sy-ów rm. miejsc. Galic. żyd handlarz
ubiorny kupujący stawnymę, wołający: han-
del, handel, W interesach, to bestya kuta
na cztery nogi; targuje się ze mną, jak
handeles przy każdym punkcie naszej
umowy" M. Sanok. Dwór 23.277. „Wyniosła
z domu matki wszystkie sprzęty, pościel i t.d.,
które następnie za bezcen handelesom sprze-
dała" Dz. pol. 1888. 30.2. „Urządza i panty
zamki, zwracając się po przed
miesciu handelesom, wreszcie później w zi-
mie, kiedy mniej dostarczają gotowej' amu-
nicji" M. Dat. Państ. Kiedy 13.

Handel - dku. m. dle mm. Handelek - tku. m. (lki mm. zdrb. z meton. posp. absolutnie jako handel korzenny, wódek. i ... y, ' - trunków, gdzie jest sprzedają „Tytu gości zaprosiłeś wczoraj do handelku, musiałeś dobrze nawarzyć worka" Kun. Swięt. 1872 r. 54.

Handryczyć st. cz. zdkn. — się i Handryczyć się st. czas. zdkn. rus. prow. Sawc. Drohobyn. spierać się, targować, wjadać, certować się, czas trwać na niepotrzebnej rozmowie. Paryf. Maker. do słown. prow. 1. 67 „Tam handryczących słyszał Strzałka" wiek 1883. 12. 2. cf. Chandra.

Naniebuj - a. e (pop.) okrutny, okrutny, zadziwia-
jący, w znaczeniu dodatnim - to samo co „bar-
dzo dobry". Naniebuj owoc ma wodnisty
kuj.

Harap - a. m. przym harapnik, kańczug, batog myśliwski „I harap zdjął z siebie i rzucił na stole: i weźmiesz harapem panicza Sokole!" W. Bol Z. 196 „i Sokół zrozumiał... i zawołał na harap, co leżał na stole" ib. „I porwał za harap: a kanosi', a chłosta! i powrócił Sokoła harapem okładał" ib. 197.

Mavatać st. cz. nd. Zhavatáí, Sohavatáí

dtw. rus. prow. Samoc. Drohobycz. bić, tłuc, rozbijać. Paryl. mater. do słown. prow. I. 67.

Harbajtel - tla. m. tlec. um. rlem. worek z warbowem, jaki nosili dawniej mężczyźni przy perukach, harcap „Malowany był w jaskrawym mundurze z pudrowaną głową i haarbajtlem" W. Dochat. 1. 6.

Harcelo-a v. Harcap-a niem. Harrtrapf war-
kocz., dawniej, podług niemieckiej mody,
przy przodownicach wtorzale pour mężczyzn
rovnony „Nuż z Hofyatów dwoi sztuby,
a Hetmo opieszało Towii za harcelaby!"
Ad. Mick. 3. 172. „Francuzkiej grenadyero-
wie z bronią, harmyca i harcapem.."
A. hr. Fr. Dz. II. 112.

Harem - u. m. my im. odosobnione mieszkanie kobiet, żon u turków. „Na kanzelarskim usiadł dywanie kasza pośrodku haremu" Ad. Mick. I. 83 „Stary mój ojciec żyć będzie sam, i do haremu żadnej nie sprzeda." JD. Zales. I. 125. „Z arabs. harèm miejsce zakazane, niedostępne, stąd przybytek żon; po rusku chram, przybytki muzułmańskie w Mecce, Medynie i Jerozolimie zowią się harèm: takie mieszkanie mieniast, to jest części pewnej zamieszkania od żon i nałożnic sułtana, jako niedostępna dla obcych, nazywa się harèm, jak również i części domu, apartamenta przeznaczone dla żony w domach prywatnych i w pałacach, przez znaczenie nazywa się tym wyrazem w ogóle żona. W językach europejskich: francuzkim, polskim i innych, nie czyni się różnicy między wyra-

Zamí : serai i harem gdy tymczasem
obu tych wyrazów znaczenie jest różne"
Art. Mickiń. Zwódkwit. 38.

Harfować ndk. vi. nim. wyszyć wzorki na harfie z ptg. przen. „Porównywał tę powieść do zboża w porcie tak, i chciał z bajecznej plewy prawdę wymiać nagą, harfował z zawiłymi." AD. Ms. 2. 1. 243

Harfiarka -i. z. ki nm. grający na harfie, w znacz. przen. odróż. od harfistki co oznacza artystkę.

Harfistka -i. „Nowa jej była tak samotna jak śpiew niemieckiej harfistki" Elp. Mło. i Sta. 2. 55.

Markotać st. c. ném. zwargotać „Począć markotać z żydem coraz ściślej" d. Kasch. I. 248.

Harmonika – i. ż. ki mn. przyrząd muzyczny, w którym tony wywołane rozstają przez tarcie dzwonków szklanych „Na powietrzu owadów wielki wrzask ich zbiera, krzesz ich, grają jako harmoniki ślepa" A. Lick. 3. 191. „Usłyszał głos brzmiący jak dźwięk szklanej harmonijki" Z. Krasiń. I. 339. ☞ narz. dziś muzyczne dla dzieci, złożone z tafelek szklanych rozmaitej długości, w które uderza pałeczkami „Grał na skrzypcach harmonijki robił" Z. Kaznk. 5. 31. ☞ — i Harmonijka – i. ż. mały przyrząd dla dzieci, z którego wydobywa się tony dmuchając w szpary z językami metalowemi ☞ pozn. narz. dziś do grania, w którem prawą ręką przebiera się na klawiszach, a lewą porusza miechem „Stary emeryt grywał wieczorami na harmonijce" A. Wilk. Kuw. Warsz. 1878. 185 „Grywałem na porządnej od stróża harmonijce" Kuw. Świąt. 1867. 5.
cf. Fisharmonja.

Harmoniować *Harmonizować* st. kier. być w harmonji, w zgodzie zgadzać się z czem, pasować do czego „Piękności jej odpowiadała ta powaga z którą harmonizowały ciemne meble pokoju i zwierzch wieczorny" M. Bał. Biały murz. 226. „Została po innej parę rękawiczek, gdyż ta której wzięła nie dały harmonizowała z tą inną" Pr. Iwasz. Wich. 1878 42, „Spostrzegałem się że ci wyrazy wyjęte z pewnej całości śpiewu w nic nie przypominają ze śpiewu którymby tak bardzo tutaj harmonizować z całem otoczeniem" A. Mick. P. t. w. 1884. 6.

Hasanka – i. ż hasania, plozy „Tanek przytrzymują rogami, obchodzi drzewo, zwolna, wokoło podwórza. zakreślając miejsce do hasanki. A tamowne za nim, para za parą.." Z J.K. Grzegor. O. Kol. 2. 187. „Ckasem ci stoma pęknie wesołuchowi: wkuckas tamie usłeje, zawsyrzeją gwarzyć, tańtować. Bo ckem na nowo rozpocznie się hasanka" tamże 189.

rodzaj opium

Haszysz n. m. (narkotyk, wyciąg z konopi „Po arabsku haszysz, trawa suszona, siano w ogóle, a w szczególności mówi się o liściach konopi indyjskich, które suszą i używają do picia i do fajki zamiast tytoniu. Sprawuje rodzaj szaleństwa" Ant. Uchtúi, Żró Słow. 38.

Hatti Szerif, Hatti Humajum niedosz. turec. rozkaz, ukaz sułtański, właściwie pismo szlachetne, Dwa wyrazy arabskie: turec. chatt خط linia, pismo, i przym. szerif, szlachetny, święty - pismo, rozkaz, ukaz wychodzący od sułtana, inaczej hatti humajum, pismo cesarskie "Aut. Muchl. Zró- słow. 39.

Hamkać st. ck. vdkn. Zahamkać dk. prow. szcze-
kać wyjącym głosem han. „Kurka
zahamkała" Gl. Krom. 1. 121. „Dziwiło
mię, że nie zatrwożono kagańcem ludzioм,
którzy się kąsają między sobą i to nie-
bardzo szkodliwie i hamują na siebie po
gazetach" Djabeł 88. 5. 3.

Hawanna - y. ż. stolica hiszpańskiej wyspy Kuby; stąd ż. „Hawanna" najprzedniejszy gatunek cygar stamtąd sprowadzanych „ cy. . . nie, suche Hawanny staty na stoliczku" J. Kraszewski „ Przywiózł mi swoje pudełko z cygarami, czystych takich hawanek, jakiej dawno nie paliłem" B. Dol. Pam. Pam. 67.

Hawański - a - ie z Hawanny pochodzący cy np. „ tytoń hawański." „ Dawni hawańscy kupcy z burzliwego smutnego" Ad. Mick. I. 254.

Hawiarz - a. m. rzecz. pow. Podhale, górnik

L. Wrzesn. Z podróży do Tatr II. i IIIo. 137. ~ niem. Hauer. dawniej powsz. dziś niemiłym. Hawerz.

Gawieda y. i. prow. Podhale, bydle, bestja. L. Rzewn. 2 podróży do Tatr kl. i kw. 187

Gawiedzy-a-e prow. Podhale „Gawiedzie mięso wołowe L. Rzewn. ib. ross. Gawia. Dim. y. Gawiednik

Hawlok -a. m. ang. Havelock, zwierzchnie okrycie męskie, rodzaj płaszczyka „Wysoki, cienki męczyzna w długim angielskim hawloku" M. Gawal. Biuro 23. 277.

Nawzavší i. ż. „Nazwdruh, Tuhaj-bey, na nawzavší blizko stoi" tł. Sienk. Ogn. i mie. 3. 381. 2

Hazardowy - a - e na hazardzie, polegający,
hazardowy „Skazani zostali za hazar-
dowe gry na grzywnę." Kur. Lwow. 1886. 148.
4.

Hebe - y. ż. mitol. bogini młodości, podająca napoje bogom na Olimpie ś. ~~pośp.~~ by-mm. pośp. i żart. kobieta usługująca pijącym „kubki z kosciami, a bywają i kawiarki, za silnemi motorami do ubicia kieszeni. Hebe usługujące wywierają zawrotny wpływ i poniekąd dar pobudzający klientów aż do poświęcenia całego kapitału kieszeni" Stranica 1878. 357.

Hebes - a. m. zabob. niemk, oviot, zakuta pałka.

„Ty hebesie! - nequam! byty ulubione jego przydomki dawane uczniom" W. Zocz. I. 43. „Słychano to rzecz, żeby ktoś taki[illegible], taki był hebes?" H. Sien. Og. i nie. 3. 280.

Hebesostwo - a. n. nieuctwo, zaniedbanie się po hebesowsku. „Słusznie nieraz karcił moje nebesostwo w życzliwej pewnie chęci" W. Zocz. I. 44.

„Najwięksyz kary dla uczniá były słowa mistrza, wypowiedziane czasem w chwilach podrażnienia: - Eh, hebes jesteś, nic z ciebie nie będzie!" M. Zawal. Biuro 1886 379. „Boję się jak nieustannie wciągałem nosem, ulgę ciągnąłem, co jest niezawodną oznaką słabego usposobienia umysłu... Jeżeli zawsze i przy każdej sposobności ciągnie, to hebes jak Bóg Bogiem. Scientia nie z niego uczeń nie będzie." A. Ks. Tr. 22. II. 167.

12

Hec'! głos na woły kierujące je na prawo.
Zimnia Słowiń. Ryki cf. heta, oć

Hecia! a hecia! – głos na zwierzęta
oganiające je. Kujawy. Ztąd niekiedy
hecialk = zwierzę.

Heca - y. ż. § sztuki akrobatyczne i komiczne jeździwo „Brzydzę się hecami, które czynią nie zapewnić" wiek 1883. 44. Dod. 2. § amunicja. bunda, rzeczy drzewne, nieprzakty bowane. nie stworzone „Trudno sobie podstawić sam krajowy obraz od tego, jaki nam dają obecnie stosunki powiatu wywołane ostatniemi hecami wyborczemi" Kron. Codz. 1877. 36 „Nuż śpiewać piosenki na cześć złotowłosego cacka i inne hece na sposób ludzki wyprawiać" J. Pet. Pam. Dam. 6. „Pisać książki? wielka heca! ostrzyć pióro biorę, i wiadomy koło pieca, jeżdżi po papierze" M. Rodzi Kaw Wsp. 1878. 254. (1)

Hecarski - a - ie. od hecy i hecarzy. błazeński, pajacowski „Komizm w tej farsie krzykliwy, przesadny, a miejscami nawet - hecarski" Kron Codz. 1878. 142

Hecarz - a m. pokazujący hece, akrobata, kuglarz linoskok „Hecarz to pajacowskie zwierzę" Bibl. lit. 3 153. „I karty skrzyż, byleś mi za karty zapłacił - takie jest handlo hecarzy." ib. 8. 7. (2)

(1) „ Obwyt hecą wyprawia" D. Dol. Jul. 1. 229 w znaczeniu bawy skowa z jednego batwerma na drugi.

2) „O żydku owie i hecarze zabawniejszą zwiastowo wesołka i figlarzu błazeńskich" Quis Diabeł 23. 386. „Mizerny hecarz paryski" Wiek 1887

„Wielbiciele jego bili tak zawzięcie brawo i urządzali takie owacje - że wyglądało to na hecę" G. nar. 1887. 266. 3 „Mamy tedy nowe źródło rozrywek.. owie do spółki z akrobatami wywalczają co wieczór o oklaski tej publiczności, która lubi hece.." Quis Diabeł 23. 155.

„Za nią biegła cała gromada ciekawych - a najwięcej prawdę mówiąc głupich, co na ludzkie nieszczęście lubią patrzyć jak na hece cudaczne, które komedjanci po jarmarkach prokurują" Tl. Jun. Wiek 1887. 284. 2.

Hedera - y. ż. Łacińska nazwa bluszczu, rośliny wijącej się „Dramę podobadzano winogroną, wijącemi roślinami, hedera i t.p."
J. I. Kraszew. I. 46.

Mej wo. głos na wolę kierujący, że na to
wo. Ziemia Mej. Sędzi cf. Isc kset,
wista

Mela-i, Melcia. Helka-i ż. spiewn. imię kobiece. Helena Helenka, Helusia.
„Doktor po raz pierwszy nazwał Helę panią Heleną. Zauważył, że nie wolno jest nazywać dorosłą dziewczynę pierwszem imieniem" J. Tretj. Dam. d. n. 134. „Panią Heleną znała rodzina pod pierwszem imieniem Heli." Haj. Ech. mus. 1. 51. „już to Heli powinszowali takiego stryja El. Orz. Kwaj 1882. 25. 4. „Chciałbym przywitać się z tą miłutką Helką." ib.

Helisieńa-i.
Helisia-i. Helusieńa-i. ż. prow. hw.
„Wróćże mi jęczmień u Helisi goście... nie wierzę wam tego, bo moja Helisia stanu szlacheckiego... a jużci jęczmień prud okienka turay jużci Helisieńka zapłakała oczy. A moja Helisia cosi się mnie zlękła." od Skopniy O. Kol. 1. 113 „A żarał jęczmień w kotle smoły zwarzy" na swoją Helisię

żeby ją opamiętać... Niżli się rodzina o tem dowiedziała, już Klemensina na marach leżała" ib. 114.

Oliś – i. ż

Meliś – i. ż. prow. jakaś narwa przeznaczona

„ Kasia moja heliś naśniéła złota dosyć "

O. Kolb. Śąd I 1ćmi 75 Zwarna. Kasia. „ Kasiúlę

heliúę na brzeg wyciągające " ib. „ Oś [illegible]-

wa se moja miła Kasia. Oliś moja oliś co ty

teraz wolisz " ib. 63.

Hellada – ż. ż. starożyt. nazwa Grecji, od pierwotnej siedziby Hellenów, rozszerzona następnie do całego kraju. „O Polsko Polsko! jak dawna Hellada rozbudza duchа dawne tkwi wspomnienie.“ M. Pawlik. Pam. Pieśn. 8.

Helwci – tów. mn. mieszkańcy m. Helos w dawnej Grecji zamieszkali skutkiem podboju w poddanych i niewolnictwie Sparty; stąd Helota – y. m. niewolnik. Helotstwo – a. n. niewola, poddaństwo „Biegł i poległ w boju, gdy mu w helotstwie zabawiło spokoju" Jul. Stark. Czar. Skała 6.

„Panowanie niemieckie spoiło naród na heloty i wydało go w rzeczy moskiewskie nim się wytrzeźwił." B. Bol. Tut. 1. 35

Hetm. r. m. 3 „ by: pod hetmem" = podpił sobie, zaprzysiągł z tobą, być naiętym „Trzeci dzień u nas pije: pan starosta jako gospodarz wody sobie potrzebne dolewa, aby trzeźwym być, ale nie bez tego żeby też nie był pod hetmem" Pr. Krak. Z 3 1st. woj. 2. 170 „ wszyscy byli pod hetmem, a gospodarz, który każde z nowie sam pierwszy wypić zaczynał, trzeźwym był bywa, co tam, gdy nie piją wcale" Pr. 31. 190.

Hep! wyhwż. zachrzęszczy do skoku szczególniej na
koniu, toż co hop „Kto wie czy mógł hoc-
czyk rzym.! a ja hep! jak długi" A. hr. Fr.
Dzieła 8. 18 wydanie jak długi

Heraldyk-a.m sy mn. zajmujący się heraldyką, znający się na herbach „Był to kapanisz taky heraldyk. Nikt lepiej nie znał nad niego wszystkich familij Polski, Litwy, Rusi, Inflant, Kurlandji, Prus, ich koligacyj, pochodzeń, dawności herbów czystości krwi i t.d. i t.d." JW. Wawa. 46.18 „Herb.. złożony z biłych lasek, które później heraldykowie nazwym podobało się powtarzać strzałami, klamrami, lilerami etc" ib. 36.78.

Heraldyja.i ż komisja ustanowiona pour rzęd do rozpatrywania dowodów szlachectwa. Heroldyjny-a-e tyczący się herol. dyi, oraz spraw w niej załatwianych „Spisało się raz dla interesów heroldyjnych być marszałkowi w stolicy." JWawa. 15.39.

Herbata - y. ż. ż - tyt um. i Herbatka - i. ż.
t.ri um. meton. przyjęcie wieczorne, wieczorek na którym zazwyczaj używają herbaty; „Zazwyczaj zapraszał na herbaty i wieczory muzykalne" JJ. Kraw. Wiek 1878. 63 „Jako ostatni środek przeciw nudom w mieście, są prywatne herbatki o wpuście i cieście" Tyg. Świąt. 1871 ób. 2, „Jaki szczęśliwa myśl ta taniejsze herbatki" ib. „Muzyka pana dobrodzieja prowii na herbatkę do mojej żony?" JJ. Kraw. 75. 69.
Herbaciany - a - e tyczący się herbaty „Gdy przyszło do podawania samowara i przygotowań herbacianych -" JJ. Kraw. Wak 1877. 288. „Któż nas uwolni z niewoli herbacianej?" Ale nas uprzejmie do odmówienia bez najgorszego tej szklanki wody ciepłej, przyzgotowanej

w Krakowskie przy bawiącego stróża i gwałtowne [illegible] [illegible] 9.90. „Wszędzie był pożądanym gościem obiadu [illegible] [illegible] bilardowym" J. Dziennik. 5. 69. (1)

Herbaciarnia - i. ż. niem. zakład publiczny nakształt kawiarni, w którym do stanie wyłącznie herbaty „Sama herbaciarnia dla biednych otwarta codziennie... szklanka herbaty z dwoma kawałkami cukru rozdaje się po 1 ct." J. mod. 1886. 259. 3.

(1) „Siedziała przy stole, na którym znajdował się elegancki przyrząd herbaciany" Ateneum (Kal.) 1887. 38

Herbik - u. m. ki im. zůb. herb maleńkich
rozmiarów „Na kartce wiary twej
u góry stał herbik jak plamka" D. Bol.
Nad mudr. Dum. 47

Herbownik - a. m. cy - ków. mu. pieczęć
jący się herbem szlacheckim herbowy „Aby
sobie zjednać miłość tych ludzi trzeba
być herbownikiem" Elp. Mło i Na. 2. 62.
„Herbownicy, ludzie z wrotami napięt-
wamemi nieprzysaną dumą." ib. 63.

Heretyk-ji. i. tyje mm. ś. (posp.) Dziwactwo, głupstwo, rzecz niedorzeczna, niedarma „Gorszyli się na takie heretyje nie zgniewał, i na tej wyprawie rycerskiej nie bywał" W. Bol 7. 208.

Hermetyczny – a – e z gwer. tajemniczy, mistyczny, przymiotnik stosowany do ksiąg będących zabytkiem starożyt. cywilizacji egipskiej przypisywanych Hermesowi Trismegistowi potrzebnych, ścisły, szczelny, zamknięty dokładnie ze powietrza niema przystępu hermetycznie wy.: „Okienice były hermetycznie pozamykowywane" B. Bol. Prus bu. rzą 139 „Jedne drzwi były hermetycznie zamknięte, inne bez zamków zabite dwagami" Pr Kwasz. 32. 52 „Zniana zamknięta bez współudziału powietrza, gdyż niema jej dokonać w naczyniach zamkniętych hermetycznie." W. Niewiad. Dhuw 18Kr 240.

Herod - a. m. imię wł. as. nazwisko kilku królów Judei ♀ posp. człowiek srogi, okrutny, pozbawiony wszystkich „Babosz, kornych dwoich prosko wali ne wrota.. pornalem brata z starościanki i tego Heroda Floryana, co to nie słupi, żeby kundy nie zpłatał" J. Kras. Tyg. Il 2. 5. 314 „Herod-baba" „Miałbym ię obawiać jednej słabej podwiki? — Ej, nie wiesz panie bracie, to Herod! Herod, mówię, nikt nie z nią nie potrafi" Z. Kaszm. 4. 139. „Że matka jej była Herod baba, doskonale córkę wyuczyła łagodności" J. Kras. 46. 13.

Herus'! widzenie z niem. heraus! gwar. kuj. -rozkaz na kawałki spędzający je. "A herus' kawałki na wodę!"

Het ż przest. prow. lud. na oznaczenie miejsca: przez, dalekiego gdzieś „pójść het" = odejść" „Dziewczęta rozbiegały się, jak tworopatwy spłoszone i nie powracały, ani próbowały się, że Sędzia przyszedł sobie het" T. T. Zeg. 1. 16. (1)
ż poj. na oznaczenie ilości = wszystko, przez ze wszystkiem „Majątek het cały przeznaczyć" JJ. Kraw. Wil. 1877 788 „Nam już tego do syć! Het, wypaśliście mi kawałek zboża" ib 1878. 5 „Wszystkie jego ćmoszetawe i konie i wóżeczek, het pójdzie na prętensje" A. Wilk. Fot. 1. 197. „Brzywali z policji Strzyki, zrewidowali het do najmniejszego kłapcia" B. Dol. Pod Lwem 88 „Dziwnosi chłopiec, i het, kole niego tak porządnie co się zowie" JJ. Kraw. Wil. 1878. 39 „W nocy stara umarła. już leży na tapczanie i sąd pierwszy het, wszystko" B. Dol. Sam. Sam. 124. (1)
(1) „Wroki, odejdźcie het, za lasy i góry!" T. T. Zeg. 1. 42.
(1) „Kupcie farb, oleju, to ja wam tam, het'

wszystko pomalują i obmalują." T. I. Jeż. 1. 85
„Idźcie het do czarnej maci!" Jd. Echo Lenk. 2. 306.
„Zabieram się, i het i," ib. 331. „Ty na zarobki
odejdziesz het? ib. 339.
„Jak się napił, biedy wyprawiał po ulicy, a
kiedy z gwarami powrócił do domu, to het!
to odbijał na żonie." Z. Kawsk 1. 352 Het po
miedzach powyrzucały się dzikie gruszki grube
jak pięść." Kl. pun. wiek 1887. 226 wszędzie po mie-
dzach
„Słońce dogrzewa, ludzie het orzą; skowronek
śpiewa na całuśką dolę" T. Lem. Bib. wars. 1853. 2.
436.

/ heta ! lud. głos na konie lub woły. Ogólnie: poganiając je „No dalej! heta, wio!" = jarda! Śniatej: kierując je na prawo, od siebie cf. kseb, wišta. W Sanoc. kierując na prawo, na konie: heta! a na woły czcha!

Hetera - r. ż. ny mn. grec. w starożytności
kapłanica świątyni Afrodyty służąca wdzięk-
kami. Świat w niej widzi jakąś Heterę
grecką" „T. Kwart. wiek 18, 8. 30.

Hetka i. Chetka - i. m. § „Hetka pętelka" = człowiek do niczego, byle kto „Co to pan sobie myśli, że trupiłeś na tada chetki pętelki?" J. Krow. 75. 78. „Już umie tu za nic nikt niema. Żyjem tu nie wart i za hetkę pętelkę" Z. Kuzk. 4. 159. „A co to uwsanie, czy my już takie hetki pętelki, iż dwói z nas będą?" O. J. Dyk. Ost. Sejm. 2. 52. ob. Haftka

Hę? z wygrania. pytanie „Hę, matulu, czy zrobicie, o co was będę prosił?" Art. Wiernian. Nad Wisłą 14.

Hidrant - u. m. ty. mn. „Zakładanie wodociągów jest już na ukończeniu... założono też kilka hidrantów" G. lwow. 1886. 191. 3.
„Celem prawidłowej eksploatacji nowych wodociągów, zakładają w kilku ulicach na linii nowej sieci rur hydranty, których miasto zakupiło 50 sztuk zagranicą na model Wiel 1887. 158. 3.

starszeństwo

Hierarchia - ji. ż. § starszyzna stopni urzędowych „Sukmis miał wszyscy dworscy, która wyższe stopień w hierarchii oznaczał się zdawała" J. Krasz. Syg. II. 3. 5. J § powyżej w społeczeństwie ze względem na starszeństwo, znaczenie „Odpowiedzieć na skromniejsze stanowisko, zbyt daleko powstoją za nią w hierarchji społecznej." Z. Mell. Groch. wiam. 13. (1)

Hierarchiczny - a - e, od hierarchji, starszeństwa w urzędzie „Brama Moskal nie pojmuje życia bez służby i służbistości. Cokolwiek, co nie służy rządowi, jest mu pour to same podejrzanym. W tem społeczeństwie zwierzchnem hierarchicznemi kojarzy, kokolwiek po za tamtem stoi, uważany jest za nieprzyjaciela" D. Bol. Tut. 3. 231. „Obawy o kierunek hierarchiczny rządów nie były płonne. Był to bowiem

czas wielkiej przewagi kościoła, który władzę świecką zawsze ograniczał." A. Broch. Encyc. nauk.: lit. 15. 98

(1) „Lud stojący pozornie na najniższym szczeblu hierarchii towarzyskiej, był w istocie najuprzywilejowany" Jł. Ukr. 21. 89.

Hieroglif - u - m. fy um. grec. znak pisma obrazowego dawnych Egipcjan, napotykanego na pomnikach § znak, napis zagadkowy, trudny nie tylko do zrozumienia ale i do odczytania „ Cóż za gmin dziwi? hieroglif, mchem zarosłe zdobiący kamienie; napis, którym sposobie utracono znaczenie "Ad Mick. 1. 245.

Hieroglificzny - a - e złożony z hieroglifów, wyrażający się za pomocą znaków obrazowych „ Swoźliwy tło z tych hieroglificznych odłamków, stworzy dwóchby mata legendę całości" T. J. Dyk. Ost Sejm. 3 „ Krótkowzrok zawiązał hieroglificzną rozmowę ustawiając wyrazy z bułek chlebowych "A. Wilcz. Fot. 1. 152. § zagadkowy, niewyraźny „ Z jego [illegible] razy hieroglificznej nie przeczytał nie można, życie zamia-

zato na niej, co Pan Bóg chciał napi-
sać" B. Bol. Hybr. 5

Hieronim - a. m. imię męzkie, daw. staropol.
Jarosz. Hieronimowa ej. z, żona Hie-
ronima „Dzień dobry pani Hieroni-
mowej!" Pf. Kraz. 76. 16.

Hilary, -ego, m. imię męskie „który był ten
pan Hilary?" Ekp. Mło. i dta. 2. bg.

Hiperprodukcja -ji. ż. grec. łac. produkowanie ponad potrzebę „Dowodzą, że nie przeludnienie, ale hiperprodukcja zagraża społeczeństwom europejskim" G. Lwow. 1885. 38. 1.

Hippodrom – r. m. z gen. miejsc. plac tor
na którym odbywają się wyścigi konne
r. m. 1 gen. pot. -ów, jest w Rzymie, gdzie
odbywają się igrzyska rzymskie. Hippodrom
ma 2000 metrów obwodu. " T. Woow. 1886.
229. 4.

Historyja - ji. ż. § co mówią historycy, zwłaszcz. „to należy już do historyji" = minęło już, przeszło, dawna dzieje „Ale to wszystko należy już do historyji." A. św. Fr. Dzieła 7, 190.

Historjograf-a. m. owie mn. z gren w ogólności pisarz na polu historji, dziejopis; ściśl: powołany do zawiadomienia dziejów pewnego państwa, panowania lub epoki „Stał się (przest.) historjografem miasta, troskliwie wyliczał mi wszystkie zabawy i osobliwości" A. Bol. Sam. Pam. 8 „Mówić zaczęto o kwestarzach. Brat Serafin zrobił się historjografem ich i opowiadał wszystkie krążące o nich powiastki." J. Kwasz. 32. 20.

Histrion – a. m. łac. histrio u Krasnicu: aktor.

Dziś obchodzą nazwą aktora, komedijanta to samo co błazen, ~~błazen~~ ten zwyczajny ten dawniejszy, zwykł się dawniej mu jak zwyczajnemu histrjon przed widowiskiem, aby oblizywał pokim kobiecky." M. Gawal. Dziwak. 1886. 349.

Kładzysz. a. m. rzecz. Kładzyszka zdrob. zdrob. mn. prow. domica do mleka „Na trawie schły rzędy kładzysze do mleka" Kuk. Zg. 103. „Drewi dwie ulewy, nie było kąta, gdzieby miseb, kładyszek nie cudek i gawiców podstawiać nie było trzeba" tb. 31. 20.

Hm! znak chrząknięcia, rozmysłu, zastanowienia się (opanowania) „Hm!... mówić... lecz z Jelchabem powinniśmy wprzódy." A. kr. Fr. 1. 14 „Czyż mnie, teściu nie kochasz?— Hm!... a z całej siły." ib 25 „Hm. wstręt, pragnienie. hm.. hm.. zawrót głowy" ib. 4. 5. „Dla niejed. acan dobrodziej jeden prawdę mawa tu przywozić, a myś to co? Hm! hm!" J. Ucrain. Tyg. powsz. 1882. 20.

Hoffvat - a. m tyt um. niem. radca dworu „Lokaj
wlata z krzykiem: Hoffvat oznajmia
wizyte." Ad. Mick. I. 256.

Hojdać śi. cz. ndsn. prow. Ukr. hustáć, kołýsać „ hojdać dziecko " Pohojdać dsn. pf. hustáć, pokołýsać ś – się śi. zaim. hustáć się

Hojdawka – i. ż. ki. mn. hustawka

Kolendrować ndk. -uję st. w. -ndium termin łyżwiarski, robić ewolucje, nagłe zwroty ślizgając się na łyżwach. „W miejscu gdzie jest ruch najżywszy, zab. urząd wszelkich nadzwyczajnych ewolucyj np. skakania „kolendrowania" w tył, i t p, gdyż mnie się zdawszy bardzo łatwo mogłoby z tego wypadek" Dz. pol. 1888. 8. 2

obdavtus

Hołodyga-i m. prow. hołota, hołysz, „Co to
ty tu przyszedł robić brewerje. ty hołodyga
go jakiś, co ci się kozuula dziurawa świe-
ci?!" J. Uwar. 55. 32.

Hołubić st. cz. ndkn. prow. rus. pieścić „od hołubić, gołąb, ssawać, ugięć, jednać sobie np. kobietę, dziecię, żonnia ; . , łagodnem a pierwszorzędnem obejściem" Podole A. Kwiecier Rocz. Tow. nauk. krak. 41. 200. Też. Drohobycz. Wasylak Matw. do słown. prow. 1. 68 „Mama całowała go póki był mały, hołubiła gdy wyrastał" T. J. Żeż. Wrzec. 4. „Jabryś, pamiętnik pieszczony i hołubiony, otoczony rozstał gmerowcami" ib. g. Przyhołubić cz. dkn. przygnieść, przytulić „Ojca, matkę, braci, siostry wydźwignął z tomi, starunkowio przy sobie przyhołubił." T. J. prz. 2. 341 „Lud przyhołubiamy do siebie w krytycznych chwilach, a w zwykłej sytuacji zapomiamy o nim" S. nar. 1883. 17. 2. „Lepiej było ugłaskać, przyhołubić i starać się go sobie przyskać" Pam. krasn. wiek 1878. 25. cf. Rozgołębić „Chłopak też wie, że „Ot siędź spokojnie na kłodzie, do mniejszego ptaszka

Digitized by Google

prova! i jak prova... ja ci krótszej pokażę drogę,
wyprowadzę cię tam, kobaczysz serce moje.
Chłopak tei rad, że go stary potłubi, uśmie-
chnął mu się po swoim serce" P. Kras. 55. 16.

Holubiec bca., Holupiec pca. m. ce um w tań. ce ochocym, zwłaszcza w mazurze, ude. rzanie przez międzyrękę nogą do nogi t. j. naprzekrzi, podobne mijanie do uderzania skrzydłami w locie powt. dołbia zwłaszcza kaj. trem albo wełnem. Uwaga: podobne holubie i w ogóle uderzanie nogi o nogę w tańcu zwano dawniej piłowaniem franc. pigeon, gołąb) „Smij holubca miły bracie hu-ha!" Skrut. 1782 b. l. „Chertasa tamecz tu z holubcami wytijaniem i przytupywaniem podkowok lub naprzekrzi" C. Kolb. 4. 202. „Kobylka w skutku trudów wojennych nabyła natogi uderzać krotnica zadniemi nogami, a potém na jednéj tylko nodze kolwyć tańcu co vowniè dla niéj jak dla jeźdźca ani powabnem ani zaszczytném nie było" A. Kr. Fr. Dziela II. 27.

Homeopatyczny - a - e od homeopatyi z 3 w połowie mowie dwoisty, mały, rozumiany pod względem ilości „Wieści z drugiego świata do mądrości tu w domach homeopatycznych" Ks. Jan. Wiek 1886. 172.

Homerowy-a-e

Homeryczny-a-e od Homera; fig. godny Homera, mający nastrój epicznej, bohaterski „Homeryczny zapęd wojenny, opisany za pomocą homerycznych porównań" Ł. Kacz. 5. 88 „Śmiech homeryczny" = szczery, niepowściągliwy, szczery, cały gębą „Staśkowi, patrząc nań na śmiech się homeryczny zbierało" M. Kwap. 33. 103 „Dowcip krótkowski homeryczny powtarzano śmiechem" Pd. Z 7 lat woj. 7. 41. „Śmiech homeryczny, śmiech szalony, przeważnie mówiącemu" J. Dzierż. 8. 239.

„Promieniste wydawał nie się tem wtedy, tytanicznych zapasów, homerowych bojów i spartańskiej cnoty odzianych jak zbroją bohaterów" D. Dol. Tut. 1. 218.

Honor n. m. § „robić honory domu" przyjmować gości, pełnić względem nich obowiązki gospodarza lub gospodyni domu. „Jak można oczekiwać związek z kobietą, która nie byłaby w stanie robić honorów domu tak, jak nasz dom tego wymaga." Z. Kawka. 4. 170.

Honorowy - a - e. posp. lud. honorowy, ambitny „Antek za
przyjęcie rękami nie wróci, bo to honorowy
parobek" M. Dat. Wiek 1878. 270

Honorować ś. cz. - ndzm. - ę, ptasi honorują.
„W Krakowie przeżył rok, utrzymując się z
trudnością ze zlecenia honorowanych prac przy
dziennikach galicyjskich" Wł. L. Anc. Tyg. N. 2. 6.
189. Uhonorować - at - ruję dzw. uczcić „jak
mu się trafiło między obcymi ludźmi znaleźć
sobie widział jak należy uhonorować i
komu jakie słowo powiedzieć należy." Kl. Żm.
Wiek 1887. 217

Hopka – i. ż. ki mm. posp taniec, pląsy, hołupce, skoki taneczne „Muzyka wzięła potka, kiedy na odpuście, a jego żona wyciwała hopki" J.W. Kam. Kwak. i Fór. 20 „Żydy ij u was biedakowo biorze ta ochota? tuiecie hopki, choć ciężka zgoda wszędzie" ib. 30 „Nuże żywo w hopki, dziewczęta parobki" Śpiew. pol. 3. 71. „Niech wie, że jak umrze, pójdzie do piekła, po śmierci musi z djablicami hopki wyciwać" J. Rog. E. nar. 1882. 298.

Horoskop- r. m. rz. ów mn. dop. ów godzina
skorzeo. patrz rozwiązanie, obserwacja gwiazd
w chwili narodzin człowieka lub jakiegoś ważnego
zdarzenia wyprawa, t.p. i "wyprowadzona
z nich wróżba na przyszłość". Nie to
bajkowe nastrojenie, nie ciężar najpo-
tężniejszego ich sobie jednie wyobraźni w
gwiazdach horoskopy" Jan. Kas. 45 [illegible]

Hortensja ji. ż. po łac. Hydrangea, roślina dla ozdobnych kwiatów ~~kwiat~~ hodowana w cieplarniach i po mieszkaniach „W markowych bluzy profesja geranium, hortensji, róż, i t. d." J. Kraszewski 16.57. Niektórzy nie lubią trzymać hortensji w mieszkaniu, ponieważ ma być podobno, sprowadzać nieszczęście, małżeństwo.

Horyzont u. m. z fig. „Dziennik teraz z podwojną ochotą będę prowadził, bo mi się horyzont rozszerzył i mam na co patrzeć" Pd. Krasz. 71. 18 „Jemu świeciła się stolica, jako cel wszystkich, błyszcząca gwiazda na horyzoncie młodości" ib. 72. 90. „obdarzona instynktem do poznawania ludzi, zgadywała ich z małych [illegible] które nosili: jedno słowo otwierało przed nią dalekie horyzonty" ib. 72. 118 „Nigdy najlżejsza chmurka nie zaćmiła horyzontu szczęśliwego stadła, które się tak wybornie do bvało" ib. 73. 59. „Hrabina znikła z horyzontu, z wielkim żalem całego towarzystwa" Pd. Nacz. na wsi. 100 „Panna Aniela znikła nagle z horyzontu, na którym błyszczała jasna gwiazda." Pd. Wiek 1878. 20 „Mark jej oczu oświecał cały horyzont jego myśli i uczuć" Z. Kaszk. 4. 315. „Jaśniejąca odzieniami i strojem, świetlana gwiazda na cie-

innym horyzoncie partykularza "Z. Mell. Przych. wiad. g. „Prócz kilku dniami' znikną z horyzontu naszego miasta, milody agent handlowy.. zarobał on trzy pisemy tutejsze na 20,000 rs." Wiek 1885. 283. 3.

Hotelik-u. m. ki mn. ndv6.

Hotel-u. m. te mn. franc. dom zajezdny miejski wszedzie „Hotel ten... byłto jeden z najlichszych zajazdów miasta" P. Wars. 72. 98, Hotel ten dał się na dole i przyszło z osmnastu numerów równej ceny i wielkości" ib 100 „W hotelu, zwyczajnie jak w zajeździe wśród ludzi postu" ib. 113. „Nie zastał w hotelu, w dwóch pokojach" M. i mal. Kom. i pow. 8. 387/13 dom przy wielkiej ulicy, zajmowany cały przez właściciela „Hotelik wygodniej przypomniał najwytworniejsze pokoje" P. Warsz. 73. 139.

Hotelowy a e od hotelu, domu zajezdnego „Nie mógł o tak rzadkie odwiedziny przybrać nikogo innego jak usługę hotelowego i zawołał, że mejn" wolno" P. Dol. Nad modrz. Dun. 45.

V „Oczywiście, na mocy wyroku, potwierdzającego moje tytuły w znajdowaniu słownego dla siebie pomieszkania, na to za dawnym wyrazem nazwym gospody czyli domy za-

jeszcze, obyczajem Pamiątkim swoim nazwa-
ne Hotel Z. Sołtyk. Opis. Warsz. wyd 2gie 1827. str. 185.

m. ki um.

Hrabcerunk-a, Hrabicz a. m. cze um., Hrabik-a, m. ki um Hrabinik a m. ki um. poufale, zdrob. milody albo maly. licby hrabia, hrabiątko „Zdaje mu się, że jest hrabcerunkiem albo książątkiem" Zlam St. do port 1. 28 „Winszuję ci, majowie żes z bowiół hrabika" Ad. Mick. 3. 224. „Ten hrabcunk nie da mu tam siedzi" JJ. Kwasn. 16. 111.

Hrabiszko-a n. i m. ska um. zgrub z wzal. hrabia „Owaciwe hrabiszko, rowiwy w żonę jak w samą cnotę" JJ. Kwasn. 16 111

Hrabstwo-a. n. hrabia z hrabiną ż w pop. mowie wiywa się i w l. poj. „Tam dawniej hrabstwo mieszkało po ślubie" M. Bal. Pans. dziady 68.

Wrzesiątko - a. m. sbą um. ściśnij na polu po
sprzątniętej hreczce „Kobią się w tym cza-
sie (w sierpniu) zasadzki na wrzesiątek hre-
czyskach na kawałki, gdzie ptaki te wielg
chmurami spadają" w. Pol. 7. 284.

Hvoi-nia. m. nie. nie. prow. rus. fujara, niedołęga,
cymbał „hvoie jesteście!"

Huba-y ż. by um. bot. Polyporus, rodzaj grzybów substancji najczęściej zbitej; rosnący po wierzchniej części na pniach drzew & prow. na Podhalu „huby" w ogóle grzyby. L. Rzewn. Z podróży do Tatr III. i Kuo. 186.

Huba-y. ż. by um. z niem. wełna & prow. Kuj. „huby" grunta trzymane na prawie czynszowem, holenje, olędry Hubiarz-a, Hubnik-a m cy um. siedzący na hubach, hubownika, olęder.

Huczek - czka. m. czki im. ż prow. myśl. „huczki" = zagonka na polowaniu, która służy do napędzania zwierzyny pour zpawiania huczku, hałasu „Huczki na zwąb! strzelcy pod brzegiem siedzą!" Tr. Pri 2. 4.

„Huczki ze strony przeciwnej powtarzały się coraz to dalej" ib. 8. „Zając spłoszony przez huczków, wyskoczył się z lasów, natknął się na strzelca lewoskrzydłowego" ib. 8.

„Zawarły się układy o polowanie, o psy, o sieci, o ilość huczków, które każdy z sąsiadów miał przysłać" Tr. Kwan. 16. 93.

Hudać st. cz. nom. prow. rus wydawać głos właściwy dudkowi (po ms. hudko, dudek) „Dudek stawia co chwila czub strojny i huda z wysoka" W. od 7. 264 „dudek huda wesoło" ib. 268.

Hul! ! ś głos zachęcający do wypłoszania ptaków do wody, do zamoczenia ich w wodzie „Idź! weź do wody: Kaczki! trzeba im wyb dla gości, hul w wodę!" Vam. Łaska 319, „O wędko - powędko - hul na wodę już." D. Zales. 2. 187.

Hulatyka -i, ż. ki im. hulanka, hulatyki, rozpasane hulanie „Rozpusta chciwości, hulatyka i inne gorsze jeszcze występki znajdują się w wielkiem u nich poważaniu." Wł. Ord. Bokan. 1. 43. „Tó obudziło w uwiniejszej klasie więcej chęci do zabaw, zbytków, hulatyk, które wkrótce przerodziło się w szał" Jul. Falk. Obr. z życia ost. pokol. 1. 88.

Hulać śl. cz. ndkn. z fig. „W tych czasach bez głębokiego wyrazu, hulał wiecznemi fajerwerk." PJ. Wasa. 46. 9.

Hulka i. r. ki. um. hulanka lustyk, C. 1. of.
albo ich (miłości) nie trzeba było wchodzić,
karty kazały hulka hulką, a też nie nasze
panie miało grozić wyprowadzy?" Z. Kras.
38. 30 of Hulistyk

Humanista -y m. -ści -stów nm. zwolennik humanizmu, humanistycznego kierunku w nauczaniu i literaturze, klasyk. „już z soborem Bazylejskiego przynęty do nas kodeksy starożytnych autorów i dzieła humanistów włoskich i od tego czasu już rozpościerał u nas humanizm coraz wszechwładniejsze panowanie w wyższych warstwach społecznych" L. Tat. Jan Koch. 16.

humanitas

Humanitarność" -ści ż. łac. wzgląd na dobro ludzkości, łaskawość, ludzkość „Zdaje się, że wpływały na ten wzgląd, jeżeli nie względy humanitarności, to przynajmniej polityczne rozumowanie gospodarzy, którzy w wydaleniu pol. skich robotników widzieli groźbę ruiny ekonomicznej" G. Wo. 1885. 126. 3

Humanitarny -a -e. ludzki, moralny „Przy pilnują około nauk, nie zaniedbywała ona i strony humanitarnej swego ministerium i serca" Z. kasz. V. 88. „Mogą być pożyteczni tylko przez środki cywilizacyjne przez humanitarne postępowanie i zarządzenia narodowości" G. nar. 1885. 137. 2.

Humanizm – u. m. bez l. mn. – tak zwany od łac. humanus, ludzki (znaczy jednie kształcący ludzi kierunek pedagogiczny, usuwający na dalszy plan wiedzę rozsądzającą a więcej ogólny cel nauki w znajomości starożytnych języków i literatury przy wnikaniu więcej w jej formy niż ducha „Humanizm, jak z jednej strony budził w umysłach pragnienie wiedzy, dociekania prawdy, zamiłowanie pięknych form klasycznych, jak podniósł duszę do myśli nie znanych średnim wiekom, tak z drugiej strony odkrywał w całej nagości zmysłowość starożytną rozpalał namiętności i kaził zepsute już i tak obyczaje" L. Tat. Jan Koch. 15. „Polska jak Włochy jak cały Zachód, bierze samodzielnie udział w tym wielkim pomocnie duchowym kłopocie w którym cywilizacja całymi się humanizmem i

venecanusem i stanisławowskiej z odkopanych posągów, wydanych z pośmiertnego [illegible] i przypisków między Klaryssem pisanych przez Stanisława a [illegible] Orzeszkową." Z. Dz. Akad. Umiej. 11.

Humbug – n. m. ang. puf, wiš zmyšlenka, kavalka, „šejnišabka“ „v každym vnuze nadymuca na tenuz pucl sobe uvestje: humbugy ony cudowny zvodek tenuz ony.“ Wiek 86. 28. 4.

Humoreska – i z. ski im. małych rozmiarów powiastka napisana w sposób humoru obyczaju.

Humorysta – y m. ści im. pisarz lub wydawnik przedstawiający śmieszności ludzkie w sposób budzący wesołość bez zgłębienia rzeczy i przesady w karykaturze. „Humorysta rysuje owej skarykaturowanej postaci nadał pewne podobieństwo z Filipem." M. Gamal. Tel. 1886. 371.

Humorystyczny – a – e pełen humoru; wesoły, pocieszny „Hrabina z opowiadania mego do łez się uśmiała, mówiłem to po francuzku, bo humorystycznym po polsku byćby nie potrafił" D. Dob. Pam. Dam. 48 „Każdy ustęp z początku całą rzecz brał ze strony humorystycznej, widząc tragiczną bladość jako pokrytą uśmiechem, powiadał mi" H. Sienk. S. poi. 13.8.26 „Komp.

rząd humorystycznych opis rezydencji ba-
ronowego rezydenta." Kraszewski. Wiek 1878. 25.
„Młody blondynek zdaje się żywcem wzięty z humorystycznych winiet Journal amu-
sant" A. Wilk. Fot. 1. 47.

Humor — z gr. abrot. najczystszy wonizm rozu-
mny się tem ci dowcipu i satyry, że powsta-
je z boleści i śmieje się przez łzy „Do
humoru potrzeba koniecznie dobrego ser-
ca, bez tego dowcip może się zdejść."
J. Lam S. Lwów. 1885. 238-2

Minerał a m. ⅓ p.p. piękna przy odsłonięciu do
zawieszania na kołku. Toż przy obudowie
do wciągania na [illegible].

Hunia - i. z. mię um. Hunka - i. z. ki um. zdrb. prawdunia, gunka. sukunia z gunbezdo sukna
„ Jeśli wolę pod takowąż hunią ukryć
tem klejnot i z prochami sług Bożych
wcale powinien" B. J. Dyk. Ort. Sejm. 1. 25
„ Paweł pod pieczą wchował na hunie"
J. Urzęd. 22. 26.

Hurra

Hurra! z ros. okrzyk wojenny, zachęcający do natarcia „Hurra było tam sile, że się kozacie cofnęli musieli nazad do lasu" J. Dzierzk. 8. 363 „Hurra! - rozległo się złowrogim głosem wśród dołów milczącego i głuchego lasu" ib. 364 /u rossjan jest tobie okrzykiem wydawanym na cześć wyjść, to co u nas: wiwat!") „Wojsko wrzeszczy strasznym głosem: hurra, hurra." Śpiew. pol. ski 3. 59. „, Dutki, buńczuczni, sławiańscy zosie, wracają oto z Moskwy do siebie; Hurra-ź w obozie. hura podnosić." J. D. Zales. 4. 175. ob. Ura

„Hej rodacy — dalej! hurra! hurra! na dawnych wrogach naszych niech zadrży słowa" B. Bol. Tut. 3. 166. „Chwyciwszy jakiś pałasz i wypadam z domu krzycząc: Hurra! — Hurra powtórzyli nasi z wszystkich kątów... Kozacki w nogi." A. hr. Fr. 22. 11. 73.

Huragan – u. m. ny mn. Uragan, Orkan, wicher szalony, wściekły „Huragan, z afrykańskich pierwszy wichrzycieli, przeciągnął się samotny po zwinie topieli" A. Mick. 1.175 „Huragan... deszczem piasku z góry lunął" it. „Wyraz amerykański urikan, oznacza straszliwą burzę tropikową. Co nieważ zwyczajny powszechnie w Europie, użyliśmy go zamiast wyrazów arabskich Semum, Kersser, Asyf. i t.p. w znaczeniu wichru albo trąby powietrznej zarzucającej niekiedy całe karawany" it. 233. ☞ fig. „Publiczność" huraganem oklasków wyrażała swą sympatję ulubionemu śpiewakowi" G. nar. 1884. 284. 2. „Czwórka słowków zaprzężonych w powozik, niby huragan jaki, wpada na dziedziniec" A. Wilk. Wołyń rok. 40 (1) „Sobiesz wyjrzeć przez drzwi, czy ten niespodziany huragan obiecywał trwać długo" Pf. Kraw. Na cm. na wul. 28 „Gdy tak jedzie, zdaje się że cię huragan porwał lub statek porwał" Spuś. 91. „Nie dając się ubiedz

współtowarzyszom z zapałem wpadli
na bastion. Zdawało się, że temu uwa-
żanowi ludzi nie oprzeć się nie zdoła"
B. Bol. Tul. I. 352.

Murk - u. m. prow. myśl. up. „Jeżeli kto widział niedź
wiedzia idącego w murku, kiedy schwyci pod
siebie jednego z kurdli a kiedy mu drugi
tymczasem szarawary skubie, łatwo wy-
starwi sobie walczą grupę." A. kr. Dz. Dzieła
II 13. ? „Objechano niedźwiedzia. Odzwoal
się tropowiec, dopuszczano kundysy, do-
szły niebawem niedźwiedzia który idąc
w murku wzmagał się ku działom" ib.
189.

Murkot u m. ty. cio mu. Lorkot, stuk, Turkot

Murkotaí ol Loco st. cz. ndku. Zakur-
kotaí dku. murkot-uej-mšaí turkotaí
„ Wkem zakurkotało í zaspany wejut
z papierami pře panu, stanął z pokor-
nym ukłonem." JV. Kras. 39. 123.

Hurtownia – i. ż. – nie – i nm. Galic. hurtowny
skład towarów na sprzedaż „W celu
obsadzenia hurtowniej sprzedaży materyałów tytoniowych rozpisuje się niniejszem konkurencyę za pomocą pisemnych ofert.
Mieszkający w obwarowaniu tej hurtowni winni są stawić ważyć w hurcie ..." G. lwow. 1887. 112. 7.

Hurysa y, Huryska i. ż. ski mm. tuver. Dziewica raju u Mahometa - fig. kobieta czarującej piękności „Hassan. zwierzyny nad lwa i tygrysa, co go nie tknęła żadna dziewa nawet ni dziewczystarum huryss." Ad. Mick. 1. 85. „Słodki, czarowny powietrzny brzęk, jak owych pieśni huryset dźwięk" JD Zales. 1. 123 „Huri wschodnie, Huryska, z arab. hur l. mn. przymiotnika w r. żeń hurā mająca oczy czarne, mówi się o gazellach i dziewicach. Od hur, p[illegible]. skrócenie z hur-al-ájn, mające (dziewice) oczy czarne, czarnookie, pochodzi huri, huryska, epitet dający się dziewicom pięknym, które według nauki (koranu) Kur'anu, będą żonami Muzułmanów w raju u Muhammeda, skąd i o [illegible]ii czarującej swą pięknością kobiecie mówi się huri". Ant. Muchliński. Zbiór. Słost. 41.

Husarya-ji. ż. zbior. husarze, husarstwo „Żelazna
wiara. husarya stara. skrzydły zepsuli
v wie ig wó'zicu' T. Len. Bib. war. 1853. 2. 434.

Hustawka – i. ż. ki im. przyrząd do hustania, chustawka „Były tam szezlągi, fotele, porzywane krzesła na hustawkach, na kółkach, na sprzężynach" J. Kraszew. I. 59. „Cała siedziała niedbale na dwuramiennym stołku, zawieszonym na czterech sznurach u poprzecznej belki hustawki" H. Sienk. P. pol 1876. 21. „Gryzł jej orzechy, fundował hustawkę i kupował pomarańcze" M. Bal. pam. dziady III.

Husyt - a. m. ci mn. wdaśc. Chasydim, chasyd. a
m. dzi mn. należący do pewnej sekty pie-
tystów żydowskich „Husyci, Husydzi, nazwa
żydów oddzielnej sekty, przekręcona z hasi-
dim l. mn. od chasid pospolicie chasyd. miło
śierny, pobożny, tak zwani że mieni się
być ścisłejszymi w wypełnianiu powsze-
chnych religii od żydów zwyczajnych. O Va-
lvia w Kwolinie pod Pińskiem zowią ich
u nas Karaitami, gdzie indziej Kitajczami"
„Ant. Mucha. Źródłosł. 41. „Tysiące wiernych
husytów zalegają ulice dokoła rabinackie
go „pałacu" Dz. pol. 1885. 142. 2.

Hybryd-a. m dym. mieszaniec „Hibryda albo Hybryda, tak nazywali. Rozumiano, bądź dziecko spłodzone przez niewolnika z kobietą wolną, bądź też płód dwu różnorodnych zwierząt np. mula" śn. Org. um. 5. 246 „Zwali pani że mamy między sobą Hybrydy polsko angielskie, polsko-francuskie, polsko-niemieckie, polsko-moskiewskie." B. Dol. Hybr. 55. „O charakterze tej części społeczności naszej która się pokrzyżuje francuszczyzną mieszaniu, dziwić się nie można wpływu tego języka. Nie stajemy się zresztą Francuzami ale jakimś hybrydy, mieszańcami, czemś nieokreślonem pośredniem. tem mniej mocnem że pochodzenie i natura tych dwóch żywiołów są nieznaczne różne, a wpływ ten, naturalnym nawet nie jest. Myśl skutek tą mową maleje, ograniczą się, namyka porozumiewać się wyrobionemi gotowemi frazesami tem więcej... hybrydyzuje.." ib. 295. 296 Hybrydyzacja-ac eję cz. nij. ndk.

Henwal się dyskusyjnem zniekształceniem w. przy-
powieści.

„Kto nie ma, temu i to, co ma, zostanie mu wzięte"
powiedział jak dziś jeszcze, mówił wielkiej pra-
cy społecznej dokonywającej się nieustannie
nowych kontaktów, nowego rozkładu swych
żywiołów, a pomimo innej, innego ich uporządkowania, bywały rozległego rodzaju
zapisał potrzebę jako niekiedy zjawiska
które nie potrwają. Zadanie ich jest krótkie
czasowe i już za niemi powtórzyć nowe
życie, powstanie nowych postaci, innego
świata który z wyobraźniejszych stworzy się
zdawałeh z wyraźniej nacechowanych
istot. Dyskusja to tylko pomocnicza, z któ-
rej wyłoni wtedy, gdy... nie ucisza się żywioł,
bo powstanie się nie odpadnie w całości ani
nauka ani nawet natchnieniem "D. Dol.
Dyskus. 226

Hydra - y. ż. grec. potwór bajeczny, smok o sie-
dmiu, a według innych o stu łbach, które od-
cięte odrastały, zabity przez Herkulesa.
§ z powodu tej swojej [illegible], jest alegoryczną
figurą niezgody „Srogiej niezgod hydrze
niech dłoń twoja sypnie z czoła śnieżc
wydrze!" A. Mick. 3. 316.

Hydropatja -ji. ż. grec. metoda leczenia za pomocą zimnej wody „Jesteś już drobiną warjat, żywą ci wszystka hydropatji, kiedy ani homeopatja, ani zgnopatja nie w smak." J. Kwiat. T2. 161.

Hygjena-y. ż. gr. nauka podająca najodpowiedniejsze sposoby utrzymania prawidłowego życia i zdrowia zabezpieczenia [illegible] chy [illegible] i obyczajów, przeciwko którym hygjena podaje środki zaradcze" T.T.Fiz. 2.396. „W pracy znajduje on nie tylko cel materjalny, nie tylko [illegible] zysk, ale jakby hygjenę życia i potrzeb zdrowia i ozdrowienia" D.Dol. Hygr. 160. „Doktor wrzystkim w ogóle zalecał mocno ażeby się wcześnie udawali na spoczynek. Należało to do jego hygjeny klasycznej" Tyd. Nad uwdr. Dun 192

Hygjeniczny-a-e według zasad hygjeny, porządający warunki sprzyjające zachowaniu zdrowia „Zwykłe odżywianie to po siedzenie wieczorne przeciągało się w noc późno. Nie było to bardzo hygjeniczne przy wodach." D.Dol Hygr. 125 „Zakład znajduje się w najhygjeniczniejszych warunkach, cieszy się bowiem najczystszem

i najświeższem powietrzem w Warszawie" Echo 1878.205.

Hymnem u. m. ∑ poet. i proteusjon. „zapalić przedmiot hymnem" = wejść w związek miłosny „Dziś chciałem na cześć Tobie mnie w ołtarzu hymena zapalić płomienia" Ad. Mick. 3. 253.

Hypnotyczny - a - e. od hypnotyzmu i hypnotyzowania „Z amatorstwa oddawać się eksperymentom hypnotycznym" G. nar. 1887. 266. 2. „Jestto zbawienna przestroga dla nierozważnych amatorów zabawek hypnotycznych" ib.

Hypnotyzer - a. m. -zerze - -zio mm. hypnotyzujący, usypiający osoby za pomocą hypnotyzmu „Sąd zasądził hypnotyzera na 14 dni więzienia, ponieważ przez hipnotyzowanie i ruchy rąk uśpił 19 letniego młodzieńca, podczas gdy tenże pił pod wodzi zabłonkę wina" G. nar. 1887. 274. 2.

Hypnotyzm - u. m. „To raz pierwszy, w myśl rozporządzenia departamentu medycznego, hypnotyzm będzie przedmiotem sprawy sądowej karnej." S. ust. 1887. 266. 2.

Hypnotyzować - at-zuje św. cz. -dku - poprawiać w stan hypnotyczny, usypiać za pomocą hypnotyzmu. „Rodzice poprzednio o hypnotyzowaniu chłopca nie wiedzieli" G. nar. 1887. 266. 2. „Powszechnie wiadomo wypadało, że w okolicy gdzie podrzędny stale przebywa, grasuje moda hypnotyzowania. i że niedawnie o kilkoro wsi, mianowicie, skutkiem hypnotyzowania dostał napadu szału" ib. 274. 2

*Myrhel-a.m.-le nm. Chyrchel-a.m. wyłazek, podrzęp. „Myrhelami się nie bawić, bo kto na tym świecie żyje figlami, to nam na drugim płaci figami" wojsko rozd. apot. 334.

Mytki - a - ię gw. Dziśnień. lekki, zwinny „Taniec
gwarka, bosi tej mytki" Kopcew. Pieśni Gó-
rali 5

Jacht u m. ty ów mm. ang. Jacht statek o je-
dnym maszcie i jednym pokładzie, wiadu
na ten cel przeznaczony do przejażdżek
na krótszych wycieczkach po zatokach
się jacht towarzyski duński odpowiednio
przygotowany "Wiek 1887. 178. 2.

Jadalny a-c § „Różnica pomiędzy jądalnemi a trującemi grzybami nieraz jest tak mała, że..." Nivk. 2. 205 cf. Jecy.

Jałowonik - a. m. Jałowizna - y. ż. młode bydło, cielęta „Chodź, zobaczymy jałowonik" A. Kw. Tv. Dicta g. 220.

Jasnowidzenie - a. n. nia nm. właśc. widzenie w śnie somnambulistycznym lub magnetycznym Wisp. v. i. więcej jasne wyobrażenie sobie tego co ma nastąpić, bądź przez przeczucie, bądź przez sugestyę „Ja [illegible] jakieś losy, mają jakby jasnowidzenia swoich przeznaczeń" Kr. Kraszew. 72. 60. „Zdaje mi się że zgadnę. Serce siostry ma jasnowidzenia jak matki rzymskie. Śni się w kimś kochanek" Pr. Wiek 1878. 69. . jak. wszyscy ludzie rozumowaniem mieli pewne jasnowidzenie przyszłości jakiej" Tyg. powsz. 1882 51. „Tylko wielkiej boleści potęga i jasnowidzeniem proroczem odsłonić umysłu błyskawicznie tajemnicę Bożą — ale odkryć nawet, kto dojrzy, obejmie, wypowie?" B. Bol. Tut. 1. 97.

Jednolity – a – e jednolicie, niby z jednej masy ulany, tworzący zgodną i harmonijną całość „Z masę niestrojny ze sobą ludności można utożyć w jednolity spo. łeczność" Z. Kaszb. Teka Wiesz. 33. „Bamięstniki są materyałem szacownym do jednolitej historyi całego narodu" J. Dziewk. 8. 355.

Jednowładztwo - a n. jednowładztwo „Nadewszystko mi przyszło czytanie tego znawcy ludu i stronnika jednowładztwa"
Z listu J. Lel L. Dzbic akad. wil. 21.

Jednostka – i. ż. – 1) jednostka w społeczeństwie, człowiek jako jednostka społeczna, indywiduum. „Z tego pokolenia nadzwyczajnie okolicznościami wyciśnięty wszystkie złe i dobre jednostki na widownię publiczną." Z. Kaszk. 5 64. „Bojąc się, że jest maluczką jednostką, niepotrzebną nikomu" Pr. Kraw. 72. 89. „Z ciepłych jednostek niemasz tak mizernej, której wyjście ze świata nie pozostawiłoby po sobie pamięci." Pr. Dyp. Ost. Sejm. 2. 74. „Idzie powszechne jednostki dla zyskania popularności idą każdą „swoim dworem," tam o osiągnięcie celu mowa być nie może" Kur. Lwow. 1886. 222 1. „Na naszym świecie, niby w warzę z błota pełnej... mądrych jednostek i głupiego tłumu..." Mikoszewski 9.

Jelizkej śl. nij. ndm. Zjelizkej dkm. mówią o wrzed
kich kwarzach. psuć się pow fermentacyję i
nabierać gorzkiego [illegible] „Wiesz że i rzepa
parcieje i słomna jelieje że starości" H. Sienk.
Og. i nie. 3. 379. „Kwestarz. powiwalić się.
Jakiejś miasta — kwiśli to było zjelezia-
łe" J. Kwasz. Syg. powsz. 1882 50

Jowjalny a. e. wesoły, żartobliwy, pełen humoru „Nic go nie kontentowało z owego ogniście tego zapału przejść wprost do najjowialniejszego śmiechu" J. Kras. 46. 10 „Ktoż nie zna pana Klerfasa, tego jowjalnego powszechnika i gadułę" A. Wilcz. Wiek 1882. 262.

Juramentum - n. m. ta mm. lat. przysięga „Dochowanie uroczystego juramentu subdelegatowi, silnie nową dla siebie partyę powierał" S.J. Dyk. Ost. Sejm. 2. 52.

Jurta y. ż. ty mm. wzlas, namiot ludów koczujących „Jurta, Jurt, ross. юрта, namiot ludów koczujących, także siedziba u Tatarów i obrzęd który od stanicy albo miasteczka Kozaków Dońskich zależy, z tatars. jurt albo jurd, jort posiadłość, dwór dziedziczny Tatarów, a w turecko-kim w ogóle kraj zamieszkały" Ant. Muchliń. Źródła N. 48.

Jutro – a. n. trá jutr mm. „O! jak to jutro, i tych jutro cały szereg maleją wobec miłości mojej naprzeciw dnia w którym powrócę, by się już nigdy nie porzucić – Mój Drogi! nie gardź temi jutrami, one spróchniałe najtwardszą stal" J. Dzierzk. 1. 37 § przysłów. Nowe „dziś jutro" = lada dzień, tylko patrzeć „Dziś-jutro, policja warszawska ukaże się w nowem i całkiem odmiennem umundurowaniu" Wiek 1884. 140. 3.

Jutrznia i. ż. to samo co jutrzenka, świtanie, brzask
porannny „Niekiedy, jutrzni promień skro-
roki rozjaśnił serce, przebił obłoki" W. Sy-
rok. Janko Cwent.

Ideolog - a. m. dawić mm. zajmujący się ideologją; zarzut metafizyczny. "Pop mówić o rzeczach, nie przekraczalnych". "Napoleon nienawidził ideologów" Pr. Ukr. 2 167. "Marzycielstwo jest dla nas równie niebezpiecznem jak samotność dla umysłów słabych. Skłonni do idealizowania, pełni fantazji poetyckiej przykładziemy za wysokiem wzrokiem, za pojętem wyobrażeniu i bardzo często zostajemy ideologami" Tydzień 4. 161.

- Illuminować - ać - mię - ił. cz. ndk. § Wyilluminowań ? ku. Czy wiész, żeś tak rozgrzane i tak tłuszczami farbami siebie wyilluminował że zupełnie teraz z innego punktu patrz na twoje rzemiosło" Jkorzen. l. 38.

Imam-a. m my um tuvecki duchowny, umy-
my „ Z arab. imama na przodzie, przo
dem t.j. stojący na przodzie, na czele
idący; stąd i dwa znaczenia tego wyrazu:
1° chalifa czyli następca Mahameda
i 2° osoby duchownej, która w meczetach
stoi na przodzie i odmawia w głos modli-
twę [illegible], a za nią lud powtarza,
i która odpowiada naszemu proboszczo-
wi. W językach europej. błędnie pisze
imam, co po arab. znaczy wiara." Aut.
Mucklin. Źródłosł. 46.

Imitować st. ck. ndk. łac. naśladować, czynić na podobieństwo czyjeś lub czegoś „W łaskie krzewiny, imitując park porobiła ścieżki i ławeczki" J. Kraszewski Syg. II. 2. 11. 180 „Łapety imitujące doskonale materje jedwabne, sobniane i skóry" Wiek 1886. 278. 2. „Dał się zwieść pozorami zamożności, które doskonale imitowało mieszkanko wcale przyzwoicie umeblowane" M. Dal, pam. Diady 127

Immigracja - ji. ż. przybycie chwilowe do cudzoziemskiego kraju w celu osiedlenia się w nim. opp. emigracja „Do wzrostu w Szwecyi, żydzi pochodzący ku Francji kolonia żydowska w Langwedocji wzrosła właśnie skutkiem tej immigracji" Wiel. 1886. 177. 2.

Imperjalista y. m. sc. imperium, cesarstwa, rządu cesarskiego. „Nie jestem ani republikaninem ani imperjalista." Pr. r. Na cm. na wul. 92.

Impertynencja - ji, ż. cp. mn. franc. n. r. rzeczność niepoprzestrzeganie poprzestrzegania w sposób grzeczności i z zamiarem ubliżenia komuś „Wiesz co jej żonie na wobec impertynencje, a ja nic!" A. Wilcz. Tot. 1. 194. „Grzeczność jego była prawie impertynencją." Tl. Kraw. 73. 76. 1.)

eko przym.

Impertynencki - a - ie (nie poprzestrzegający, niegrzeczny, zarozumiały) nie w sposób ubliżający komuś „Najprościej udawał chciał przyjaciółkę damę, co chciała impertynenckie powiedzenia młodzieży zbijały ją z tropu" Tl. Kraw. 72. 170. „Miał wzrok niemiły, podkreślony do góry, i miny dostatecznie impertynenckie" Tl. tm. 1878. 7 3 bijący w oczy. krzyczący „Nie miałaś być vad jego impertynenckiej piękności, chociaż kiedy włoch niezmiernie podziwiał prace, żeby ją wydatnie" Tl. Kraw. 73. 68. „O ony wszystkich zwracają się na ubranie najprzód. Bami D na impertynenckie piórka. Bami S. pożyczane prochy." ib. 15. 43.

Impertynent - a - m. ci mn. Impertynenctwa - i ż. ki mn. czynność zarozumiały się impertyn-

niemiecko, niegrzecznemu, grubijańskiemu „Impertynent!“ patrzajcie go!“ Wkraw. 72. 49. „Nudzę ją dziecińskiemi“ ... prawię “Impertynentka.“ M. Dal. Wraz. prowi. ar. 1 n. 3.

(!) „Dyć każdemu stać na miły i robić jéj impertynencje“ Wkraw. 73. 148.

Impetycznie - a - e przys. gwałtowny, z im-
petem zrobiony „Uciekła w tem oświad-
czeniu nagłem coś tak impetycznego, nie-
przygotowanego, że była zdumiona" Przyr.
wiek 1878. 73 „Nastawszy się trochę tego im
petycznego biegania" Tyg. 72. 141. „Sięgnął
impetycznie ręką ku kołnierzowi kontusza
siedzącego na bryce." Tyg. 31. 134.

Impetyk a. cy um. z łac. człowiek z charakterem gwałtownym, impetycznym.
„Impetyk, zdaje się, że ludzi porozbija i pokaleczy." JJ. Krasz. 71. 44.

Improwizować St. z. niedk. Zaimprowizować dk. z franc. improviser i wyprowizować na poczekaniu wiersze, mowę i t. p. albo grać utwór muzyczny komponując go jednocześnie bez przygotowania Kont. Improwizować z improwizacji improwizacja na przykład, improwizować coś w stylu czegoś "Świadectwa z natchnienia pomiędzy bestiami wiedzą na stołach improwizowanych" W. J. z r. 1. II. "My poeci nie wierzymy w natchnienie i improwizujemy się w improwizowanie dopiero z wiekiem." ib. 30. „Bolity się odmiana i widać było, jak się przy nich na improwizowanych wieczorach z drewnianych patyków obracało pieczenie" Pl. Kraw. Sta wan. 2. 157. „Ustała wojna a ja kończyć improwizowanym powróceniem do domowej zagrody." Codz. Zgrom. kult. 38. „Wiersze tych improwizowanych pieśni uwierzyć trudno." Pl. Kraw. Pl III „Sądzę że pamięć

wierszyk takim improwizowanym prorocztwem" L. Lauk. 4. 286 „W myśli rozważania się go z bogatej dziedziczki zaimprowizowała mu tytuł hrabiego" D. Dol. Hybr. 143. „Improwizacyi na zaimprowizowane [illegible] wiersze zbliżał się jeszcze stłuczonemu pan ze Śliwina" J. Kraw. 29. 19. „Cygani improwizowali się i pieszki grali — i zaimprowizowała się zabawa" J. J. pri 1. 207.

Impuls. u. m. łac. poprzedzający, pobudzenie do ruchu, siła, która się za impulsem działa, ruch przyrodzony, rozpoczął się nowy rozkwit stolicy pod kierunkiem [illegible] rady miejskiej" Słowo 1882. 298. 1, Stowarzyszenie przyjęło z radością wiadomość impulsu do swoich działań w ambasadorów w Warszawie, wiadomość ich powiadomił o rana do nowej roboty" Dziennik Powszechny, warsz. 1880. 13, 225.

Imputacja-ji. ż. cje-cyj lm. łac. imputatio, przypisywanie komu, uznawianie komu czego

Imputować-uję-ujesz sd. cz. nd. km. łac. imputare, przypisywać, uznawiać u kogo co „Imputują politykę „nadjarskiej" dążności do „produktywatu nad potrzebami „twórczemi światem"... Lecz cały świat wie przecie, jak daleko tego rodzaju imputacje sprzeczne, a nie wielokrotnym urzędowym oświadczeniom kościoła katolickiego i p. Tiary..." Dz. pol. 1888. 17. 1.

Incognito (inkognito) przysł. z włos. nie dawać się poznać, nie wyjawiając swojego nazwiska, nieoficjalnie bez charakteru urzędowego „Jestem tu incognito, w celu zbadania co się stało." D. Pol. Nad mod. Dun. 14. „Ten młodzieniec po dróżnijszy incognito należy do jednej z najmożniejszych rodzin krajowych" Ed. Hyb. 137 § — a, n. ta nm. subst. zachowanie się tajemnicze, nie wyjawianie swojego nazwiska, tajemnicze [tak] jak z najmowanem stanowiskiem „Czas byłby, żeby zrzekł się swego incognito i przyznał się do wszystkiego" Ed. Lud. Tyg. Il. 3. 2. 70.

Index - u. m. § 1. spis, wykaz rzeczy zabronionych
z zakazie, zabronieniu czego w
wyrażeniu „być na indeksie" = być zakaza-
ne, zabronionem „Wyrosła już do zna-
mienitego piśmienniczego rozwoju, mato-
ruska mowa, została położona (w Rosji)
na indeksie zakazanych języków" wiek
1887. 234. 2. § palec wskazujący, Drugi to
jest pierwszy następujący po wielkim „Skur.
czywszy index na piórze, jak Turek wąs
na kulbace, zaraz pisał." A. kr. Fr. Duńs
II. 135.

Indulgencja-ji. ż. cje mm. łac. przebaczenie, darowanie winy „No, no, na ten raz indulgencja. ale niech ni to więcej nie przytrafia" J. Kraw. 76. 12.

Informowali k. ch. mm. Poinformowali ich
tak. Pamiętaj więc aby nie wiedzieli
o twoim zamiarze. Ta wyjątkowa chęć
ich poinformuje" Bodz. opow. hist 163 „Nie
dziwcie się, iż wiele osób pozwalam, aby
dowiedziały się poinformowane o wszystkim"
B. Bol. Pam. Pam. 30.

Tac.

Ingredjencja -ji. ż. -cje. mn. -cjów. wiąz. -n. l. mn.
części składowe jakiej potrawy, chemiczne i t.p. „Te półmiski konturów, ankasów, blamasów, z ingredjencjami po mnichu, figatelów" Ad. Mick. 3. 302. „Do takiej mięsa podawano sosy angielskie. Szkoda ma jąca przekonanie, że to są trujące ingredjencje, między ich nie tykała" Pr. Wars. wiek 1878. 50 „W rzadkiej wydymała się śmietanka o dość gęstym kożuchu, na którym się mnóstwo szpatki, krochmal lub inne nieznane nie ingredjencje składały." Pozn. Tyg. 71. 3. 7. 75. „Smakowane są tylko takie rzeczne wody gorzkie... wszystkie inne zawierają ingredjencje leczące w nadzwyczaj minimalnej ilości" Pam. Lam. Lwow. 1886. 175. 1.

Inicjatywa - y. ż. wy um. Tw. pozwolenie. rozstąpienie przed innymi z wnioskiem propozycją j. mięgos i wiadomia, za czyjeś i Tamia. impuls Tam. takowe. Dać dobrego przykładu przez podjęcie czegoś czynne. "czyby prasa nie zechciała podjąć inicjatywy w zbieraniu składek dla dotkniętych powodzią?" Now. Wiek 1877.13 „Z inicjatywy prezydenta miasta urządzone były miejscy zegary elektryczne" Echo 1878.188. „Gotowość służby publicznej przepiękna, ofiarność godna naśladowania, dobrych chęci pełno, - brak jednego: inicjatywy, brak człowieka który to powiązał" G. Nar 1882.269.2. „Za odpowiedzi". Potrzeba ja mam czas na to kiedy wszystko czeka tylko na moją osobistą inicjatywę dnia nadejdzie. Ale i to u nas robi kto ~~dnia~~ co? Nikt. „Martwota brak inicjatywy." M. Dal, Kłosy 12.240. „Z inicjaty

nej dyrekcji muzealnej odbyło się o ile specjalnych wystaw" Dziew. 1886 378 „Adam był członkiem inicjatywy-projekt układał. przepraszał dał go w czyn, następnie przekazując jego rozwinięcie" Kolle G. Lwow. 1886. 783. „Bibliotekarzem obywatel powinien być członkiem inicjatywy, czy stowarzyszenia do spółki z innymi obywatelami, a nie [illegible]" G. Lwow. 1884. 23. 1. Porta wprawdzie wystała notę z wiadomością proponującą tenże ojej chęci do czynnej akcji wątpił wolno dopoty dopóki z rzeczatrz nie nastąpi inicjatywa" Wiek 1887. 226 1. „W takim stanie rzeczy postanowiła Porta unikać w wszelkiej w [illegible] Kwestji bułgarskiej inicjatywy" ib. 233.1. „W Niemczech potwierdzone głosy stanowią że Rosja nie zamyśla jakiegokolwiek ze strony Rosji inicjatywę w sprawie bułgarskiej" G. Lwow. 1888. 8. 4. Czy lord Churchill miał się do telegrafowania w misji urzędowej, czy to tylko

„Inicjatywa) z własnej inicjatywy, bez żadnego upoważnienia urzędowego do traktowania spraw politycznych" powstaje dosłownie „Athenaeum" 1888 T. 1. „Egzaltacje, Żydzi spory pogrowane na rzecz hipotyzmu, a inicjatywa do tego wyjęta od księżyca. Jak wiemy, bujne ich zamiłowanie, porwie się jakiejpozdrej opieki" Elp. Mło. i Słowy 2. 92. „Jemu się zdawało, że inicjatywa każdego ruchu musi wyjść z góry, od herbowników.." ib. 229.

Inkarnacja -ji. ż. cje um. z łac. wcielenie

„Przeważnie umie dopowiedzieć temu inkarnacjami, tak je nazwał szatana, malujący swe boje walki, napady z nieprzyjacielem rodu ludzkiego, przybierającym raz wcielenie potwornie do podkopania re-
gji i po... ki" B. Bol. Dzien. Sen. 36.

Inkarnat. n. m. (łac. incarnatus, wcielony, wtajemniczony) — nazwa barwy cielistej, wpadającej w różowy odcień purpury z Tyru, nie będącej jaśniejszym od niego inkarnatu, który oznaczał białość jej towarzyszki, t. zw. tyr. Kaiya

Inkrustowiny - win. bez l. poj. osiedlimy, obl.
winy uczta wyprawiona przez wprowadzeniu się na nowe mieszkanie lub
w nowej okolicy „Dyło mi to moyżyństwo na inkrustowiny między braćią
szlachtą bardzo na rękę." Jł Urzęd. Sm.
2. 5. 315.

Jnkuka ś., Pisze (Karłki ~~do~~ / 293) o bajkach
co do Jnkubów i Jnkubowéj to jest: że
Diabet przeistacza się w kobiéty dla mężczyzn
mąż a w mężczyznę dla kobiety." ks. Jabczyń.
Rys hist. Dodatek 168. ob. w Zb. Catawiec

Innowacja - ji z. je mn. tow. nowość wprowadzona w życie, nowy pomysł, nowy obyczaj, reforma „Uważała to za innowację takie, które jak różne inne zakłócenia miłości, z wielkim hałasem z razu objawiają się potem, ale w krótkim już czasie gasną i uciszają na zawsze" Z. Kacz. 4. 334. „Wiele osób z niezadowoleniem odzywa się o tej innowacji u nas"... Wiem. 1. 121. „Jakieś szpitalowe, lampowe, stearynowe innowacje zabiły prawdziwy zbytek dawnego oświetlenia woskowego" J. Dzien. 5. 61.

Inserat - u. m. tj. mm. franc. ogłoszenie lub wiadomość jako umieszczone w piśmie przeznaczonem na ogłoszenia „Sami sobie lekarz z inseratów." Przyjaciel Zdr. Lwow. 1881. 170. „Powiadają że powodem tego był jakiś inserat obrażający honor kobiety." Inwal. 1878. 31

Inspirować st. cz. nd. łac. wtłaczać, wpajać

się natchnienie natchnąć, Wielkim mów. cz. nie mógł się nazwać wojewoda ten gdy urodzonych dla tego inspirowała" PP. Kraw. Sta war. 1. 52.

„Wizyta cesarza niebieskiego w Kościele nie zdaniem inspirowanych pism bardziej chrześcijańskich nie będzie uważana więcej jak wizyta przyjacielska." S. Lwow. 88. 171. 1.

Instalować św. cz. ndm. Zainstalować dkn

wprowadzać kogo na urząd, funkcję jakąś lub w posiadanie czego, ... Ucz mu tam folwarczek trochę urządzić ... zdaje się wkrótce go zainstalujemy" "J. Kraus. 73. 49., "Saula zaprowadził go na dwory i przy pomocy brzodzie zainstalował" "J. pri Wrec. 69.

Instancjonować sł. ir. ndkn. ta. wnosić za kim instancyę, wstawiać się, przyczyniać się za kim, u Ld. instancjować „Ja instancyonuję bom w sumieniu skrzywdzonemu, że krzywdy wdowie i sierocie wyrządzić się dla takiej księżnej nie godzi." JJ. Kraw. Syg. Bonw. 1882. 20.

Instruktor - a. m. rzym. z łac. wojsk. nauczyciel musztry i ćwiczeń wojskowych „Dano mi vorkar zostać w Litwie instruktorem w pułku tutejszym" Ad Mick. 3. 288.

Ćwiczyciel, ćw. zwłaszcza „Kiedy dostał się za instruktora do domu jakiejś radzcy" M. Bal. Pdl. i Sławy 1. 381.

Instynktowy - a e wo przyst. na instynkt ...
; ovly. przez instynkt podyktowany, z
instynktu wypływający "bezwiednie, mi-
mowolnie nie myśląc, nie rozumowany" Wyraźny
na potwierdzenie ... za ptactwem i tud wwrył
do swojego kraju pędzony niepojętą in
stynktowną miłością" Ad. Mick. 3.275 „Ulicz
ponimo wszelkich przeszkód jakąś instyn
ktową w nim myślą" Z. Kaszub 4. 245.
„Obawiał się zmiękczyć i instynktowo
bardziej, do dalszych zastanowywał się
tyczy" JJ Kraszew. 58. 39 „Czuła instynkto
wo, że w owym wyższym świecie pozo
jest wrzeszą głową" ib. 45 „Instynktowo
uciekała od niego wzrokiem obawiał się
każdy" ib 72. 182 „Instynktowo obawia
ła się jej." ib. 73. 32 „Społeczność, jak cało-
wiek ludzki instynktowo się miota, gdy któ
ry z jej organów odmawia posługi, do

którejś jest stworzeniu "Z. Kraus. 1. 77.

Insynuacja-ji ż. cje um. łac. danie do zrozumienia co, zwłaszcza naprowadzanie na co, na pewną myśl przypuszczanie czegoś komu, dla zniszczenia na niego podejrzeń, Z um. Owszem to się z rozmaitych owych insynuacje o socjalizmie i nihilizmie tyle tem lepiej swój interes mogli prowadzić" P. uniw. 1885. 119 1.

„Mylny jest insynuacja jakoby on stał pod nieodpowiedzialnem rozlepianiem plakatów, których autorów i pochodzenia nie znam" Sygn. wiśn. ib. 120. 2.

Intencja - ji. ż. cje im. ż „robić co na czyjąś intencję" = w celu, aby się stało według jego życzeń zwłaszcza mowiąc o modlitwie „Kleban. msze odprawia na intencję Janka" St. Iwic. Tyg. powsz. 1878. 467.

Intendentura - ż. wojsk. władza zajmująca się pod zwierzchnictwem intendenta administracją wojskową, dostawą żywności, furażem i t.p. ♦ urząd, biuro intendenta „Aż do biura upadnięto niewstrzymanym krokiem i zelżono hańcbnie pod samym obrazem całą intendenturę z całą obsadą rozsiekli." A. bw. Fr. 1. 8.

Interesant a. Interesent a.-u. m. ci um.

przybyły z interesem, pocanicum, prośbą do władzy b. urz. i t. p. „Komisarz prostuje nie jawnie urzędowniej i wprowadza przed oblicze swoje interesantów" Ust. Min. Sp. i. 171., w pierwszym polskim zestawieniu spory pocet interesantów w różnym urzędowym i nieurzędowym" Gołąb r. 1000. 1885. 124. 2. „Nadesłały pieniądze dla ofiar powodzi, zagrożonych głodem. Kiedy wójt zwołał interesentów, aby z nim pojechali do delegata władzy po zapomogi, wystąpił jeden z zagrożonych głodem i oświadczył..." G. nar. 1885. 116. 1.

Intonacja – ji. ż. lac. muz. trafne wzięcie
właściwego tonu, czego głównym na
rumieniem jest czystość słuchu. „Śpiewał
czasem nie mocno, ale z dobrą intonacją"
Pam. Kraszew. 72. 93. (1)

Intonować ndk. vc. nokt. lac. Zaintonować
dkn. Zmuszać śpiewu „Przed oczy Twoje P.
nie ś. kriążą zaintonować" Ps. Pol 3. 167 (2)

(1) z ton właściwy pewnemu głosowi, przyrównać się już dawały intonacje głosów i ich
pojedynczo" T. T. Jeż 2. 8.

(2) „Zaintonował piosnkę jakąś z trylami" T. T.
Jeż 2. 13.

Intymidacyjny - a - e 2 Sąd. mający na celu
zastraszenie, wzniecający obawę, po
dobny „Napad, gwałt, intymidacyjne
środki użyte przez Wichrzyciela bardzo mu
były na rękę i proces się zaraz rozwi-
niął" Fl. Kraw. 31. 157.

Intytulacja ji. ż. cje mm. z tac. zatytułowanie położenie tytułu „Oddał list z pieczęcią ogromną i intytulacją: Jaśnie Wielmożnemu.“ JJ. [illegible] 30. 20
, List zaczynał się od góry bez intytulacji“ Jerzy Myr. wiek 1883. 10. 1

Inwazja-ji. ż. zje um. Tac. najechanie kraju przez nieprzyjaciela, najście, wtargnięcie ś w porp. znacz. niewczesne lub niepożądane przybycie z domu cudzego „Zrobił źle wrażenie tak niespodziewana inwazja" B. Dol. Pam. Tac. 62

Inwektować sł. cz. niekm z łac. Łajać, strofować, łajać, gromić „A co to ty spokojnych ludzi będziesz inwektować? co ten żyd mówił?" W. J. Dyk Ost Łajm. 2. 12.

Inwitacja -ji. ż. cje mm. z łac. zaproszenie, wezwanie „Wszystkawszy inwitacje, za które dobra trzeba było złożyć, wsunąłem się na bal." Wiem. I. 122.

Inwokacja - ji. ż. -je. -cyj rm. Łac. invocatio, błaganie, wezwanie o pomoc Boga lub świętych, w kaznaniu, pieśni, t.p. wezwanie [illegible] Boga, świętych lub jakiejś siły nadprzyrodzonej. „Zdaje mi się, że zamiast pierwszej wiersz wyrażami. O Ty, co... albo: O ty [illegible] co zamyka wielki efekt robi w stylu powtórnym tak, jak Inwokacje w kazaniach które budzą wszystkie uśpione baby do szczególnego westchnienia." A. Mw. Sz. Dz. II. 167.

Iran - n. m właściwie Eran - staropers. Arjana -
zend. Airjana t.j. kraj Arjów - kraina
w Azji pomiędzy Tauremi, Indjami,
morzem Arabskiem i zatoką Perską, obej-
mujący Afganistan, Beludżistan i właś-
we Persję. „Co się niedawno stało w Ira-
nie, opowiem..." Ad. Mick. I. 83. 8Y

Ironja - ji. ż. bez l. mn. z gr. ton lekkiego szyderstwa, przekąs, przymówka zawierająca się w tonie mowy lub sposobie wyrażenia się żarty. drwi[illegible]. „Brosiva pan z satyrą tyję!" - zawołał Jędrzej z ironią" Z. kaz. 4 319 „Jakby dla ironii na chrzcie świętym dano mu imię Fortunat" J. Kochan. Dz. lit. 5. 4.

Ironiczny a. e. zaprawiony ironią, uszczypliwy „Obrażona miłość własna, ironiczne spojrzenia znajomych, politowanie przyjaciół, wszystko nawarzyło piwa i trzeba!" Z. Mell. groch. wian. 1

Islam - u. m. Islamizm m. m bez l.mn. wiara mahometańska, z arabs. islam poddanie się t.j. nauce Mohammeda i w ogóle woli Boga: tak nazywają muzułmanie swą religię." Ant. Muchl. Źródłosł. 47.

Istnica č. ž. istnienie, istność „Aż ig stanie ta-
ki lichy że padają dojdzie chyba do wo
stinnej istni grzyba." Z. krasiń. 2. 294.

Italja - ji. z. łac. Włochy

Italski - a - ie, włoski, „Niewątpliwie już prawie drugą zimę pod italskiem niebem, aklimatyzuję się tam coraz bardziej" J. Wers. Tyg. powsz. 1882. 10.

Item z łac. Ditto, tak samo, również, podobnież, toż samo „W salonie przygotowywała się herbata z samowarem srebrnym, z tacami item, i z koszykami item na owoce" Tyg. Kraj. Wiek 1878. 53 „Za zgodę sprawy złotych trzysta dwadzieścia. Item organista wzięł złotych czterysta, item wdowie złotnierza złotych sto." Pam. Niemc. 2. 212.